AD DURUM EKLERİ BAĞLAMINDA KORECENİN ALTAY DİL AİLESİNDEKİ YERİ

Tuğçe AKBULUT

(Yüksek Lisans Tezi)

Eskişehir, 2017

AD DURUM EKLERİ BAĞLAMINDA KORECENİN ALTAY DİL AİLESİNDEKİ YERİ

Tuğçe AKBULUT

T.C

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Eski Türk Dili Anabilim Dalı

Türk Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Eskişehir, 2017

T.C.
ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTİSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Tuğçe AKBULUT tarafından hazırlanan "Ad Durum Ekleri Bağlamında Korece'nin Altay Dil Ailesindeki Yeri" başlıklı bu çalışma 26/05/2017 tarihinde Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin ilgili maddesi uyarınca yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak, jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı ve Türk Dili Bilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Can Özgür

Üye: Prof. Dr. Ferruh AĞCA
(Danışman)

Üye: Prof. Dr. Bülent Gül

ONAY
…/ …/ 2017

Prof. Dr. Hasan Hüseyin ADALIOĞLU
Enstitü Müdürü

…/…/2017

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin/projenin Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi hükümlerine göre hazırlandığını; bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmanın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Eskişehir Osmangazi Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla taranmasını kabul ettiğimi ve hiçbir şekilde intihal içermediğini beyan ederim. Yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması halinde ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Tuğçe AKBULUT

ÖZET

AD DURUM EKLERİ BAĞLAMINDA KORECENİN ALTAY DİL AİLESİNDEKİ YERİ

AKBULUT- Tuğçe

Yüksek Lisans, 2017

Eski Türk Dili Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Ferruh AĞCA

Türkçe, coğrafya itibariyle çok geniş sahalarda kullanılmış bir dildir. Geniş alanlara yayılmış olması da onu birçok dille ve bu dili konuşan kültürlerle kaynaştırmıştır. Bu kaynaşmalar özellikle sözcük alışverişine dayanmaktadır. Kimi araştırmacılar Türkçenin Moğolca, Mançu-Tunguzca, Korece ve Japonca ile hem kültürel hem de dilsel açıdan yakınlık kurduğunu, hatta soyca akraba olduklarını belirtmektedir. Aksine, benzerliklerin sadece sözcük alışverişine dayandığını söyleyenler de bulunmaktadır. Sözü edilen kökensel yakınlık, zamanla aynı dil ailesinde ele alınmaları hususundaki kuramların da yolunu açmıştır.

Geçmişten günümüze kadar Altay dil teorisi hakkında yapılmış birçok çalışma bulunmaktadır. Bu teorilerin büyük bir çoğunluğunda Türkçe, Altay dil ailesi içerisinde yer alır. Altay dil ailesinde Türk dili dışında esas olarak Moğol dili, Tunguz-Mançu dili, göreceli olarak da Kore ve Japon dilleri bulunmaktadır. Bu çalışmada, Korece ve Türkçenin Altay dillerine ait diller olup olmadığı, Korece ve diğer Altay dilleri arasındaki ad durum ekleri bağlamında ele alınacaktır.

Anahtar kelimeler: Altay dil teorisi, ad durum ekleri, Türkçe, Korece.

ABSTRACT

THE PLACE OF KOREAN IN THE ALTAIC LANGUAGE FAMILY IN THE CONTEXT OF CASE SUFFIXES

AKBULUT - Tuğçe

Master Thesis, 2017

Old Turkic Language Departure

Supervisor: Prof. Dr. Ferruh AĞCA

Turkish is a language that has been used in a wide range of geographical areas. Spread over a wide area, it has blended it with many languages and cultures that speak this languages. These fusions are based inparticular on loan words. Some researchers have pointed out that Turkish is closely related to Mongolian, Manchu-Tungusian, Korean, and Japanese, both culturally and linguistically, and even cognate languages. On the contrary, there are some who argue that similarities are based solely on loan words. This genuine closeness has opened the way to theories of being treated in the same language family over time.

There are many studies on Altaic language theory from the past to the present day. The fact is that in a large majority of these theories, Turkish is included in the Altaic language family. Apart from the Turkish language, there are mainly Mongolian, Tungus-Manchu, and relatively Korean and Japanese languages as well. In this study, whether or not the Korean and Turkic languages belong to the Altaic languages will be examined in the context of the case suffixes between Korean and other Altaic languages.

Key words: Altaic language theory, case suffixes, Turkish, Korean.

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... *viii*

ABSTRACT ..... *ix*

İÇİNDEKİLER ..... *x*

ŞEKİLLER LİSTESİ ..... *xiii*

EKLER LİSTESİ ..... *xiv*

KISALTMALAR ..... *xv*

ÖNSÖZ ..... *xvii*

GİRİŞ *1*

Problem 4

Amaç 5

Yöntem 6

Çalışma Planı 6

Literatür Özeti 6

BİRİNCİ BÖLÜM

ALTAY DİLLERİ TEORİSİ

1.1. Akrabalık Kapsamında Dil Aileleri 10

1.2. Altay Dilleri Teorisinin Ortaya Çıkışı ve Gelişimi 13

1.2.1. Türkçe - Moğolca 25

1.2.2. Türkçe ve Tunguz- Mançuca 28

1.3. Teori Karşıtları 30

1.4. Korecenin ADT'deki Yeri ve Yapılmış Çalışmalar 38

1.4.1. Japoncanın Altay Dil Teorisindeki Yeri 40

1.4.2. Korecenin Altay Dil Teorisindeki Yeri 41

1.4.2.1. Sonuç 46

İKİNCİ BÖLÜM

KORECENİN TARİHSEL GELİŞİMİ

VE BUGÜNKÜ DURUMU

2.1. Korecenin Tarihsel Gelişimi 48

2.1.1. Hanca (漢字, 한자, Çin harfleri) 49

2.1.2. Hangıl (한글, Kore alfabesi) 52
2.1.3. Korecenin Tarihi Dönemleri 53
2.1.3.1. Eski Korece 54
2.1.3.1.1. Üç Han Devleti Dönemi 56
2.1.3.1.2. Üç Krallık Dönemi 57
2.1.3.2. Orta Korece 58
2.2. Korecenin Lehçeleri 60
2.3. Korecenin Bugünkü Durumu 64
2.3.1. Sayısal Verilere Göre Korece 64
2.3.1.1. Güney Kore (남한) 65
2.3.1.2. Kuzey Kore (북한) 66
2.3.1.3. Çin Halk Cumhuriyeti (중국) 66
2.3.1.4. Japonya (일본) 66
2.3.1.5. Diğer Ülkeler 66
2.3.2. Kore Alfabesi ve Kullanımı 67
2.3.2.1. Ünlü Sistemi 67
2.3.2.2. Ünsüz Sistemi 72

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KORECEDE AD DURUM BİÇİMBİRİMLERİ

3.1. Ad Durumu Hakkında Görüşler ve Tasnifler 77
3.2. Korecede Ad Durum Biçimbirimleri 83
3.2.1. Yalın Durum Eki (Nominative Case) 84
3.2.2. İlgi Eki (Genitive Case) 89
3.2.3. Sıfır İlgi Eki 95
3.2.4. I. Yönelme-Bulunma Eki (Dative-Locative Case) 97
3.2.5. II.Yönelme-Bulunma Eki (Dative-Locative Case) 102
3.2.6. Bulunma Eki (Locative Case) 106
3.2.7. Birinci Yön Gösterme Eki (Directive Case) 109
3.2.8. İkinci Yön Gösterme Eki (Directive Case) 113
3.2.9. Eşitlik Eki (Equative Case) 115
3.2.10. Araç Eki (Instrumental Case) 116
3.2.11. Diğer 118
3.2.11.1. Yükleme (Belirtme) Durum Eki (Accusative Case) 118

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KORECE VE DİĞER ALTAY DİLLERİNDEKİ AD DURUM BİÇİMBİRİMLERİ TABLOSU

SONUÇ 124

KAYNAKÇA *126*

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Ronatas'a Göre Dillerin İlkelere Bağlı Avantaj Sınıflandırması 13
Şekil 2: Ural-Altay Dil Grubunun Genel Dağılımı 17
Şekil 3: Ramstedt'e Göre Ana Altaycanın Diyalektleri 20
Şekil 4: Poppe'ye Göre Ana Altay Dilleri 23
Şekil 5: Street'e Göre Ana Altay Dilleri 24
Şekil 6: Miller'in Ana Altay Dilleri 24
Şekil 8: Robbeets'e Göre Korecenin Kronolojik Sınıflandırılması 54
Şekil 9: K. M. Lee'ye Göre Eski Kore Dilleri Münasebetleri 57
Şekil 10: Sohn'a Göre Kore'nin Merkez Diyalektleri 62
Şekil 11: W. J. Kim'e Göre OK Ünlü Sistemi 69
Şekil 12: Ramstedt'in AA Ünlü Sistemi İle W.J. Kim'in OK Ünlü Sisteminin Karşılaştırılması 69
Şekil 13: W. J. Kim'e Göre AK Ünlü Sistemi 70
Şekil 14: Poppe'ye Göre AA Ve Korece Arasındaki Ötümlü-Ötümsüz Karşıtlığı 73
Şekil 15: H. W.Choi'ye Göre EK Ünsüz Sistemi 74
Şekil 16: Samuel Martin'in Hangıl Alfabesi İçin Tasarladığı Latin Harf Çevirimi Tablosu ('The Yale System Of Romanization') 75
Şekil 17: Ramstedt'e Göre, Korecenin Durum Ekleri Sıralaması 84

EKLER LİSTESİ

Ek- 1: Hanca ile yazılmış, 30 Haziran 1933'ten kalma bir gazete 135
Ek- 2: Üç Krallık Dönemi boyunca Kore yarımadası.....136

KISALTMALAR

AA : Ana Altayca
ADT : Altay Dil Teorisi
AK : Ana Korece
ArTS : Ara Temel Cümle
AT : Ana Türkçe
ATS : Ana Temel Cümle
Bury : Buryatça
Çağ : Çağatayca
D : Doğu yüzü
Dag : Dagurca
EJ : Eski Japonca
EK : Eski Korece
EMa : Eski Mançuca
EOK : Erken Orta Korece
ET : Eski Türkçe
ETg : Eski Tunguzca
Evk. : Evenki
GOK : Geç Orta Korece
Kalm : Kalmukça
Ko : Korece
KT : Kül Tigin Doğu yüzü
Ma : Mançuca
MGT : Moğolların Gizli Tarihi
MJ : Modern Japonca
MK : Modern Korece
OK : Orta Korece
OLAC : Open Language Archives Community
Orh : Orhun kitabeleri
PA : Proto Altayca
PJ : Proto Japonca
PK : Proto Korece

PM	**:** Proto Moğolca
PT	**:** Proto Türkçe
PTM	**:** Proto Tunguz-Mançu
Sol	**:** Solonca
TP	**:** Topic Particle
TT	**:** Türkiye Türkçesi
Tung	**:** Tunguzca
ty.	**:** tarih yok
WMo	**:** Written Mongolian (Itabashi)
YTS	**:** Yan Temel Cümle

ÖNSÖZ

Türkler dünya üzerinde çok geniş coğrafyalara yayıldıkları için farklı medeniyetlerle ve bu medeniyetlerin dilleriyle etkileşim halinde olmak durumunda kalmışlardır. Dolayısıyla Türk dili bazı dillerle menşe bakımından benzer özellikler göstermektedir. *Ad Durum Ekleri Bağlamında Korecenin Altay Dil Ailesindeki Yeri* adlı çalışmamızda, tarih boyunca çok geniş coğrafyalarda boy gösteren Türkler ve Çin'e karşı müttefiklik ilişkileri kurdukları Korelilerin dilleriyle ilgili birtakım benzerlikler ve farklılıklar ortaya koyulmaya çalışılacaktır. Bunu yaparken iki dil arasındaki ad durum eklerinden faydalanılacak ve iki dil de Altay dil ailesine ait olma bakımından değerlendirilecektir.

Korece ve Türkçe arasındaki benzerlikler kimi araştırma çevrelerinde şüpheyle karşılanmakta, kimi çevrelerde ise gerçekten var olduğu düşünülmektedir. Türkçenin bu süreç içerisinde birçok dilden yabancı unsur aldığı veya birçok dile de kendinden bir şeyler verdiği belirlenmiştir. İşte bu noktada, 'ödünçlenme' hususunda akışın olduğu dil genellikle Korece olarak ifade edilmektedir. Bir başka açıdan bakıldığında ise, 'ödünçlenme' adı altında tartışılan benzerlikler aslında bu iki dil arasındaki köken birliğinden kaynaklanmaktadır. Çalışmada da Ana Altayca'ya bağlı köken birliği, Ural-Altay dil teorisi ve Altay dil teorisi hakkındaki genel görüşler elden geldiğince verilmeye çalışılacaktır.

Türkçenin hangi dillerle akraba olduğu ya da hangileriyle olmadığı konusu, 18. yüzyılın başlarından itibaren tartışılmaktadır. Türkçenin hiçbir dille akraba olmadığını savunan görüşlerin bulunmasının yanı sıra Ural-Altay dil ailesi birlikteliğini savunanlar, hatta Ural-Altay ile Hint-Avrupa dil ailesini karşılaştıranlar dahi bulunmaktadır. Yani Türkçenin hangi dil ailesine ait olduğu konusunda pek çok farklı görüş öne sürülmüştür. Bu görüşlerden en çok benimseneni, Ural-Altay dil ailesinin gerçekten varolduğu ve Ural ve Altay şeklinde iki grupta incelenmesi gerektiği görüşüdür. Burada Türkçe, Altay dil ailesi içerisinde yer alır. Altay dil ailesinde Türk dili dışında esas olarak Moğol dili, Tunguz-Mançu dili, göreceli olarak da Kore ve Japon dilleri bulunmaktadır. Bu çalışmada, Korece ve Türkçenin

Altay dillerine ait diller olup olmadığı, Korece ve diğer Altay dilleri arasındaki ad durum ekleri bağlamında ele alınacaktır.

Altay dil ailesi içerisinde yer aldığı varsayılan Korece, bugüne kadar genel dil bilim açısından ya da teori içerisindeki konumu açısından gerektiği gibi incelenememiştir. Çünkü Eski Koreceye ait veriler ne yazık ki yeterli seviyede değildir. Bu da teori içerisinde Eski Korecenin karanlıkta kalmasına sebep olmuştur. Sadece Korece değil, aynı zamanda Türkçe-Korece karşılaştırmalı çalışmalar, en azından Türkçe-Moğolca çalışmaları seviyesine gelmedikçe teorinin bu karanlık tarafı ne yazık ki aydınlatılamayacaktır. Bu çalışmanın amacı esas olarak, eksiklerimizle, kusurlarımızla Altay dil teorisinin olabilirliğine inandığımızı göstermektir. Amaç, Kore dilini de bu varsayım doğrultusunda ve ad durum ekleri kapsamında değerlendirmektir.

Üniversite birinci sınıftan beri her konuda desteğini ve fikrini aldığım, hayatımın zor zamanları olarak gördüğüm her an yanımda olan, beni, konuşmamı ve sorularımı sabırla dinleyip farkında olmasa da birkaç cümlesiyle her şeyi geride bırakmamı sağlayabilen değerli danışman hocam Prof. Dr. Ferruh Ağca'ya çok ama çok teşekkürlerimi sunuyorum.

Üniversite birinci sınıfta, Korece öğrenmeye karar verdiğim zaman, çalışmalarından haberdar olduğum ve çalışmam boyunca fikirlerinden yararlanıp tezime döktüğüm değerli hocam Han Woo Choi'ye teşekkür ediyorum. Çalışmama her zaman destek olan Dr. Zeynep Gencer'e ve Korece hakkında sorduğum her soruyu içtenlikle cevaplayan Juyeong Jang'a çok teşekkür ediyorum.

Bu süreç boyunca manevi anlamda hep yanımda olan aileme ve yüksek lisansta tanıştığım canım arkadaşım Sibel Turgut'a çok teşekkür ediyorum.

Tuğçe Akbulut

GİRİŞ

En eski dönemlerden beri kozmik dünya görüşüne bağlı oldukları tahmin edilen Türk kavminin geniş coğrafyalara yayılması ve oldukça geniş kitleleri idare altına alması Türkler için gayet beklenilen bir durum olmuştur. Geniş kitleleri hakimiyet altına almak ise, dolaylı olarak sayısız farklı kültür ve dili de hakimiyet altına almayı gerektirmiştir. Türkler, evrenin dört ana yönü olduğuna inanmış ve buna bağlı olarak da simetrik bir evren şekli tasarlamışlardı. Amaçları bu evreni dört yönden keşfetmek ve sahip oldukları dünya görüşüyle birleştirmekti. Aslında bu amaç, çoğu Asya boyunun evren ve kozmoloji hakkındaki genel düşüncesini yansıtmaktadır.

Esin (2003), kozmik alan ve evrenin sembolize edilmesi ile ilgili ilk Türkçe kavramların *Chou* boyuna ait olduğunu vurgulamaktadır. Bu boyun milattan önceki ilk bin yıl içerisinde Çin'de yaşayan ve ilk proto-Türk-Tibetliler olduğu sanılmaktadır. İşte yukarıda sözü edilen kozmik evren tasarısının, Choular zamanında da olduğu, hatta Chou hükümdar şehirlerinin ve evlerinin bu tasarıya göre şekillendiği belirtilmektedir. Esin'e göre, hamasi Türklerin en eski tarihinde 'ecdat millet' olarak Choular dışında bir de Köktürklerin ataları sayılan ve Çin kaynaklarında da Tsü-k'ü adı verilen Hunlar bulunuyordu (Esin, 2003: 277).

Hunlar milattan önceki dönemlerde Kore milletiyle temasa geçmiş ilk Türk kavmi olarak bilinmektedir. Bu sebeple Asya Hunları hakkında özet bir bilgi aktarması yapabiliriz; Asya'nın ilk göçebe imparatorluğu olarak bilinen Hunlar, Mao-dun boyundan gelen, düzenli olarak da Çin İmparatorluğu ile çekişmeler yaşayan bir kavimdir. Bu kavim kimi araştırmacılara göre Moğol soyundan gelmekte, kimi araştırmacılara göre ise Türk soyundan gelmektedir. Ancak yapılan çalışmalar sonucunda, Hunların soyunun hangi kavme dayandığı hususunda hala net bir bilgiye ulaşılamamıştır (Ligeti, 2011: 30). Çin kaynaklarına bakıldığında, Hsien-yün,Ti, Hu ya da Jung gibi isimlerle anılan Hunların tarih sahnesine çıkışları MÖ 1700'lü yıllara kadar uzanmaktadır. Ancak yine de Asya Hunlarının ortaya çıkışıyla ilgili ilk tarihi kayıt MÖ 318'i işaret etmektedir. Ercilasun (2011), *Türk Dili Tarihi* adlı eserinde bu konuda Kafesoğlu'nun düşüncelerine yer verir. Kafesoğlu (1996: 58), Hyung-nu adının ilk defa Çin kaynaklarına yazılması olayının, 'Savaşçı Devletler Çağı' olarak

adlandırılan bir çağda, 'Savaşçı devletler'in kendilerine müttefik olarak gittikçe güçlenen Hunları seçmesiyle meydana geldiğini belirtmektedir. Savaşçı devletler; *Hsia* (MÖ 21-17. yy) , *Şang* (MÖ 17-11. yy) ve *Cou* (MÖ 1027-256) hanedanlıklarıdır (Ercilasun, 2011: 52). Couların Türk olduğuna dair birtakım görüşler de bulunmaktadır. Yukarıda da belirttiğimiz üzere, Esin (2003), Türklerin 'ecdat milleti' olarak gördüğü Chou ve Hunların Çin yıllıklarında devamlı adlarının geçtiğini, hatta bu yıllıklarda özellikle Chouların hükümdar şehirlerini nasıl kurduklarından söz edildiğini belirtmektedir. Lavrov (1950), Türk ordusunun (şehirlerinin), (Kore orduları gibi), sabit bir yapısının olduğunu belirtir: Türk orduları yüksek bir yere inşa edilirler ve kozmik dünya görüşü ile bağdaşan dört köşeli şehirler kurarlar. Her köşede ise gözetleme kuleleri bulunur. Lavrov'un bu düşüncesinden hareketle, Esin, Türk ordusunun Chou hükümdar şehri geleneğini korumakta olduğunu ifade etmektedir (Esin, 2003: 41). Dolayısıyla Chouların Türk olduğu varsayımı doğru kabul edildiği takdirde, Chouların da Hunlar gibi milattan önceki zamanlarda Korelilerle tanışıklıkları olduğunu söyleyebiliriz.

Öztürk (1973), Chouların, yahut genel anlamda Asya kıtası sakinlerinin bu dört yöne hakim olma anlayışını 'Naturizm' olarak değerlendirmekte, hatta bu dört yönün ötesinde bir de devletin kağanını temsil eden beşinci bir yönün daha bulunduğunu ifade etmektedir. Hem Türklerde, hem Çinlilerde, hem Moğollarda, hem de Kore ve Japon milletlerinde özellikle görülen bu kozmolojik yapı esasen 'Budacı kozmoloji'den öncesi ile ilgili olup Asya kıtasının çoğunluğunun devlet kurma ve toprak genişletme politikalarını etkilemiştir. Bu politikaların Budacı kozmolojiyi teğet geçmesinin sebebi, Budizmin, hatta daha öncesinde Maniheizmin, daha barışçıl ve canlı öldürmeyi yasaklayan bir tutum izlemesidir. Bu dinler, Asyadaki kavimlerin savaşarak toprak genişletmesine izin vermemiş, özellikle kuvvetlerini et yemeye borçlu olan, ancak avlanamadıkları için et yiyemeyen Türk boylarını savunmasız bırakmıştır.

Tarihsel süreçte dinsel açıdan en çok Budizm ile yıkanan Asya kıtası, genişliği itibariyle çok çeşitli kültürlere ev sahipliği yapmış, çok çeşitli dillere rağmen birtakım iletişim yolları bularak kendi içerisinde anlaşmaya varabilmiştir. Ligeti (2011), Asya kıtasının büyüklüğünden söz ederken 'beş büyük coğrafya ve medeniyet birliği' olarak, *Kuzey Asya, Doğu Asya, Güney Asya, Ön Asya* ve *İç Asya*

şeklinde bir tasnifleme yapmıştır. Ona göre, Asya kıtasının bu uçsuz bucaksız coğrafyasında merkez olarak, yukarı sınırı Ural Dağları'ndan başlayan İç Asya bulunur ve diğer Asya'lardaki her kavmin yolu bir şekilde buraya düşer. İç Asya'nın batı sınırı Hazar Denizi'ne kadar uzanırken, en doğusuna doğru gidildikçe Selenga Nehri üzerinden ulaşılan Baykal Gölü'nü dışarıda bırakacak şekilde Ulan-Bator'da bitmektedir. Kuzey Asya, Sibirya'yı; Güney Asya ise Hindistan'ı işaret etmektedir. İran, Afganistan, Ermenistan, Arabistan, Suriye, daha ötesinde Anadolu ve Mezopotamya (Irak) ise Ön Asya bölgesini oluşturmaktadır. Son olarak Doğu Asya ise Japonya, Kore, Mançurya ve Amur Vadisi'ni kapsayan çok da büyük sayılamayacak bir bölgedir (Ligeti, 2011: 13-15). Ercilasun ise, Türklerin atalarının Ural Dağları ile Tanrı Dağları arasında yaşadıklarını, bahsettiği bölgenin de Avrasya'nın orta bölgesi olduğunu belirtmektedir. Ona göre, bu bölgenin doğusunda Koreliler, Moğollar ve Tunguzlar bulunmaktadır (Ercilasun, 2011: 33).

Asya kıtasındaki medeniyetler birbirleriyle etkileşim halinde bulunmuşlar, kimi zaman müttefik olarak aynı amaç uğrunda savaşmışlar, kimi zaman aldıkları bir darbe sonucu göç ettikleri yerlerde rastlaşmışlar, kimi zaman ticaret yapmak üzere sağlam ilişkiler kurmuşlar, kimi zaman da sınırlarını dört yöne genişletme gayesi ile sınır komşularıyla çekişmişlerdir. Türklerin tarihi serüvenine bakıldığında, en çok çekiştiği komşusunun Çin olduğu görülür. Ancak öteden beri süregelen ve Ligeti'nin de '*Kuzey'den Çin'e yönelen hücum dalgaları*' yahut '*sınır* (kendi bölgesini) *aşma teşebbüsü*' olarak yorumladığı bu sayısız hareket genellikle başarısızlıkla sonuçlanmış, Türkler Çin'in yutucu medeniyeti, entrikaları ve asimilasyon politikaları ile başa çıkarken oldukça zorlanmışlardır (Ligeti, 2011: 16). İşte Türklerin müttefik olarak gördükleri Korelilerle tanışmaları da tam bu dönemlere[1] rastgelmektedir.

Asya kıtasının Doğu tarafında bulunan, başta Tunguzlar olmak üzere, Moğollar ve Türklerle de yakın ilişkiler kuran Kore devletinin Türklerle ilişkisi bağlamında tarihte ilk defa görüldüğü zamanlar Kocoson-Hun ittifakı dönemlerine rastlamaktadır.

[1]Hunların tarihte görülmeye başladığı yıllar hakkında; eski bir Çin kaynağı, Çin'in en eski hanedanlığı olan *Hsia Hanedanlığı* zamanından bahsetmektedir. Bu kaynağa göre, Hunlar Hsia Hanedanlığı zamanında, yani MÖ 17. yy'da tarih sahnesine çıkmışlardır. Ancak yazılı başka bir kayıtta, MÖ 318'de *'Savaşçı Devletler'* ile yapılan ittifak, asıl belirleyici tarih olarak görülmektedir (Ercilasun, 2011: 52)

Choi'nin (2004),'Eski Korecede Türkçe Ödünç Kelimeler' adlı yazısında belirttiği üzere, milattan önceki yıllarda Hunlar tarafından Çin'e karşı düzenli olarak mücadeleler yapılmaktaydı. Aynı dönemlerde Doğu Asya- Mançurya civarında yaşayan Koreliler de, Türkler gibi Çin ile mücadele etmekteydiler. İki taraf da, müttefik olarak, Çin'e karşı beraber mücadele etmiş, ama MS 9.yy'da Korelilerin Çin hakimiyetine girmesi ve Çin'in kapalı politikası Korelileri Türklerden uzaklaştırmıştır. Böylece bu iki yakın medeniyet ipleri koparmış, geriye ikisi arasında yakınlık kurulmasını sağlayacak bazı kültürel ve dilsel izler bırakmışlardır.

Aslında Korelilerin Türklerle olan ilişkisi sadece Kocoson-Hun ittifakı zamanına dayanmamaktadır. Choi, milattan sonraki yıllarda, Korelilerin Köktürklerle de aynı Kocoson'un Hunlarla kurduğu gibi yakın bir müttefik ilişkisi kurduğunu belirtmektedir. Milattan önceki asırlarda, Kore'nin ilk devleti *Kocoson* ile proto-Türkler olarak bilinen *Hunlar*, hatta Chou'lar arasında coğrafi ve kültürel açıdan görülen sıkı münasebetler, *Köktürkler* zamanında da *Kogurye* ile devam etmiştir. Bu dönemde de Kogurye ile Köktürkler Çin'e karşı yine beraber mücadele etmişler, yukarıda da belirtildiği üzere, Çin'in Kore'yi hakimiyet altına aldığı zamana dek müttefik kalmışlardır (Choi, 2004).

Problem

Korece ve Türkçe arasındaki dilsel ilişkiye göre, bu iki dil kimi çevrelerce varlığı tartışmalı olan Altay dil ailesine dahil edilmekte, kimi çevrelerce ise farklı dil aileleri içerisinde yer almaktadır. Ancak genel olarak Altay dilleri kapsamında değerlendirilen ve gerek fonolojik gerekse morfolojik açıdan bu değerlendirmeye imkan veren Korecenin Altay dilleri arasında yer alıp almaması konusu, hala tartışmalara neden olmaktadır. Bunun nedeni, Korece-Türkçe arasında yapılan karşılaştırmalı çalışmaların yok denecek kadar az olmasıdır. Bu araştırmalar belli bir seviyeye gelmedikçe de Korece ve Türkçenin kökeni karanlıkta kalmaya devam edecektir.

Dil ailesi sorunsalı haricinde diğer bir problem ise, Eski Korecenin ses şekil özelliklerinin net bir şekilde belirlenememesidir. Bunun başlıca nedeni, o dönemlere ait elimizde yeterince belge ve kanıt bulunmamasıdır. Eski Korece dönemindeki

dillik özellikleri belirlerken çoğu araştırmacı Orta Korece dönemindeki özelliklerden faydalanmaktadır. Bazı araştırmacılar ise, Orta Korecenin dahi yetersiz olduğunu belirterek, Eski Koreceyi Modern Korecenin ses ve şekil sisteminden hareketle tasarlamayı denemişlerdir. Bu tasarlama sorunsalının nedeni, aslında eskiden öz Korece olarak kullanılan kelimelerin Çince karekterlerle yazılmasına dayanır. Yani, Eski Koreceden kalma hiç belge olmadığını söyleyemeyiz, muhakkak bulunmaktadır. Ancak bu veriler, Çince karakterler kullanılarak yazıldıkları için, dilin esas duruşuyla, özellikle seslerin telaffuzuyla ilgili çoğu bilgiyi görmemize engel olmaktadırlar.

Amaç

Bir medeniyetin geçmişi ne kadar eskiye giderse ya da takip edilebilir olursa, o medeniyet bugünü için psikolojik olarak daha rahat ve güçlü hisseder. Bu güç hem kullandığı dile yansır, hem bu dilin oluşturduğu kültürel davranış ve izleri daha anlamlı kılar, hem de geleceğe kalma kaygısından uzakta bugünü mutlu yaşamaya olanak sağlar. Tam bu noktada 'dil-kültür bağlantısı' ortaya çıkmaktadır. Türközü (2009: 15), Türkçe ve Korece arasındaki dil-kültür ilişkisini açıklarken; kültürel benzerliklerin bu iki toplum arasındaki bağı daha rahat görebilmemize olanak vereceğini bildirmektedir. Çünkü ona göre, ancak *kültüre yansıyan dil* sistemli bir şekilde bilinirse, kurulan benzerliklerin ve yakınlıkların bir anlamı olacaktır. Çalışmamızda, Altay dillerindeki genel özellikleri temel alarak, ad durum ekleri vesilesiyle, Korece ve Türkçe arasında bir yakınlık olup olmadığını değerlendirmeyi ve bunu yaparken, yukarıdaki sebeplerden ötürü, dil-kültür ilişkisini de göz önünde bulundurmayı hedefledik.

Burada, Kore dilinin kesinlikle Altay dilleri içerisinde yer alması gerektiğini ve ad durum eklerinin de buna imkan sağladığını göstermek gibi bir amaç bulunmamaktadır. Tezimizin amacı, Altay dilleri teorisinin ve Korecenin bu teori içerisinde değerlendirilmesinin olabilitesine inandığımızı göstermektir. Bunun için de ad durum eklerinden faydalanarak bu iki dil arasındaki benzerlikleri ya da farklılıkları ortaya koymayı deneyeceğiz. Ad durum eklerini tercih etmemizin başlıca sebebi ise, şahsi Korece çalışmalarımızda gördüğümüz ve özellikle dikkatimizi çeken, Korecedeki *datif eki*'nin Türkçe datif eki ile yakın bir şekilde işaretlenmesidir. Bunun yanı sıra, Korecedeki *akuzatif eki*'nin yine kendi içerisinde farklı

fonksiyondaki bir ek ile işaretlenmesi de Korece için dikkat çeken bir diğer durum olmuştur.

Yöntem

Korecedeki ve Türkçedeki ad durum biçimbirimleri, diğer Altay dillerindeki durumları da göz önünde bulundurularak, karşılaştırmalı bir şekilde ele alınmıştır. Yani, tezimizde 'karşılaştırmalı (analiz) yöntemi'ni kullanmaya çalıştığımızı ifade edebiliriz. Karşılaştırmayı Korecenin ve Türkçenin elde bulunan en eski verilerinden hareketle yapmaya çalışacağız. Bu doğrultuda Türkçe için, Türkçenin yazılı belgelerle takip edilebilir olmasını sağlayan ve Türk dilinin kökeni açısından birçok soruya cevap niteliği taşıyan Orhon kitabelerinde kullanılan dil kaynak olmuştur. Korece için ise, Eski Koreceye ait verilerin azlığı ve belirsizliği sebebiyle Orta Korecedeki ses-şekil sistemi üzerine yazılmış gramer kitapları ve etimolojik sözlükler kaynak olarak alınmıştır.

Çalışma Planı

Tezimizin birinci bölümüne geçmeden önce, giriş kısmında, Türklerin Asya kıtasındaki yayılışlarına temel oluşturmuş olan, Naturizm kaynaklı kozmik dünya görüşleri ve Türklerle Korelilerin ilişkisi kapsamında genel bilgiler değerlendirilmiştir. Birinci bölüm, Altay dil teorisi ile ilgili genel görüşleri ve Korecenin bu teori içerisindeki konumunu; ikinci bölüm, Korecenin tarihsel gelişimi ve lehçeleri ile ilgili genel görüşleri kapsamaktadır. Üçüncü bölümde ise, Korecedeki ve Türkçedeki ad durum biçimbirimleri karşılaştırmalı olarak sırasıyla ele alınmaya çalışılmıştır. Dördüncü bölümde de Korece ve diğer Altay dillerindeki ad durum biçimbirimleri bir tablo halinde özetlenmiştir.

Literatür Özeti

Tezimize kaynaklık edecek belli başlı çalışmaları şöyle sıralayabiliriz:

Ramstedt (1939), *A Korean Grammar* adlı eserinde Kore dilinin fonolojisi, morfolojisi ve cümle yapısı hakkında genel bilgileri vermiştir. Ramstedt önceleri, öğrencisi Poppe'nin de yaptığı gibi Altay dilleri teorisine şüpheyle yaklaşan, sonradan ise fikrini değiştiren bilim insanlarındandır. Bu şüphenin asıl sebebi ise, bu diller arasında yapılmış çok sayıdaki ödünçleme olmuştur. Ramstedt, bu şüphe ile

Japonya'ya gittiği sırada orada Korece öğrenmiş ve yaptığı çalışmalar onu, köken birliği sonucuna götürmüştür.

Benzing (1953) ise, o yıla kadar Altayistik hakkında yapılmış çalışmaları ve teorileri özetlemiştir. Ona göre bu sahalardaki eserlerin yarıdan fazlası Rusça yazılmış olup, esaslı bir çalışma yapabilmek için Rusçanın bilinmesi gerekmektedir.

Doerfer (1980), Altay dil ailesinin varlığının kanıtlanabilmesi için, akrabalığı ispatlanmış diğer dil ailelerinin sağladığı temel ölçütlere bakılması gerektiğini belirtmiştir. Bahsettiği ölçütleri esas alarak Altay dilleri için bir değerlendirme yapmış, sonucunda ise %0 şeklinde bir akrabalık oranı bulmuştur. Doerfer aynı zamanda, Altay dilleri içine Koreceyi ve Japoncayı katmayıp, Moğolca, Tunguz-Mançu ve Türkçe arasındaki benzerliklerin hepsinin ödünçlemeden ibaret olduğunu da söylemiştir.

Demir ve Yılmaz (2002) tarafından yazılan 'Ural-Altay ve Altay Dil Teorisi' adlı çalışmada öncelikle Ural-Altay teorisinin 1730'da Strahlanberg ile nasıl Türkoloji dünyasına tanıtıldığından bahsedilmiş, sonra sırasıyla Strahlanberg, Castren ve Schott'un bu teori üzerine yaptıkları çalışmalar ve tasniflemeler verilmiştir. Bu yazının yazarları Altay dil teorisinin bugün kökeni kesin olarak kanıtlanmış bir dil ailesi ifade etmediğini, ancak günümüzde bir hipotez olarak yaşadığını belirtmişlerdir.

Temir ise 'Ural-Altay Dilleri Teorisi' adlı makalesinde, 18. yüzyılın ikinci yarısından itibaren günümüze kadar yapılmış Ural-Altay teorisi hakkındaki çalışmaları vermiştir.Ayrıca bu hipotezin bugün bile tam anlamıyla ispatlanamadığını ve bunun da yapılacak araştırmalara bağlı olduğunu ifade etmiştir.

Yılmaz (2002), *Çuvaşça Çok Zamanlı Morfoloji* adlı eserinde, dilsel tarihine bakıldığında çok sayıda 'morfo-fonemik' değişiklik barındıran Çuvaşçayı dillik ölçütler bakımından ayrıntılı bir şekilde incelemiştir. Eserde Çuvaşçanın Türk dilinin lehçelerinden biri olduğu, özellikle de bu morfofonemik değişiklikler ve kaynaşmalardan ötürü Oğuz grubu dilleriyle yakınlık gösterdiği belirtilmektedir.

Starostin, Dybo ve Mudrak (2003), Altay dillerinin etimolojik sözlüğünü yazmışlardır. Sözlükteki 2800 etimolojik yapının yarısını kendileri bulmuş ve bilim dünyasına tanıtmışlardır.

Arıkoğlu (2007), Greenberg'in bir teklifi olarak Türkoloji dünyasında yerini alan Avrasyatik dil teorisiyle ilgili yazdığı bir yazısında Türkçenin dahil edildiği dil ailelerinden bahsetmektedir.

Choi (2010), bu eserinde Türkçe, Korece, Moğolca ve Tunguz-Mançu dilleri arasında yapmış olduğu ses ve şekil çalışmalarını birleştirip kitap haline getirmiştir. Choi, başından beri Altay dil ailesinin varlığına ve bu aile içerisinde Korecenin de yer aldığına inanan bilim insanlarından biridir. Ona göre Korelilerin ve Türklerin komşuluk-müttefiklik ilişkisi bakımından, milattan önceye dayanan tarihsel bir tanışıklıkları vardır. Bundan önce, Choi'nin (2004), Eski Koreceye Türkçeden geçmiş ödünçleme kelimelerden bazılarını paylaştığı bir çalışması da bulunmaktadır.

Choi (1997), Türkçe ve Korece arasındaki bazı ekleri karşılaştırmalı olarak vermiş, bu şekilde farklılıkları ve benzerlikleri ortaya koymuştur. Choi, bundan başka bir çalışmasında ise Korece ve Türkçe arasındaki durum eklerini yine karşılaştırmalı olarak ele almıştır; genitif eki, eksiz genitif eki, datif-lokatif eki I-II, lokatif eki, direktif eki I-II, komitatif eki, ekvatif eki.

Choi (1997), Altay dillerinin varlığının ispatlanması için sadece ana dil çalışmalarının değil, aynı zamanda karşılaştırmalı dil çalışmalarının da olması gerektiğini özellikle belirttiği yazısında, Türkçe ve Korece arasındaki ilişkiye dair bazı hususları vermiştir; Trk. äŋg // Ko. an olumsuzluk eki, Trk. γu // Ko. ko (soru parçacığı I), Trk. gu // Ko. ku (soru parçacığı II), Trk. kök // Ko. kok ('kesinlikle'), Trk. mu // Ko. mu (soru parçacığı III) başlıkları altında değerlendirme yapmıştır.

Lee ve Ramsey (2011), yedi bölümden oluşan eserlerinin giriş kısmında Korecenin kökeni, tarihi başlangıcı gibi bilgiler vermektedirler. Birinci bölüm, Altay dilleri teorisi ve 'köken' başlığı altında birtakım hipotezlerden; ikinci bölüm, Korecedeki şekil bilgisinden; üçüncü bölüm Eski Koreceden; dördüncü bölüm, Orta Koreceden; beşinci bölüm, geç Orta Koreceden; altıncı bölüm, erken Modern Koreceden ve en son olarak da yedinci bölüm, Modern Koreceden bahsetmektedir.

Alkayış (2012), Türkçenin kip ve hal eklerinin adlandırılması, yani terminoloji sorunsalına değinmiştir. Hal ekleri ve kipler üzerine çalışma yapan araştırmacıların bu ekleri hangi terimlerle ifade ettiğini belirtmekte, böylece Türkoloji dünyasında genel olarak hal eklerinin ve kiplerin kaça ayrıldığı hususunda da bilgi vermektedir.

Tekin (2013), *Altayistik- Makaleler 1* adlı eserinde Altay dil teorisi hakkında genel geçer bilgilerin tümünü vermiştir; Altay dillerini savunan Ramstedt, Nemeth, Gombocz, Kotwicz gibi taraftarların yanısıra Clauson, Şaerbak ve Doerfer gibi teorik karşıtlarının görüşlerinden de bahsetmiştir. Aynı zamanda Altay dilleri teorisine karşı çıkanların istediği kanıtlar üzerine Tekin, Altay dillerinin varlığının günümüzde dahi ispatlanamamamış olduğunu kabul eder. Ancak, teoriye karşı çıkanların da bu teoriyi çürütebilecek ikna edici herhangi bir delil gösteremediğinin de altını çizmektedir.

Juyeong (2016), *Türkçe ve Korecede Gelecek Zaman* adlı yüksek lisans tezi çalışması ise, gelecek zamanın, henüz yaşanmamış bir zaman olması sebebiyle, gelecek zaman fonksiyonu dışında tahmin, olasılık, niyet gibi 'kiplik' değerlerinin bulunması ile ilgili bir çalışmadır. Juyeong çalışmasında, Korecenin tarihsel dönemlerini ele alarak, her dönem için gelecek zamanın ne şekilde ve hangi kiplik değerlerle kullanıldığı hakkında bilgiler de vermektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM
ALTAY DİLLERİ TEORİSİ

1.1. Akrabalık Kapsamında Dil Aileleri

Türkçe, coğrafya itibariyle çok geniş sahalara yayılmış ve hala çok geniş sahalarda kullanılmaya devam eden bir dildir. Geniş coğrafyalarda kullanılmış ve kullanılıyor olması da, onu birçok dille ve bu dillerin konuşurlarının etnik kültürleriyle kaynaşmak durumunda bırakmıştır. Bu kaynaşmalar, özellikle sözcük ödünçlemesi şeklindedir. Yapılan çalışmalar Türkçenin komşuluk ilişkileri kurduğu birçok kültürle dilsel açıdan alışveriş yapmış olduğunu göstermektedir. Sözü edilen alışveriş, kimi araştırmacılara 'dil akrabalığı' kavramının yolunu açmıştır.

Aksan (2009), dil akrabalığı terimini, "dillerin, ses dizgesi, biçim, yapı, sözdizimi bakımından kesinliği ortaya çıkan ilişkileri, yakınlıkları sonucunda beliren bağlılıkları", şeklinde tanımlamaktadır. Ona göre dil akrabalığının belirlenmesi, diller arasındaki ses, yapı ve sözdizimi yakınlıklarına bağlıdır. Aksan bu akrabalık hususunu iki yönden ele alır:

- Aynı soydan gelen ve dilleri akraba olan uluslar
- Irk özellikleri açısından birbirleriyle ilişkisi olmayıp, ancak yakın kültür bağları ile akraba sayılan uluslar

Buna göre, diller arasında bir dil akrabalığı kurulabilmesi, aynı soydan gelmek gibi bir şart durumunu gerektirmemektedir (Aksan, 2009:101-102). Çünkü dil aktarılabilen bir varlıktır. Tarihsel süreçlere bakıldığında, aynı dili konuşmak için yahut iletişim kurabilmek için sadece aynı devlete ait olmak şartı yoktur; göç, aynı dine mensup olma, coğrafi yakınlık, düşmana karşı müttefik olarak bir olma ve ticari alışverişin boyutu da sözü edilen birleşmeyi ya da yakınlığı sağlayabilmektedir. Bütün bunlar, dil incelenirken dil-kültür bağıntısının önemini ortaya koymaktadır. Güvenç (1995), bir milletin kültüründeki her şeyin dilinde olduğunu; dilindeki her

şeyin de kültüründe olduğunu belirtmektedir. Dolayısıyla, dil aileleri incelenirken ele alınması gereken dil akrabalığı terimi, sadece aynı soydan gelmek demek değil, aynı zamanda yakın bir kültür ilişkisi kurmak anlamına da gelmektedir (Türközü, 2009:13).

Demircan (2007: 3-4) bu terimi, "yeryüzündeki diller, ses sistemi, biçim yapısı ve sözdizimi bakımından bazı yakınlıklar ve benzerlikler göstermektedir. Diller arasındaki bu yakınlık ve benzerliğe dil akrabalığı adı verilir." şeklinde tanımlamaktadır. Demircan da dil akrabalığı için aynı soy olgusunun gerekliliğini reddetmektedir.

Dillerin akraba olup olmadığını tespit ederken dünya üzerindeki sayısız dili öncelikle belirli özelliklerine göre kendi arasında taksim etmek gerekmektedir. Dünyada sayısı net bir şekilde bilinememekle birlikte, tahmini olarak 3000-3500 dil bulunduğunu ifade eden Aksan, bu durumun lehçelerin dil olarak sayılıp sayılmaması sorunsalıyla da iyice çıkmaza girdiğini ifade etmektedir (Aksan, 2009: 101). Yeryüzünde bilinmeyen yerlerde, bilinmeyen bir şekilde yaşayan binlerce kabile yahut topluluk olduğu varsayılırsa bu sayı daha da artabilir. Ancak bu toplulukları keşfetmek ve dillerini araştırmak oldukça güç bir uğraştır.

Akar'ın ifade ettiği üzere, varlığı bilinen binlerce dilden en çok konuşuru olanlar Mandarin Çincesi, İngilizce, İspanyolca, Rusça, Hintçe, Arapça ve Türkçe gibi dillerdir. Bu diller haricinde daha az bir kesim tarafından konuşulan binlerce başka dil de bulunmaktadır (Akar, 2005:15). Bütün bu dillerin tek tek incelenmesi zor olduğundan bilimsel çalışmalar 'tasnif' yoluna gitmişlerdir.

Dillerin bilimsel tasnifi denildiğinde Greenberg'in Afrika ve Amerika yerlileri üzerine yapmış olduğu dil ailesi sınıflandırmasından bahsetmek gerekir: Arıkoğlu, 20. yy'ın en önemli dilcilerinden birisi olan Greenberg'in yaptığı çalışmalar üzerine, onun çalışmalarındaki en önemli özelliğin yeri geldiğinde kimsede olmayan en eski kaynaklara inmesi olduğunu belirtmektedir. Greenberg, 1963 yılında, Afrika dillerinin genetiği üzerine bir tasnif çalışması yapmış ve bu dilleri; Afroasyatik, Khosian, Niger-Kordofonian ve Nilo-Sahra olmak üzere dört grupta toplamıştır. Sonraki çalışmalarında ise 200'den fazla Amerika yerlisi dilini 3'e ayırmıştır;

Amerind, Eskimo-Aleut ve Na-Dene şeklinde tasniflemiştir. Daha sonra *Avrasyatik teori* adı adında bir dil ailesi teorisi ortaya atan Greenberg'in bu teorisine göre, Hint-Avrupa dil ailesindeki dillerin Ural-Yukagir / Altay / Kore, Japon, Aynu / Gilyak / Çukçi- Kamçatka / Eskimo-Aleut dilleriyle arasında köken birlikteliği bulunmaktaydı (Arıkoğlu, 2007:110). Aynı zamanda Holger Pedersen'in ortaya attığı, İlliç-Svitıç'ın geliştirdiği *Nostratik teori* adı altında başka bir dil ailesi teorisi daha bulunmaktadır. Nostratik teorisinde ise Hami-Sami, Kartvel, Hint-Avrupa, Ural, Altay, Dravid gibi diller bulunmaktadır. Bu diller birbirinden bağımsız olarak yaşamakta, ancak bir araya geldiklerinde büyük bir dil ailesi oluşturmaktadırlar (Ercilasun, 2011: 27).

*"*Altay dilleri, bir dil ailesinin adıdır*."* diyen Rónatas (2013), Türkçe ve Altay dilleri hakkında bir açıklamasında dil ailesi teriminin tam olarak anlaşılabilmesi için şu üç kavramın farkını bilmek gerektiğinden söz etmektedir:

- *dilbilimsel özdeşlik*
- *dilbilimsel benzerlik*
- *dilbilimsel ilişki*

Rónatas, bu kavramların ilişkisi konusunda şunları ifade etmektedir; iki dilbilimsel biçimin özdeş olabilmesi, ancak fonolojik ve semantik manada aynı olma durumuna bağlıdır. Eğer bir dilin iki ögesi arasında herhangi bir açıdan özdeş olma durumu yoksa, ancak görünüş ya da anlam itibariyle birbirlerini andırıyorlarsa orada bir benzerlik olduğundan söz edilebilmektedir. Eğer dilbilimsel kurallar ile farklılıkları açıklanabiliyorsa, yine bu dillerin birbirleriyle ilişkili olduğu söylenebilmektedir. Ona göre, herhangi bir iki dil arasında 'özdeş biçimlerin varlığı' mümkün değildir. Bunlar olsa olsa 'benzerlik' durumundaki biçimlerdir (Rónatas, 2013: 27).

Rónatas aynı zamanda, genetik ilişkilerin işaret ettiği dil ailelerinden de bahsetmektedir ve bu diller arasında düzenli denklikler bulunmaktadır. Bunları kanıtlamak içinse özdeşlik veya benzerlik kavramlarının olması gerekli değildir. Yani, *"*özdeşlikler de benzerlikler de dillerin akrabalığı hakkında bize herhangi bir

şey sunmaz.” Bahsedilen benzerliklerin ortaya çıkış sebeplerinden bazılarını Rónatas şu şekilde vermektedir:

1) Tesadüf
2) Tipolojik benzeşme
3) Çıkış noktalarından bağımsız gelişmeler
4) Tarihsel etkenler (genetik akrabalık, bölgesel ilişkiler, üst katman ya da alt katman olarak hareket edebilecek olan dil dışı etkenler) (Rónatas, 2013: 29).

Burada en önemli sebep genetik akrabalıktan ileri gelen benzerliklerdir. Çünkü bunlar diğerlerine göre, o dilin tarihi hakkında oldukça mühim ve net bilgiler verebilmektedir:

	Nedenli	Kapsamlı	Kesin
Bölgesel	-	-	-
Tipolojik	-	+	+
Genetik	+	+	+

Şekil 1: Ronatas'a göre dillerin ilkelere bağlı avantaj sınıflandırması

Türkçe, yayıldığı coğrafik alan ve diğer dillerle etkileşimi sebebiyle dil aileleri kapsamında değerlendirilirken ortaya birçok teori ve kuram atılmıştır. Bunlardan birisi de yukarıda bahsi geçen Altay dil ailesi teorisidir.

1.2. Altay Dilleri Teorisinin Ortaya Çıkışı ve Gelişimi

Altay dilleri teorisi, Asya kıtası sakinlerinden olan Türklerin, Moğolların, Tunguz-Mançuların, Korelilerin ve Japonların dillerinin kökensel olarak akraba sayıldığı bir teoridir. Bu teoriye göre, Altay dilleri arasındaki sayısız benzerlik ‘ödünçleme’ olgusuna değil, ‘aynı kök’ olgusuna dayanmaktadır. Bu teori ilk ortaya çıktığında sadece Türkçe, Moğolca ve Tunguz-Mançu dillerini kapsıyordu. Sonradan, yani 20. yüzyılın ortalarından itibaren, Korece ve Japonca da bu teoriye dahil edilmiştir. *Altayistler* tarafından sözü edilen dillerin tasnifi yapıldığında köklerinin

Altayca adı verilen bir zemine dayandığı görülmektedir. Altay dil teorisi ile ilgili bütün çalışma alanları ise *Altayistik* terimi ile karşılanmaktadır. (Ercilasun, 2011:17)

Thomsen tarafından Orhun kitabelerinin okunuşuyla birlikte, Türk dilinin kullanmış olduğu en eski kelimelere ulaşılmış, bu kelimeler üzerinde art zamanlı gramatikal çalışmalar yapılarak Türkçenin köken sorunu derinlemesine incelenmeye başlanmıştır. Bu sorun, dil çalışmalarının hızlanmasıyla ve diğer diller hakkında yeterince dilbilimsel malzemenin toplanmasıyla da 'sessel denklik' olgusunu ortaya çıkarmıştır. ADT için birincil çalışma alanını ödünçleme kelimelerin araştırılması sorunsalı oluştururken, ikincil çalışma alanını ise denklikler üzerine kurulan yakınlıklar ve bu yakınlıkların hangi diller arasında olduğunu saptamaya yönelik çalışmalar oluşturmaktadır. Türkçe ile önce ses benzerlikleri, sonra morfofonemik yapı itibariyle yakın ilişkisi bulunduğu tahmin edilen bazı diller olmuştur. İlk yapılan çalışmalarda Türkçe, Moğolca ve Tunguz-Mançu dillerinin biraraya gelerek 'Altay dil ailesi' adı verilen bir dil ailesi oluşturdukları ifade edilmiştir. Buna göre, Türkçenin Ana Altay (Proto-Türkçe) dilinden meydana geldiği, Moğolca yahut Tunguz-Mançu ile belirgin bir ara evreden geçtiği düşünülmektedir. Herhangi bir ara evreye dahil olmayıp Ana Altaycadan ilk ayrılan diller olarak kabul edilen Korece ve Japonca ise bu dil ailesine sonradan dahil edilmiştir. Dolayısıyla ADT'nin hangi dilleri kapsadığı ve buna bağlı olarak yapılan 'dil akrabalığı' çalışmaları da üçüncül bir çalışma alanını meydana getirmektedir.

Demir, Yılmaz (2002: 395), Türkçenin bulunduğu dil ailesi için, "bunların en fazla üzerinde durulan ve kabul göreni Türkçeyi önce Ural-Altay ve daha sonra Altay dil ailesi içinde ele alan görüştür." ifadesini kullanmışlardır. Dolayısıyla Türkçenin hangi dil ailesi içerisinde değerlendirildiği hususu, Altay dilleri teorisinden önce *Ural-Altay Dilleri'* teorisi ile başlamaktadır. İki şekilde de Türkçe, bu dil aileleri içerisinde görülmüş, yalnızca adlandırma ve tasnif sorunsalı yaşanmıştır. Estonyalı bilgin Wiedemann (1838)'ın *Über die früheren Sitze der tschudischen Völker und ihre Sprachverwandtschaft mit den Völkern Mittelhochasiens* adlı eserinde sunduğu Ural-Altay teorisinin uluslararası alanda kabul edilen ortak özellikleri ise şöyledir (Ercilasun, 2011:18):

1. Ural-Altay dillerinde ünlü uyumları gözlemlenmektedir.
2. Ön edat (tanımlık / artikel) yoktur.
3. Önekler değil, sonekler bulunmaktadır.
4. Eylem yönünden zengin bir söz varlığına sahiplerdir.
5. Kelime çekimleri ekler ile yapılmaktadır.
6. Soru, ekle yapılmaktadır.
7. Eylem biçimleri cümleler arası bağlayıcılık görevi üstlenebilmektedir.
8. Çoğunda olumsuzluk işaretleyen eylemler vardır.
9. Cinsiyet ayrımı yoktur.
10. Ekeylem olarak 'habere' (sahip ol-) değil, 'esse' (ol-) kullanılmaktadır.
11. Karşılaştırmada üstünlük durumu ablatif eki ile ifade edilmektedir.
12. İsim çekimlerinde iyelik eki kullanılmaktadır.
13. Tamlamalar oluşturulurken tamlayan tamlanandan önce gelmektedir.
14. Sayı sıfatlarından sonra ad ögesi çokluk eki almamaktadır (Demir, Yılmaz, 2002: 395).

Çalışmamızın bu bölümünde öncelikle Ural-Altay dil ailesi hakkında ortaya atılmış birtakım görüşlere yer vermeye çalışacağız.

Ural-Altay dilleri teorisinin Türkoloji sahasında ilk defa ortaya çıkması, 1730 yılında, İsveçli bir subay olan **Strahlanberg** tarafından gerçekleştirilmiştir. Strahlanberg, bir savaş esiri olarak Sibirya'ya gelmiş ve on üç yıl orada kalmıştır. Bu esnada da Sibirya'yı gezerek halkın dili ve kültürü hakkında birtakım bilgiler toplamış, sonra ülkesine dönerek bunları kitap[2] haline getirmiştir. İşte bu vesileyle de 'Ural-Altay Dil Ailesi' teorisi bilim dünyasına tanıtılmıştır (Demir, Yılmaz, 2002). Strahlanberg, *Tatar dilleri* şeklinde adlandırdığı Türkçe, Moğolca ve Tunguz-Mançu dillerini aynı dil ailesi içerisinde ele alarak bu diller arasındaki benzerliklere dikkat çekmiştir. Ona göre bu diller 6 gruba ayrılmaktadır:

1) Uygurlar
2) Türk-Tatarlar
3) Samoyedler

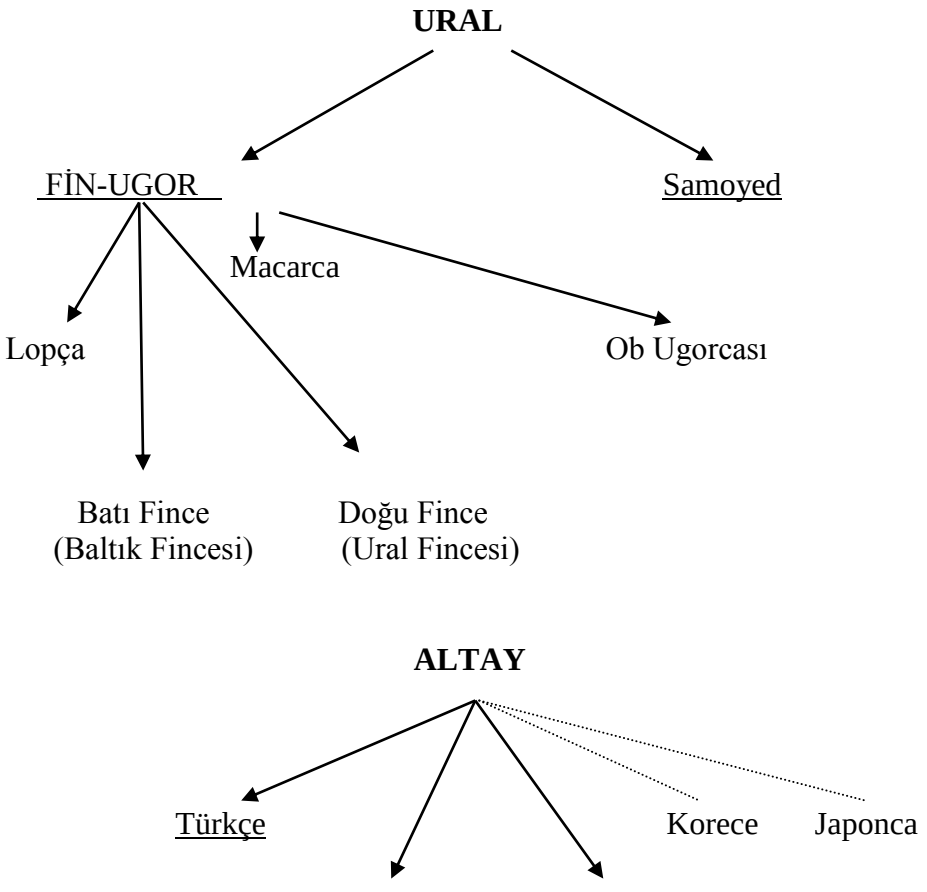
[2] *Das Nord und Östliche Teil von Europa und Asia,* 1730.

4) Moğol ve Mançular
5) Tunguzlar
6) Karadeniz ile Hazar Denizi arasındaki halklar (Choi, 2010:17).

Caferoğlu (1958) ise, Strahlanberg'in Tatar grubu için ortaya attığı 6 grubu lehçe ayrıntılarıyla şöyle ayırmaktadır:

1) Fin-Uygur: Macar, Fin, Vogul, Çeremis, Permyak, Votyak, Ostyak
2) Türk-Tatar: Tatar,Yakut, Çuvaş
3) Samoyed
4) Moğol-Mançu: Kalmuk, Mançur, Tangut
5) Tunguz: Tungus, Kamasin, Arin, Koryak, Kuril
6) Karadeniz'le Hazar Denizi arasındaki halklar (Ercilasun, 2011: 18)

Strahlanberg'in bu tasnifiyle Ural-Altay dil ailesi grubunun taslağını çizdiğini belirten Aksan (2009:111), 'Ural ve Altay kümeleri' için, bu grubun varlığına inananlar tarafından şöyle bir şema tasarlandığını belirtmiştir:

Mançu-Tunguzca Moğolca

Şekil 2: Ural-Altay dil grubunun genel dağılımı

1830 yılında Alman bilgini **Schott** da aynı şekilde Ural-Altay dil birliğini Tatar dilleri şeklinde ifade etmiştir (Choi, 2010: 17). Schott, ilk ses denkliklerini oluşturan ve karşılaştırmalı ses bilgisi yöntemini kullanan ilk kişidir. Türkçedeki *z* sesinin karşılığı olarak Çuvaşçada *r* kullanıldığını; Türkçedeki *ş* sesinin karşılığı olarak yine Çuvaşçada *l* kullanıldığını belirtmiştir. Kurduğu bu denklik ile aslında Çuvaşçanın Fin-Ugor dilinden çok bir Türk dili olduğunu da göstermiştir (Demir, Yılmaz, 2012: 394). Daha sonra 1903'te Ramstedt, Schott'un kurmuş olduğu bu denkliğin sadece Türkçe-Çuvaşça arasında değil, aynı zamanda Türkçe-Moğolca arasında da olduğunu ortaya çıkarmıştır (Ercilasun, 2011:19).

1834 yılında Danimarkalı dilbilimci **Rasmus Rask**, önceki araştırmacıların Tatar dilleri olarak adlandırdığı Ural-Altay dil grubunu 'İskit dilleri' olarak adlandırmıştır. **Max Müller** ise, 1869'da, Ural-Altay dillerine dört adet dil daha katarak 'Turan dilleri' dediği bir dil grubu ortaya çıkarmıştır. Bu dört dil, Siyam, Tibet, Dravid ve Malay dilleridir. Aynı zamanda akrabalık ilişkisine sıcak bakanlar arasında **Böhtlink**, **Budenz** ve **V. Thomsen** da sayılmaktadır. (Choi, 2010: 17).

Fin bilgini **Castrén** (1850), Ural-Altay dilleri grubuna pek inanmamış, bu dilleri daha çok 'Altay dilleri' olarak ele almıştır. Ayrıca Altay dillerini özellikle adıllar üzerinden incelemiş ve ciddi anlamda karşılaştırmalı çalışmalar yapmıştır. Adıllar üzerinde durduğu doktora tezinde[3] Altay dilleri arasındaki şahıs zamirlerinin yakınlığını şöyle ifade etmiştir:

Türkçe	Moğolca	Tunguzca	Mançuca	Fince
ben	*bi*	*bi*	*bi*	*minä*
sen	*çi*	*şi*	*si*	*sinä*

(Aksan, 2009:113)

[3] *De affixis personalibus lingauarum altaicarum,* 1850.

B. H. Kim (1983), Moğolca'da sadece 1TK *bi zamirinin değil, aynı zamanda *na olarak başka bir zamir gövdesinin daha olduğunu belirtmektedir. Korecede 나 [na] olarak işaretlenen 1TK zamiri ve 너 [nıo] olarak işaretlenen 2TK zamirinden hareketle böyle bir çıkarım yapılabilmektedir. Choi (1991)'ye göre, Ko.나 ve 너 zamirlerindeki ㅏ[a] ve ㅓ[ıo] sesleri birer morfemdir. ㄴ ise iyelik ve pekiştirme fonksiyonu olan iyelik zamiri *n'dir:

- kişi zamirinin anlamını pekiştirme (emphatic)
- iyelik belirticisi fonksiyonu (possessive designator)

} *possessive pronoun*n* (Choi, 1991:191)

Ko. na 'ben' ~ Moğ. *nama ay.(Ramstedt, 1949) köken birliği meselesine daha önceki çalışmalarında da tahmini olarak değinmiştir: *nama < *bi < *min (<*bi) ve *na ~ *nama şeklinde bir yaklaşım ortaya atmıştır. Yani, Moğ. ve Ko. 1TK zamirleri arasında kökensel bir yakınlık bulunmaktadır. Altaylılar arasındaki kişi zamirleri üzerinde bir çalışma yapılırken Korecenin de bu karşılaştırmada yer alması oldukça önemlidir. Korece, sadece 1TK ya da 2TK değil, 3TK zamiri konusunda da iyelik zamiri *n üzerinden yine aynı doğrultuda karşılaştırmalı olarak ele alınabilir. Türkçedeki zamir n'si ve AA genitif eki *n ile aynı köken sayılan AA iyelik zamiri *n' nin Korece, Moğolca, Tunguz-Mançuca, hatta Çuvaşça ile bir yakınlık içerisinde olduğunu söyleyen Choi, özet bir sonuç çıkarmaktadır. Bu sonucu verip Ural-Altay dilleri ve bu diller üzerine yapılmış çalışmalar konusuna geri döneceğiz. Çünkü, Altay dilleri arasındaki *n iyelik zamirinin varlığı başka bir çalışmada ve daha ayrıntılı ele alınması gereken bir konudur. Özet sonuç: krş Tr *-n (> -ng), Mo *-n, MT *n ve Ko *-n (ayrıntılı bilgi için bkz: Choi, 1991: 191-196).

Castrén (1862) başka bir eserinde Tatar dilleri için yeni bir bölümleme yapmış ve bu gerçeğe en yakın bölümleme olarak değerlendirilmiştir:

1) Fin-Ugor
2) Samoyed
3) Türk-Tatar
4) Moğol
5) Tunguzca ve ağızları (Demir, Yılmaz, 2012: 394).

Diğer bir araştırmacı da, Ural-Altay dil birliğinin olmadığını bunları Ural ve Altay olarak ikiye ayırarak belirten, Türkoloji dünyasının karşılaştırmalı Altayistik alanındaki en mühim dilbilimcisi **Ramstedt**'tir. Temir (TDEK), Ramstedt ekolünün mümessilleri olarak şu isimleri saymaktadır: Doerfer, Clauson, Menges, Benzing, Ligeti, Poppe, Aalto, Sinor, Pritsak, Gabain, Katona, Thomsen, Hattori. Castrén ile temelleri atılan ve Ramstedt ile kesinleşen Ural ve Altay aileleri, 20.yy'ın ortalarından itibaren artık iki ayrı dil ailesi olarak ele alınmaktadır. Tekin (2013: 71), önceleri teoriye şüphe ile yaklaşan Ramstedt'in, bu diller arasındaki benzerliklerin ve yakınlıkların kelime alışverişinin bir sonucu olduğunu düşündüğünü belirtmektedir. Ramstedt daha sonra, Türkçe, Moğolca ve Tunguz-Mançucanın 'Ana Altay'dan türediğine inanmıştır.

Starostin, Dybo ve Mudrak (2003), etimolojik sözlüklerinin birinci cildinde, 1730'da Strahlanberg'in teklifi zamanında Altay dillerinin genetik bir köken sorunsalı içerisinde olduğunu belirtmişler. Daha sonra Ramstedt ile birlikte, Altayistik alanında yapılan karşılaştırmalı çalışmaların hız kazandığını ve artık daha net kanıtlarla yorumlanabildiğini ifade etmişlerdir. Bununla birlikte sözlükte Ramsedt'in 1952'de basımı yapılmış bir çalışmasında 'Western grubu' adlı bir gruptan bahsettiği ifade edilmiştir. Ramstedt bu eserinde, Altaylıları fonolojileri, morfolojileri ve denklikleri itibariyle incelemiş ve bulduğu yakınlıkları formule etmiştir. En sonunda Altay dil ailesine Korece ve Japoncayı da ekleyerek sözü edilen western grubunu oluşturmuştur. Yani ADT'nin ortaya çıkışı, gelişmeye başlaması ve hemen hemen son şeklini alması Ramstedt dönemlerine rastlamaktadır. Ramstedt böylece, Türkoloji aleminin aklına Korece ve Japoncayı da düşürerek kendisinden sonra yapılacak olan Korece ve Japonca içerikli karşılaştırmalı ADT çalışmalarına en büyük katkıyı sağlamıştır.

Schott'un Türkçe-Çuvaşça arasında bulmuş olduğu *r-l* ve *z-ş* denkliklerinin Türkçe-Moğolca arasında da olduğunu ortaya çıkaran Ramstedt, bunun dışında başka denklikler de bulmuştur:

- Moğolca kelime başı d-,c-, n-, y- ve ǰ seslerinin Çuvaşçada ś-'ye, Türkçede ise y-'ye denk gelmesi.

- Türkçe -p- ve -b- = Klasik Moğolca ġ- / Orta Moğolca h- = Mançuca f- = Goldi (Nanay) p- = Evenki ve Lamut h- = Türkçe ś- (Ø) denkliği. (Tekin, 2013: 71)

ET. yaz; Türkm.yāz ‘ilkbahar’ (Demir, Yılmaz, 2002: 397) =
- Mo.niray ‘taze, yeni doğmuş’
- Moğ. nyár ‘yaz’
- Man. ńarhun ‘gen., taze, yeşil’
- Ko. nyerim ‘yaz
- Çuv. śur ‘ilkbahar’

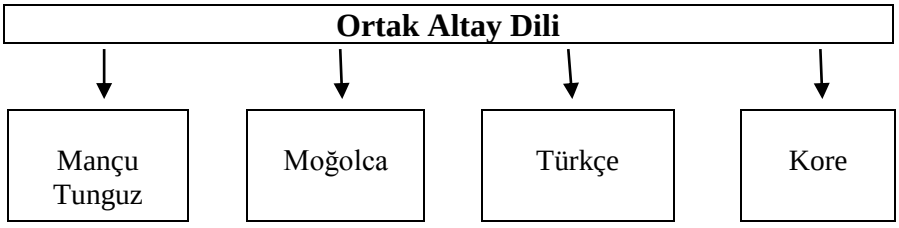
MKo. 여름 [yıorım] (<*nyerim*) ‘yaz’ olarak; 양념 [yangnyıom] ‘bahar’ olarak kullanılmaktadır.Benzer olarak: PA. níre ‘yapraklı ağaç’; PJ. *níra-ı; Evk. ńirāwi ‘kavak’; PK. nìrí-p ‘karaağaç’. (EDAL, V.8.1: 175)

Ramstedt, Altay dil ailesinin en az dört diyalekte sahip olduğunu ifade etmektedir:

Şekil 3: Ramstedt'e göre Ana Altaycanın diyalektleri

Ramstedt, Ana Altayca ve diğer Altay dilleri arasında herhangi bir ara evre düşünmemiş ve bu tasnif ettiği dört dili aynı evre içerisinde ele almıştır (Tekin, 2013: 75):

Altayistik çalışmalarının Ramstedt'ten sonra gelen en önemli savunucularından biri ve aynı zamanda da Ramstedt'in öğrencisi olan **Poppe** ise, Türkçe-Moğolca ve Moğol-Mançu-Tunguz ara evresi düşünmüştür. Ona göre, Korece Ana Altaydan ilk ayrılan dil olmuştur. Dolayısıyla Korecenin diğer yabancı dillerle etkileşimi diğer Altay dillerine göre daha erken bir dönemde ve daha yoğun olmuştur. Bu durum, Korecedeki cinsiyet ayrımı hususunu da bir nebze açıklayabilir: (1) *Kral Secong'un 1446'da ilan ettiği yeni Kore harflerinin ve şekillerinin (hangıl) kabulünden önce, yani henüz Çin esareti altında olan Kore dilinin o dönemi, Eski Korece dönemi olarak geçmektedir. Ancak belge yetersizliğinden dolayı çok az sayıda kelimeyle tanıklanabilen bu dönemde Korece, Çin'in dil bazında oluşturduğu katı politik tavrı ve mutlak gibi görünen hakimiyeti sebebiyle cinsiyet ayrımını benimsemiştir. (2) *EK döneminden çok daha önce, yani daha AA'dan kopmadan, yapısındaki 'substratum' (Altayca zemin) özelliğinden dolayı bu ayrıma rastlanılmaması da ihtimal dahilinde olan diğer bir durumdur. Yani Korece, esas yapısı itibariyle cinsiyet içeren bir özelliğe sahiptir. (3) *Türkçenin yapısında olmaması halinde Arapça ve Farsçanın etkisiyle cinsiyet ayrımı yapan kelimeler kullanması gibi, Kore toplumunun da hem Çincenin hem de ataerkil ve hiyerarşik yapısının etkisiyle cinsiyet ayrımı yapan kelimeler kullanması da göz önünde bulundurulmalıdır. Ancak bunun zamirlerde oluşu da dikkate alınmalıdır. (4) *Kore dili, Ana Altay dilleri şeması yapıldığında şemadan ilk ayrılan dillerden biri olarak gösterildiği için, Altay dilleri dışında cinsiyet ayrımı bulunan başka dillerle çok çabuk temasa geçmiştir. Bu konu ve bu konuda oluşturulabilecek daha birçok sebep, ileride daha ayrıntılı ele alınması gereken bir içeriktir ve Korecenin ADT kapsamında pek de lehine olmayan bir durum oluşturmaktadır.

Tekin, ADT'ye inanan diğer araştırmacılardan bahsederken Macar Türkolog **Nemeth[4]'**den de söz etmektedir. Nemeth, başlarda Türkçe ile Moğolca arasındaki bağdan şüpheli iken daha sonra bu bağa inanmıştır. Hatta ona göre, Türkçe ve Çuvaşça arasında da teori adına büyük bir yakınlık vardır ve bu ikisi mutlaka bir ara evreden geçmişlerdir. Nemeth, Altay dillerinin tarihini ise dört devre olarak tasniflemektedir:

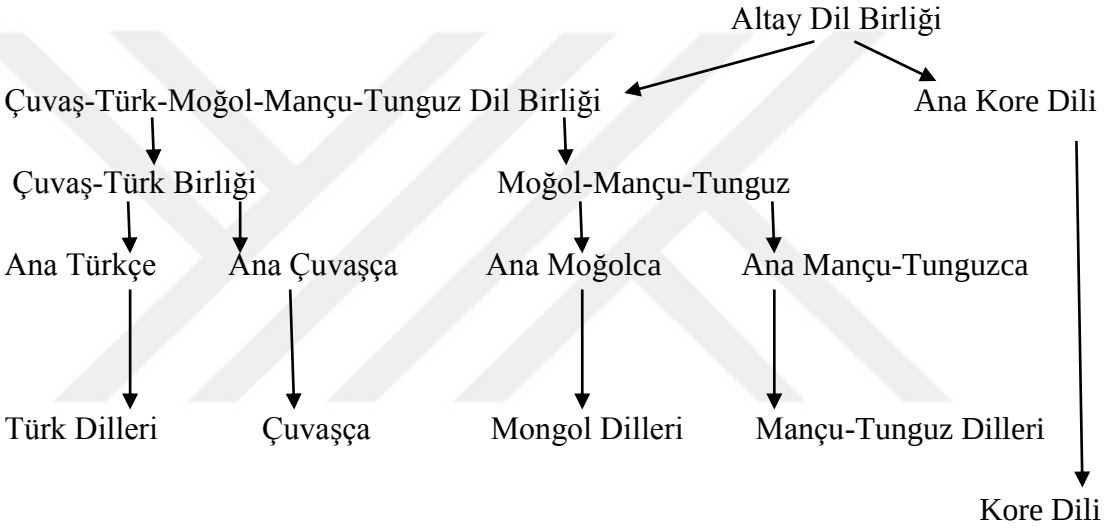
1) İlk birlik (soyca akrabalık devresi)
2) Çuvaş-Moğol tesirleri evresi (sözcük akışı karşılıklı)
3) Türk-Moğol tesirleri evresi (sözcük akışı karşılıklı)
4) Yakutça'nın Moğolca'dan ödünçleme yaptığı evre

Gombocz (1912) ise z-ş denkliğinin daha eski olduğunu, l-r denkliğinin ise ikincil olduğunu düşünen bir dilbilimcidir. Sadece bu yönüyle bile Ramstedt'ten büyük ölçüde farklıdır. Ramstedt, Schott'un Türkçe ve Çuvaşça arasında oluşturduğu denkliğe Moğolcayı da ekleyerek kuramı daha da bilimselleştirmişti. Gombocz ise, Ramstedt'ten sonra bu kurama bir de Mançu-Tunguzcayı eklemiştir. Yani, Gombocz da ses denklikleri kuramları sebebiyle ADT'ye sıcak bakan bilim adamlarındandır. ADT'ye inananlar arasında sayılan **Kotwicz**'e göre ise, bu dillerin yakınlığı, Ramstedt'in savunduğu gibi soyca akrabalıktan değil, karşılıklı temaslardan ileri gelmektedir. Bu temasların yanı sıra, asli yapı benzerliği de diller arasındaki yakınlığı açıklamaktadır. İlk önce teori karşıtı olarak karşımıza çıkan ve benzerliklerin ödünçleme sözcüklerle ilgili olduğunu düşünen **Vladimirtsov** (1911) da yaklaşık 15 yıl sonra fikrini değiştirmiş ve Moğolca-Türkçe-Mançu-Tunguz ortaklığının en önemli savunucularından (1929) birisi olmuştur.

ADT'nin diğer bir savunucusu olarak "On the Altaic Inıtial –p" adlı yazısıyla Finli araştırmacı **Aalto** (1955) da bulunmaktadır. Ramstedt'in öğrencilerinden biri olan Aalto, onun ölümünden sonra *Altay Dillerinin Karşılaştırmalı Grameri* adlı eseri düzenleyip yayımlamıştır. Kore dilini ADT kapsamında ele alarak bu teoriye değişik bakış açıları kazandırmıştır (Tekin, 2013: 72-73).

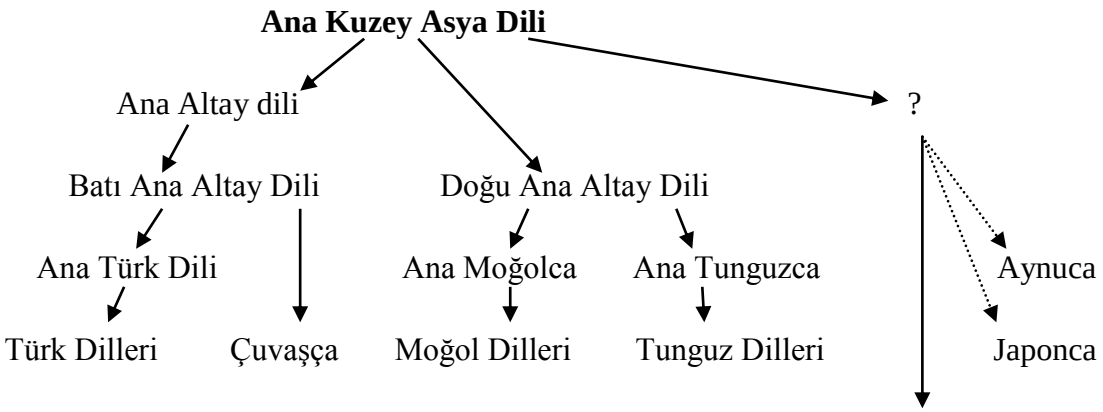
[4] Nemeth, G., "Die türkisch-mongolische Hypothese", ZDMG 66 (19-22), s. 1-37.

Aalto gibi, Ramstedt'in öğrencilerinden biri olan Poppe'nin de Altay dilleri için bir ara evre tasarladığı şeması (1965: 146) şöyledir (Demir, Yılmaz, 2012: 398):

Şekil 4: Poppe'ye göre Ana Altay Dilleri

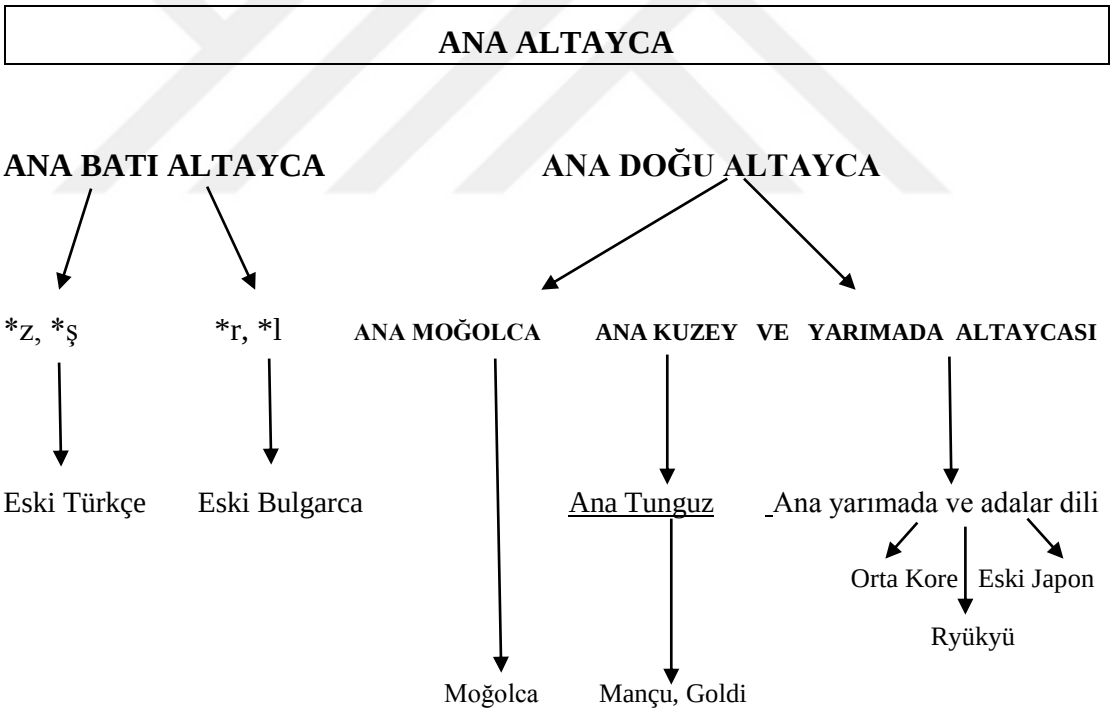
Amerikalı dilbilimci **Street** (1962) ise, Poppe'nin bu şemayı teklif ettiği eserine eleştiri yazısı yayımlamış ve o da şu şemayı teklif ederek Asya dilleri için daha net bir ayrım yapmıştır (Choi, 2010: 20-21):

Korece

Şekil 5: Street'e göre Ana Altay Dilleri

Tekin bu şemayı, *"*Street, Kore dilinin Ana Altay dilinden daha eski farazi bir dilden, Ana Kuzey Asya dilinden, geliştiğini tasarlamaktadır. Street'in Kore dilini şemada bu şekilde yerleştirmesinin sebebi bu dilin durumunun öbür Altay dillerininki kadar açık ve belirli olmamasıdır." şeklinde yorumlamaktadır (s.76). Street, Aynu dilini de ADT kapsamında değerlendirirken Japon dili ve Kore dili konusunda yaptığı çalışmalarla adını duyuran **Miller (**1971), Aynu dilini teoriye dahil etmemiş, Ryükyu dilinden bahsetmiştir. Miller'in şeması da şu şekildedir (Tuna, 1992: 32).

Şekil 6: Miller'in Ana Altay Dilleri

Tuna'ya göre, "**Ana Türk Dili**, **Ana Altayca**'dan, öbürleri için tasarlanan bir ortak devrenin teşkil ettiği ikinci kolun yanında, ilk ayrılan dil olarak yer alır. Burada **Ön Türkçe** yerine, **Ana Türkçe** (Proto Turkish) adı kullanılmıştır. Bundan sonraki

tabakada **Ana Moğol dili**, daha sonrakinde **Ana Tunguz dili**, sonrakinde ise, **Kore, Japon, Ryükyu** ayrılmışlardır" (s.33).

Tuna, teorinin Strahlanberg'den bu yana çok büyük bir aşama kaydettiğini, Altay dilleri içinde görülen her dilin kendi içerisinde ve karşılaştırmalı olarak yapılan çalışmaları ile bugünkü şeklini aldığını belirtmektedir. Ona göre, artık bundan sonra bu teori üzerine ne söylenirse söylesin, ne çalışma yapılırsa yapılsın, gerek Castren, gerek Poppe, gerekse Ramstedt, her zaman bu teorinin kurucuları olarak kalacak ve ADT ile uğraşanlar her zaman onların açtığı yoldan gideceklerdir. Onların birer poliglot oluşu, ilim mertebesinin en üst noktasında bulunmaları, yaptıkları çok yönlü dilbilim çalışmaları ve daha birçok şey onları ADT kapsamında daima hatırlatacaktır. Yine ADT'ye katkıları kuşkusuz olan ve ortaya attıkları ses denklikleriyle kuramın gelişmesine katkı sağlayan (birinci grup) Schott, Gombocz Zoltan, Kotwicz, Vladimirtsov, Polivanov ve (ikinci grup) Murayama, Ozawa, Samuel Martin gibi isimler de bulunmaktadır. Aynı zamanda Japonca'nın ADT'deki yeri üzerine yaptığı çalışmalarıyla Miller de mühim Altayistler arasındadır.

ADT ile ilgili yapılan son ve en büyük çalışma ise 2003 yılında **Sergei Starostin, Anna Dybo** ve **Oleg Mudrak**'a ait etimolojik sözlüktür. 2800 tane kelimeyi, yarısından çoğu yeni olmak üzere, Altay dil ve lehçeleri kapsamında değerlendirmişlerdir (Ercilasun, 2011: 21).

Bu başlıkla ilgili son sözleri söylemeden önce Türkçe-Moğolca ve Türkçe-Tunguz-Mançuca ilişkisini alt başlık olarak ele alıp kısaca bilgiler vereceğiz:

1.2.1. Türkçe - Moğolca

Altay dilleri arasında birbirine en yakın olan Türkçe ve Moğolcadır. Genel olarak kabul edilen bir görüşe göre de, bu ikisi arasında, mutlak gibi görünen Moğol hakimiyeti esnasında ödünçlenmiş sözcüksel bir bağ bulunmaktadır. Ancak bu bağ, 13. yy'dan itibaren takip edilebilir olmuştur. Moğolca ve Türkçe arasında söz varlığı, sözdizimi veya biçimsel yönden birçok benzerlik bulunmaktadır (Aksan, 2009: 114).

Yukarıda da sözü edilen alıntılama dönemi, 13. yy ve sonrasıyla ilgiliyse, peki 13. yy öncesinde bu iki dil arasındaki ilişki nasıldı? 13. yy öncesi, yani en erken ET

dönemlerinde hiç Moğolca sözcükle karşılaşılmadığını söyleyen birçok araştırmacı vardır. Bunların başında da Doerfer gelmektedir: Ona göre, hem Türkçede hem de Moğolcada farklı ödünçleme katmanları bulunmaktadır ve buna dair elimizde kesin bilgiler mevcuttur. En eski zamanlardan itibaren aynı coğrafyada yaşayan bu iki milletin sözcük alışverişi yapmaması zaten imkansız bir durumdur. Mutlaka bir alıntılama dönemi bulunmaktadır. Ancak, bunu 13. yy öncesi için söyleyememekteyiz. Çünkü elimizde bu dönemlere ait yeterince belge yok. Bulunan belgeler de bu iki dil arasında yakınlıklar işaret edeceğine, daha çok uzaklıklar işaret etmektedir. Oysa ki, diller arasında akrabalık denilen bir bağdan söz edilmek isteniyorsa, öncelikle bu iki dilin geçmişe gidildikçe yakınlaştığını, aksine uzaklaşmadığını da kabul etmek gereklidir. Ancak Türkçe ve Moğolca arasında böyle bir yakınlaşma durumu görememekteyiz (Doerfer, 1980, 2000).

Gerçekten de, elimizde 13. yy'dan önce bu iki dil arasında benzerlik ilişkisine vesile olacak belgeler ne yazık ki bulunmamaktadır. Ancak, bu iki dilin ilişkisini 13. yy ve sonrasına dayanarak yorumlayabilmekteyiz. Orta Mongol dönemi eserlerinden biri olan ve 13. yy'a tarihlendirilen ***Moğolların Gizli Tarihi*** adlı metinde teşhis edilebilir Türkçe alıntı kelimeler bulunduğu bildirilmektedir. Geç Eski Türkçe, Orta Türkçe ve modern Türk dillerinde Moğolca kelimeler oldukça fazladır. Kısaca, Türkçe ve Moğolca ilişkileri tam anlamıyla 13. yy ile beraber görülmeye başlanmıştır, denilebilir (EDAL, V.1.8).

Bu ilişkiyi bir de, elimizde bulunan veriler üzerinden ele alarak birkaç örnek verelim. Moğolcadan Türkçeye geçmiş en erken verileri ayırt etmek için iki kriter bulunmaktadır:

I. 13. yy'dan önce Türkçedeki Moğolca ile ilgili tanıklanmış sözcükler.
II. 13. yy Uygur Türkçesi ve Karahanlı Türkçesi dönemleri boyunca oluşmuş tipik formların Moğolcada da görülmesi.

II'de belirtilen duruma göre; akışı yapan dil olan Türkçe, burada verici bir durumda olduğu için, Proto-Türkçe ile karşılaştırıldığında kendisinde de değişmeler olduğu gözlenmektedir. Yani, artık verici dil olacak kadar gelişmiş ve yeterli bir dil düzeyindedir (EDAL, V.1.8: 14).

Altay dilleri karşılaştırıldığında birçok benzerlik ve denklik gözlenmiştir. Moğolca ve Türkçe arasındaki denkliklerden önce genel olarak ADT içerisindeki denkliklere göz atmak gerekmektedir. ADT'deki ses denkliklerine baktığımızda ise, en önemlileri olarak şu ikisini görmekteyiz (Tekin, 2013: 80):

- Türkçe **z** = Çuvaşça, Moğolca, Mançu-Tunguzca, Korece **r**
- Türkçe **ş** = Çuvaşça, Moğolca, Mançu-Tunguzca, Korece **l**

Türkçe ve Moğolca arasında yapılmış olan ödünçlemelerin ise en büyük özelliği genel olarak sadece iki denklik üzerine kurulmuş olmasıdır. Aşağıda bu iki denkliği özetleyip EDAL'da verilen birkaç örneği şöyle göstereceğiz:

Tr. *Í (>ś): Mong. s

Tr. *ŕ (> z): Mong. z, ǯ, s

PT jüŕüm "üzüm"; OT üzüm, jüzüm > WMong üǯüm (Burada - r- > - z-)

PT *seŕik "sezgi, sezi"; OT sezik; WMong sesig (Burada –k- > -g- , -ŕ- > -z- > -s-)

PT *jaĺ "alev", *jạĺin "ışık"; OT jaśu-, jaśin > WMong jaśin (Burada –Í- > -š-; Moğolcadan s bekleniyorken olmamış, š olarak kalmış.)

PT *kar-Íi "karşı"; OT qarši > WMong qarsi (Burada –Í- > -š- > -s-)

PT *uluĺ "ülke, şehir"; OT uluš > WMong. ulus (Burada –Í- > -š- > -s-)

PT dūĺ- "tanış-"; OT tuš-; WMong. tus(u)- (Burada –Í- > -š- > -s-) vb. (EDAL, V.1.8: 14)

Ödünçlemeler hakkında;

1) Moğolcada š sesinin s olarak ya da 'optional i' olarak izah edilen ses şeklinde görülmesi ancak daha çok š sesi gibi telaffuz edildiğini göstermektedir. Bu, Moğolcanın fonolojik yapısı için bozukluk, hatta eksikliktir. Aynı zamanda Türkçe ödünç kelimeleri, Moğolcanın henüz kendine mal edememesi veya adapte edememesi olarak da açıklanabilir.

Moğolcadaki sesler Türkçe seslerin seslendirilişini esas alarak seslendirme yapmaktadır. Bu seslendirilişin asıl kaynağı ise, Oğuz Türkçesi dönemindeki Türkçenin telaffuzuna dayanmaktadır.

2) OT. z sesinin Moğ. s olduğunu, ancak bazı kelimelerde ǯ şeklinde de görüldüğünü söyleyebilmekteyiz.
3) j- sesi bazen j bazen ǯ olarak görülmektedir. Bu Türkçedeki diyalektikal farklılığın yansımasıdır ve OT'deki *d- gibi bir artikülasyonun sonucudur.
4) Ödünçleme kelimelrin yapısında (b- hariç) OT'de istikrarlı bir şekilde görülen sözbaşı ünsüzleri yoktur. (EDAL, V.1.8: 15)

Ayrıca Choi tarafından, sadece MGT'de değil, yine Orta Mongol dönemi eserlerinden biri olan ***Muqaddimat al Adab*** adlı eserde de akuzatif şekli 'minayi' ve ablatif şekli 'nidāsa' üzerinden Türkçe-Moğolca ilişkilerine farklı bir açıdan yaklaşılmıştır (ayrıntılı bilgi için bknz. Choi, 1991: 191-196).

1.2.2. Türkçe ve Tunguz- Mançuca

Altay dil ailesi içerisindeki en küçük üye olan Mançu-Tunguzca, aynı Moğolca gibi, Türkçe ile akrabalık ilişkisi olduğu gözetilen dillerden birisidir. Hatta Moğolca ve Tunguz-Mançucayı Türkçenin bir lehçesi olarak gören araştırmacılar da vardır. Temir (1955), Türkçe ile Moğolca arasındaki ilgiyi anlattığı bir yazısında, Poppe (1926)'ye ait şu satırları aktarmıştır: "…Türk dünyasına pek eski zamanlardan itibaren yabancı tesirler de girmeye başlamıştır. Türk dilinin bu yabancı dillerle geniş ölçüde teması ve karışması daha ziyade tarihî zamanlarda, yani islâm ve Moğol devirlerinde olmuştur. Bu yüzden Türk lehçeleri arasındaki farklar fazlalaşmıştır. Demek ki, tarihî devirlerde ne kadar geriye gidersek, Türk dili de o derecede bir birlik arzedecektir. Buna dayanarak Türkçenin tarihten önceki devirlerde ancak bir lehçeden ibaret olduğu tasavvur olunabilir. Fakat bu Ana Türkçe de ondan daha eski bir dilin, yani "Altay" dilinin bir lehçesi sayılmalıdır. Bugünkü Moğol ve Tunguz dillerinin ilk şekli olan "Ana Moğolca" ve "Ana Tunguzca" da, bu umumî "Altay" dilinin birer lehçesinden ibaret olmuşlardır" (Temir, 1955: 3).

Aslında Türkçe ve Tunguz-Mançuca arasındaki bir ilişkiden çok Moğolca ve Tunguz-Mançuca arasında bir ilişkiden söz etmek gerekmektedir. Çünkü, Mançu-Tunguzcaya Moğolcadan geçmiş ödünçleme sözcük sayısı çok fazladır. Büyük çoğunluk Moğolcadan Mançu'ya, Mançu'dan Tunguz-Mançu dillerine doğrudur. Ancak bunların haricinde Dagur [5] 'dan Solon diline, Buryat'tan Evenki'ye ve komşuları Even ve Negidal dillerine doğru ödünçlemeler yapıldığı da düşünülmektedir. (EDAL, V.1.8: 17). Solonca, Negidalce, Evenkice, Evence [6] (lamutça), Tunguz kolunun alt dallarıdır. Şimdi Moğolca ve Mançu-Tunguzcanın ilişkisi kapsamında EDAL'dan şu birkaç örneği verelim:

PM *hüre "tohum": Sol. ur

PM *hačiγuri "iyilik": Nan. ačeuri

PM *hiǯaγur "kök": Evk. iʒagur, Sol. oǯōr

Genel olarak Moğolcadaki *h-, TM dillerinde kaybolmaktadır. Onunla ilgili;

PM *heki "baş, kafa"; Evk. hêje "alın": Man. fexi "beyin" / PTM *pejke

PM *halagan "avuç içi": Ul. pańa: Evk. hanŋa: Man. falaŋγu / PTM *palŋa vb.

Türkçe ve Moğolca arasındaki ödünçlemeleri attığımızda, geriye kalan ortak söz varlığının %2 olduğunu belirten Clauson (1969), bu oranı Türkçe ve Mançu dili arasında %0 olarak nitelendirmektedir. Yani ona göre, Mançuca ile Türkçenin hiçbir şekilde ilgisi yoktur ve akrabalık ilişkisinden de kesinlikle söz edilemez (Ulutaş, 2004: 174). Tunguzcanın ise alt dallanmaları çok olduğu için az da olsa, %1 sayılabilecek şekilde, bağlantı kurulabilmektedir. Çünkü, Mançucanın alt dallanmalarında sadece Siboca ve Mançuca bulunmakta; Tunguzcada ise Evenkice,

[5] Daur / Daghur: Bu lehçe, Daur adı verilen etnik bir grubun konuştuğu, 4 diyalektten oluşan Moğolca'ya ait bir lehçedir. Kaynak: Bauer, Laurie (2007), *The Linguistics Studies of Handbook,* Edinburg.

[6] Evence: Rusya'da ve Sibirya'da yaşayan Even'lerin konuştuğu, Altay dil ailesi içindeki Tunguz dillerinden kabul edilen eklemeli bir dil. Bu konuşurlar Sibirya'da özellikle Magadan, Chukot ve Koryak bölgesinde bulunmaktadırlar. Kaynak: "Even (Lamut) Language and Alphabet", *www.omniglot.com*.

Evence, Negidalce, Solonca, Nanayca (Goldice), Orokça, Oroçice, Udehece, Ulçaca gibi alt kollar bulunmaktadır (Demir, Yılmaz, 2002: 403).

Mançu-Tunguzca, 19. yüzyılla beraber çok ciddi şekilde araştırılmıştır. Demir ve Yılmaz, günümüzde ölmekte olan bir dil olarak verdikleri Mançucanın 1625'te geliştirildiğini, en parlak dönemini ise 17. yy Pekin'de yaşadığını belirtmektedirler. Bugün bu dilin konuşur sayısının tahmini 70 bin olduğu ve bu konuşurlara özellikle Yakut Özerk Bölgesi'nde, yani Yenisey, Hatanga, Lena, Amur gibi bölgelerde rastlanıldığı ifade edilmektedir (s. 403).

En son 1971'de Japonca'nın ADT içerisindeki üyeliğinin kesinleşmesi ile, bugün bu teori Türkçe, Moğolca, Tunguz-Mançuca, Korece ve Japonca'dan oluşan bir dil ailesi teorisidir. Ancak hala 'dil ailesi' olarak ispatı yapılamamıştır. Bu konuyu ve sebeplerini 'teori karşıtları' bölümünde, özellikle Doerfer'in görüşleri üzerinden daha detaylı ele alacağız (Tuna, 1992: 10).

Sonuç olarak, ADT'nin varlığı konusunda, Demir ve Yılmaz (2002: 396)'ın "Ural-Altay Dilleri ve Dil Ailesi Teorisi" adlı çalışmalarındaki şu cümleleri aktararak genel anlamda bir bakış açısı yakalayabiliriz: "Terim bugün, köken birlikleri kanıtlanmış bir dil ailesini ifade etmekten çok, tarihte birbirleriyle yoğun ilişkide bulunmuş ve ortak yapısal özellikler taşıyan dillerle ilgili bir çalışma hipotezinin adı olarak kullanılır."

1.3. Teori Karşıtları

ADT ile ilgili ortaya attığı kuramlarla ve yaptığı çalışmalarla dilbilim sahasının önde gelen isimlerinden biri olan Ramstedt, 20. yüzyılın ortalarından sonra, yani kendisinden sonra yapılacak olan çalışmaların da önünü açmıştır. Böylece ADT hakkında yapılan çalışmaların sayısı gün geçtikçe artmıştır. Bu çalışmalar arasında ADT'yi destekleyenler olduğu kadar desteklemeyenler de bulunmaktadır. Uluslararası Türkolojide ADT karşıtı bilim insanlarına 'anti-Altaicists' denilmektedir. Bunlardan en karşıt olanları ise; Doerfer, Clauson ve Şçerbak'tır (EDAL, V.1. 8:7). Bu isimler ve diğer karşıtların çoğu, Altay dilleri arasındaki benzerliklerin

ödünçleme olduğuna inanmaktaydılar. Bu durum, birçok araştırmacının ADT'ye şüpheyle bakmasına yol açmıştır.

En başta Ramstedt ve öğrencisi Poppe de teoriye şüphe ile yaklaşmışlardı. Bu şüphenin altında, sözü geçen 'ödünçleme' sorunsalı yatmaktaydı. Kelimelerin 'ödünçlenebilirlik' durumu söz varlığı içerisinde değişebilmektedir. Bu konuda **Doerfer,** kelimeleri **ödünçlenebilirlik** ve **kanıtlanabilirlik** yönünden bağdaştırarak bu soruna kendi bakış açısını getirmiştir (1980: 4-5). Yani, Doerfer'in bahsettiği **ana temel sözcükler, ara temel sözcükler** ve **yan temel sözcükler** tasnifi, 'ödünçlenebilirlik' olgusunu diller arasındaki akrabalık ilişkisinin kanıtlanması açısından önemli kılmaktadır. Doerfer'a göre:

Ana temel sözcükler: En az ödünçlenebilen, yani diller arasındaki akrabalık ilişkisinin kanıtlanmasında en çok rolü bulunan sözcüklerdir. Örneğin: "el, kafa, göz, ayak" ana temel sözcüklerdir. Yani, parça parça olan şeylerin birleştiklerinde oluşturdukları bütünü ifade etmektedir. Ana temel sözcükleri 'insan vücudu ve organları' üzerinden değerlendiren Doerfer, bu sözcüklerin güçlü ve fizyolojik işlevi olan ya da dikkat çekici, etkileyici organları belirttiğini dile getirmektedir.

Ara temel sözcükler: Ana temel sözcüklere göre biraz daha fazla ödünçlenebilen, diller arasındaki akrabalık ilişkisinin kanıtlanmasında az da olsa rolü bulunan sözcüklerdir. Örneğin: "parmak" sözcüğü "el" ile kıyaslandığında ara temel sözcüktür. Ara temel sözcükler, ATS ile çok karıştırılırlar, ancak yan temel sözcükler bu ikisinden oldukça farklıdır.

Yan temel sözcükler: En çok ödünçlenebilen, diller arasındaki akrabalık ilişkisinin kanıtlanmasında en az rolü bulunan sözcüklerdir. Yani, bu sözcüklerin kanıtlayıcılık özelliği yoktur, çünkü çok fazla ve çok kolay ödünçlenebilmektedirler. Örneğin: "işaret parmağı, topuk, aşık kemiği, kirpik" birer yan temel sözcüktür. ATS'ler nasıl dikkat çekici ise, YTS'ler de bir o kadar dikkat çekmezler. Doerfer'a göre mahrem organ adları da, yerli sözcükleri kullanmak ayıp sayıldığından, sürekli ödünçlenmekte ve yan temel sözcük kategorisinde ele alınmaktadır. Çünkü mahrem yerler için dikkat çekici olmayan, daha çok hayvan organlarının kaba söylemleri alınmakta ve kullanılmaktadır.

ATS'ler YTS'lerden daha fazla sıklık sözlüklerinde[7], sözlük satırlarında ve deyimlerde geçmektedirler. Bu da onların ödünçlenmelerini kolaylaştıran etmenlerden sayılmaktadır. Doerfer'in kastettiği, bu sözcükler diller arasında akışkan bir sıvı gibidir. Akrabalığı bulunmayan diller bile bu sıvıdan etkilenebilir ve benzer özellikler gösteriyor gibi olabilirler.

Doerfer, ATS-YTS karşıtlığının sadece ödünçleme sözcükler alanında sınırlı bir karşıtlık olup olmadığını merak etmiştir. Bir diğer merak ettiği konu ise, bu karşıtlığın ruhbilimin ya da dilbilimin birçok alanında geçerliliği ve buna benzer başka kanıtlayıcılık açısından önem arz eden koşutluklar olup olmamasıdır. Doerfer, bu konu kapsamında niceliksel olarak şu soruların cevabını aramaya koyulmuştur:

a. ATS ve YTS'lerin "ağzı açık kalmak, eli kulağında olmak vb." deyimlerde geçme sıklığı nedir?
b. ATS ve YTS'lerin sözlük satırlarında geçme sıklığı, tuttuğu yer nedir?

Bu soruların cevabı için, Halaççça, İngilizce, Arapça, Türkiye Türkçesi, Fince, Malayca, Mongolca ve Afrika dilerinden Ewke dilini araştırıp bir sıklık sözlüğü çıkarmıştır. Şimdi Doerfer'in bu sıklık sözlüğü çizelgesinin sonuçlarını verelim:

	ATS	YTS
DEYİMLER	1075	74
SÖZLÜK SATIRLARI	2352	244

"Demek ki, ana temel sözcükler yan temel sözcüklerden çok daha sık geçmektedirler" (1980, s.5).

Doerfer (2000), ADT'nin reddinin ilk defa 1820'de **Remusat** ile başladığını bildirmiş, ardından 'muhterem muhalifi' olarak gördüğü Hamp (1970) [8] 'ın

[7] Doerfer'in açıklamasıyla: "Belirli sayıda metin esas alınarak bu metinlerde hangi sözcüğün kaç kez geçtiğini gösteren çizelgelerdir" (1980: 5).
[8] Gökçe (2013) tarafından verilen künye: Eric P. Hamp: "On The Altaic Numerals", *Studies in General and Oriental Linguistics, Presented to Shirô Hattori on the Occasion of His Sixtieth Birthday*, Edited by Roman Jakobson and Shigeo Kawamoto, TEC Corporation for Language and Educational Research, Tokyo, Japon, 1970, s. 188-197.

görüşlerine dayanarak kuramsal bir tez ileri sürüldüğünü belirtmiştir*:* "Akraba olmamayı değil sadece akrabalığı tayin edebiliriz" (Gökçe, 2003: 157). Doerfer, Hamp'ın hem bu görüşüne hem de aktaracağımız şu görüşüne karşı çıkar: "Altay dilleri ilişkisinin genel olarak kabul görmüş ve kazanılmış doğrular olarak görmek aptallık olacaktır... Öte yandan böylesi bir iddiayı bir umuttan ileriye götürecek düzlemin niteliğiyle ilgili yetkin formüllerimizin henüz elde edilebilir ya da erişilebilir olmadığı da açıktır. Buna rağmen… Altay dilleri hipotezi bana göre akla büsbütün yatkın geliyor." Doerfer'a göre, Hamp bu sözleriyle diller arasındaki akrabalık ilişkisinin karşılaştırmalara bağlı olarak ortaya çıktığını kastetmektedir. Doerfer ise buna katılmamaktadır.

Doerfer, 'kanıtlayıcılık' ve 'ödünçlenebilirlik' kavramlarını bir de şu yönlerden değerlendirmiştir:

Kültür Sözcükleri: YTS ile aynı konumda sayılan, sadece belli kültür çevrelerine ve medeniyetlerine has kavramları ifade eden sözcüklerdir. Ödünçlenmeleri aynı YTS'ler gibi kolaydır.

Temel sözcükler: ATS ile aynı konumda sayılan, insanlığın genel olarak bilip kullandığı ortak kavramları ifade eden sözcüklerdir. Ödünçlenmeleri de aynı ATS'ler gibi zordur.

Bütün bunlardan da anlaşılacağı üzere Doerfer, AA sayılan bu diller arasında ödünçlenebilirlik üzerinden kanıtlayıcı unsurlar aramıştır. Ancak yaptığı araştırmalarda bu diller arasında hiçbir şekilde benzerlik bulamamıştır. Birtakım benzerlikler elbette görmüş, ancak bunları da ödünç kelimelerin katmansal özellikleriyle açıklamıştır. Bu katmanlar, yukarıda da bahsi geçen ana, ara ve yan temel sözcükler ya da kültür sözcükleri ve temel sözcükler ile ilgilidir. Ona göre, Altay dillerine dahil edilen Türkçe, Moğolca ve Tunguz-Mançuca arasında ilişki kurulmasına vesile olan bütün benzerlikler ödünçlemeler ve katmanlarla alakalıdır. Ayrıca Hamp'ın savunması olan, benzerliklerin karşılaştırılabildiği her yerde akrabalık ilişkisi aranması da Doerfer'a göre kesinlikle hatalı bir düşüncedir. Doerfer ile ilgili bir konuya daha dikkat çekmek gerekirse; Doerfer, Altay dillerini sayarken Koreceyi ve Japoncayı bu dillere dahil etmemiştir. Korecenin Altay dillerindeki yeri

başlığında, Japoncayı da göz önünde bulundurarak bu konuyu daha ayrıntılı ele alacağız.

Altay dillerinin gerçek anlamda varolup olmaması geçmişten günümüze kadar yapılan çalışmalarda her zaman tartışmalı bir konu olmuştur. Kimi araştırmacılar tarafından kabul edilmiş, kimileri tarafından da şüpheyle yaklaşılmıştır. Şüpheyle yaklaşmaktan çok, sert eleştirileriyle yaklaşan araştırmacılardan Doerfer'in görüşlerini yukarıda elimizden geldiğince vermeye çalıştık. Yine Doerfer gibi ADT'ye karşıt olanlar, Altay dillerinin henüz ispat edilememiş olmasından hareketle, bunları 13. yy'dan önce Türkçeden Moğolcaya geçmiş alıntılar şeklinde yorumlamışlar, ancak Moğolcadan Türkçeye bir akışın olmadığını belirtmişlerdir. Altay dillerinde asıl ortak ana dilden gelen kelime ile alıntı yapılan kelimenin tam olarak ayrımları da net bir şekilde yapılamamıştır. Bu gibi sebeplerden ötürü, Doerfer'ın yanı sıra, Clauson, Şçerbak, Róna-tas, Benzing gibi isimler de bu teoriyi oldukça sert bir dille eleştirmişlerdir (Demir, Yılmaz, 2002:399).

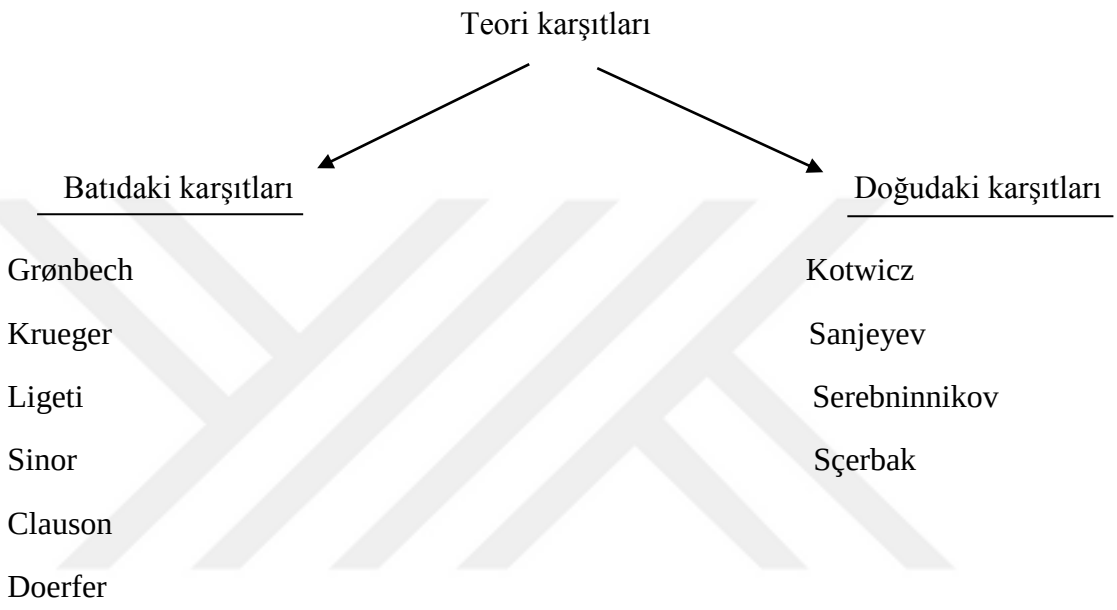
Altay dilleri teorisine çok sert olmamakla birlikte yine de şüpheyle bakan **Kotwicz**, genel anlamda Ramstedt'in görüşlerini kabul etmektedir. Onun karşı olduğu konu, bu dillerin gösterdiği benzerliklerin ya da yakınlıkların var olması değil, bunların 'Ana Altayca' kökenli olma sorunsalıdır. Kotwicz, bu diller arasındaki ortaklıkları, Hristiyanlık çağının başında üç dil grubunun varlığı ile açıklamaktadır: Türkçe, Moğolca ve Mançu-Tunguzca. Türkçe Moğolcayı, Moğolca da Mançu-Tunguzcayı etkilemiştir. Yani eğer birtakım ortaklıklardan bahsediliyorsa, bu etkileşim ve akış sebebiyledir. Aynı şekilde **Sanjeyev** (1959) de bu akrabalık ilişkisi hakkında kesin bir yargıya varabilmek için 'henüz erken' şeklinde düşünmektedir. Bu teori ona göre, bir varsayımdır.

Başka bir karşıt araştırmacı olan, ses denkliklerini (r > z, l > ş, d-, n-, c-, j-, y- > yı) henüz kanıtlanmamış denklikler olarak gören **Serebninnikov**[9]dışında bir de **Şçerbak** vardır. Şçerbak da genel karşıt görüşlerin savunduğu gibi ADT'yi bir hipotez olarak görmektedir. Bütün benzerlikler karşılıklı temaslarla ve ödünçlemelerle ilgili bir durumdur. Türkçe ile Moğolca arasındaki ilişkileri 5. ve 7.

[9] Poppe, age., s. 135-6. (B. A. Serebninnikov, 'O nekotarıh spornıh voprosah sarvnitel'no istoriçeskoi fonetiki tyurkskih yazıkov', *Voprosı yazıkoznaniya* 4, 1960, s. 62-72.) / (Choi, 2010:21)

yy ile ilişkilendiren Sçerbak, bu iki dil arasındaki +ra yön ekinin ve +da bulunma ekinin sadece bunlara özel olmadığını, diğer akraba olmayan dillerde de görülebileceğini düşünmektedir.[10]

Teori karşıtı bilim insanlarını bulundukları coğrafya itibariyle ayırırsak şöyle bir tasnifleme yapabiliriz (Choi, 2010: 21-22):

Altay dilleri arasındaki benzerliklerin ve yakınlıkların akrabalık ilişkisiyle alakalı olmadığını savunan **Clauson** (1969), Türkçe ve Moğolca arasındaki ortak sözcüklerin %2'yi geçmediğini belirtmiş ve bu sözcüklerin ancak ödünçlenme sonucu ortaklık gösterdiğini ifade etmiştir. Clauson'un 1969'da yazdığı bir makalesinin sonuç bölümünde ADT kesin bir şekilde reddedilmiştir: "Moğolca, Türkçe ve Mançucanın temel vokabülerleri arasında genetik akrabalığın asgari şartını sağlayacak benzerlikler olduğu düşünülürse, o zaman Moğolcanın her iki dille birden akraba olamayacağını söyleriz, çünkü Türkçe Mançucayla bağlantılı değildir. Bu kanıtlar ışığında Altay teorisi geçerli değildir" (Ulutaş, 2004: 174). Clauson'a göre, Altay dilleri arasında ortak söz varlığı diye bir şey yoktur. Türkçe ve Moğolca arasındaki ortak kelimeler üç ayrı dönemde yapılmış ödünçlemelerdir:

- 9.yy'dan önce yapılan ödünçlemeler (yani, 5. ve 6. yy)

[10] https://www.makaleler.com/altay-dil-teorisi-bu-teoriye-karsi-cikan-arastirmalar-ve-dayanaklari.

- 8. ve 12. yy arasında yapılan ödünçlemeler
- 13. ve 14. yy arasında yapılan ödünçlemeler.

Choi'nin bildirdiğine göre, Doerfer (1963), Altay dillerinin arasındaki bazı durumların fonetik kurallarla açıklanabildiğini kabul ederken, Clauson bütün bu kuralları 'geçmiş eski ödünçlemeler' şeklinde açıklamaktadır. Ona göre, Altay dillerinin karşılaştırmalı çalışmaları yapılırken kullanılan bütün örnekler aslında soyca akrabalık ilişkisinden değil, sadece ödünçlemelerden ibarettir. Poppe (1965) ise, Clauson'un bu görüşüne, eğer bunların ödünçleme olduğu düşünülüyorsa, bu düşüncenin altında yatan sebepleri ispatlamak gerektiğini söyleyerek karşı çıkmıştır (Choi, 2010: 22).

Doerfer ve Clauson gibi teori karşıtlarından birisi olan **W. Bang** (1934)'in sözleri, Benzing (1953)'in "Altay Filolojisi ve Türkoloji Etütleri" adlı yazısında şu şekilde aktarılmıştır: "U yerine hiçbir zaman X teklif etmeyeceğiz. Türkçe ile Moğolca arasındaki hısımlık sadece bir aksiyomdur (hipotezdir). Henüz ispat edilememiştir; daha doğrusu, benim kanaatime göre henüz ispat edilmemiştir. Bazı kelimeler identik (aynı) gibi görünüyor. Acaba bunlar ilkel hısımlık mı, yoksa istiare mi ya da substrat (soyca akrabalık- alt tabaka) mıdır?"[11]

Ayrıca yine aynı yerde, Tunguzlarla alakalı sosyolojik çalışmalar yapan **Shirokogoroff** (1939)'un da ADT hakkında şu sözlerine yer verilmiştir: "… Türk, Moğol, Tunguz dillerinin ortak aslı sorusu ile hiçbir ilgisi bulunmadığı ortadadır. Bu soruda, ortak köklere deliller bulmak işi daha kolaydır. Bazı hallerde kabul edildiği gibi ortak asıllı kelimeler arasında kesin olarak hiçbir bağ bulunmadığını göstermiştim… Bu kelimelerden daha birçoklarının da, Tunguzların aslı hakkındaki etnoğrafik kompleks ile hiçbir ilgisi yoktur. Böylece a pripori (=kabli) olarak bunların çok eski zamanlarda istiare olunduğunu kabul edebiliriz. Tunguzlar ve Moğollar arasındaki herhangi bir genetik hısımlığın vücudu iddia olunursa, bunun guruplarda maden kültürünün yayılmasından önceki zamanda, yani taş devri

[11] Benzing (1953), künye ile ilgili bu paragrafın geçtiği yazıları vermiştir: "*Uralaltaische Forschungen* = Ural-Altay Araştırmaları", 1890.; "*Etudes ouralaltaique* = Ural-Altay Etütleri, 1891.; "*Mandschurica"*, 1890.; "*.Zur Vergleichenden Gramatik der Altaischen Sprachen* = Altay Dillerinin Karşılaştırmalı Grameri Üzerine", 1895.; "*Zum auslautenden N in Altaischen* = Altaycada Hece Sonundaki N üzerine", 1895.

zamanında, meydana gelmiş olacağını, bir başka etüdümde ileri sürmüştüm" (Benzing, 1953).

Benzing, genel Altay dilinin özelliklerinin tespit edilmesinin hep atlandığını, daha çok 'Altay' ya da 'Ural-Altay' üzerinde durulduğunu belirtmektedir (Paylı: 134). Aynı şekilde Doerfer cephesi de, akrabalığı ispatlanmış dillerin özelliklerinin saptanmasının aslında akrabalık ilişkisi kurulmaya çalışılan diller arasındaki bağı kesin olarak açıklayabileceğini belirtmektedir. Ancak ona göre, bu konuya tam olarak değer verilmemektedir. Bu görüşten hareketle aşağıda Doerfer (1963)'ın genel anlamda dil akrabalığı ispat edilmiş dillerin ortak özelliklerini sıraladığı on altı maddeyi vereceğiz. Doerfer, eğer bunları Altay dilleri arasında niceliksel ve niteliksel karşılaştırmalarla incelersek bu dillerin akrabalığı üzerine elde çok da bir şey kalmadığını ifade etmektedir. Bu maddeler:

1) Ses olarak benzer, ses taklidi olmayan, tesadüfen örtüşmeyen kelimeler bulunabilmelidir.
2) Ses kuralları tespit edilmeli ve buna sıkı sıkıya uyulmalıdır.
3) Ses kuralları istisnasız olmalıdır.
4) Ses yapısı ve anlamca tam denklik ilkesi gereğince geride yeterli sayıda (birkaç yüz) karşılaştırılabilir kelime kalmalıdır.
5) Araştırılan kelimeler her iki dilde ortak, belli sistematik gruplarda bir araya getirilebilmelidir.
6) Akrabalığı ispat için yaygın olan kelimeler karşılaştırılmalıdır.
7) Akraba dillerde morfolojik özelliklerde karşılaştırmada kullanılmalıdır.
8) Akraba diller tarihte geriye doğru gidilince birbirine yaklaşmalı, uzaklaşmamalıdır.
9) Yalnız dil coğrafyası bakımından yakın bölgelerde görülen kelimeler karşılaştırılmamalıdır; bu durumda bir dilden öbürüne ödünçleme olma ihtimali yüksektir.
10) Sadece 13. yy öncesi Türkçe kelimeler karşılaştırmada kullanılabilir.
11) Yalnızca kökler ya da ekler karşılaştırılabilir; ikisinin birleştiği şekiller karşılaştırmada kullanılmaz.

12) Karşılaştırmada mümkünse sesçe örtüşen kelimeler değil, anlamca aynı olan bütün kelimeler kullanılmalıdır.
13) O anda bulunan bir hipotezin ispatı için yıldızlı; yani belgelenememiş biçimler kullanılamaz.
14) Karşılaştırmada söz konusu dillerin en eski biçimleri kullanılmalıdır.
15) Akrabalık ve ödünçlemeyi birbirinden ayıracak açık ölçütler bulunmalıdır.
16) Akraba kabul edilen dillerin hepsi arasında doğrudan bir bağlantı olmalıdır. Oysa Türkçeyle Tunguzca arasında doğrudan bir bağ yoktur (Demir, Yılmaz, 2002: 401).

Benzing'in de belirttiği üzere, Altay dilleri teorisi kapsamında değerlendirilen dillerin ses kanunları şimdiye kadar kesin bir şekilde ele alınıp ortaya koyulmuştur. Ya da gramer bakımından uygunlukları ve denklikleri konusunda büyük çalışmalar yapılmıştır. Ancak ortada kalan bir konu vardır ki, o da bu dillerle ilgili nasıl bir hüküm verilip nasıl bir sonuca ulaşılacağıdır (Paylı, ty: 151).

Sözü geçen sonuca ulaşma konusunda Türkiye'de yapılan çalışmalarla ilgili Talat Tekin'den de bahsetmek gerekmektedir. Birçok ADT çalışmasını etkileyen ve çoğu araştırmacının da bu yolda önünü açan Talat Tekin, teorinin Türkiye'deki en güçlü temsilcilerinden ve taraftarlarındandır. Teori taraftarları, teori karşıtlarına bazı konularda cevap verecekleri zaman, çoğunlukla onun cümlelerinden etkilenmekte ve açıklamalarını onun cümlelerine göre yapmaktadırlar. Bu zamana kadar yaptığımız teori araştırmalarımızda taraftarların karşıtlara verdikleri cevapların genel manada şu cümleler doğrultusunda olduğunu görmüş bulunmaktayız: "Altay dillerinin soyca akrabalığı henüz kesin olarak ispat edilmemiş sayılabilir. Fakat Altay dilleri teorisine karşı olanlardan hiçbir kimse şimdiye kadar, bir dilcinin kabul edebileceği deliller göstererek teoriyi çürütememiştir" (Tekin, 2013: 80).

1.4. Korecenin ADT'deki Yeri ve Yapılmış Çalışmalar

KT D 4:

Yogçı sıgıtçı öŋre kün togsıkda Bökli Çöllüg il,

"Yoğcu, ağlayıcı olarak gün doğusundan Kore ili" (Ercilasun, 2011: 84)

Yogçı sıgıtçı öŋre kün tugsıkda Bökküli Çöllüg èl,

"Doğuda, güneşin doğduğu yerlerden Bökli bozkırı halkı" (Ölmez, 2015: 96)

Yogçı sıgıtçı öŋre kün togsıkda bükli çöllüg el,

"Yasçı(lar), ağıtçı(lar), doğuda gün doğusundan Bükli (halkı)" (Şirin, 2015: 161)

"Yasçı (ve) ağlayıcı (olarak) doğuda , gün doğusundan Bükli çöl halkı" (Tekin, 2014: 25)

"Ağlayıp sızlayarak, ileriden gün doğusundan güçlü çöl kavimleri (yani yabancılar?)" (Thomsen, 2011: 129)

"Yasçı (ve) ağıtçılar, doğuda gün doğusundaki Bökküli (Kore) bozkırı yurdundan" (Aydın, 2012: 45) vs.

Orhon yazıtlarında 'bökli' ya da 'bökküli' olarak geçen bir kelime bulunmaktadır. Kimilerine göre bu kelime Kore halkını temsil etmekte, kimilerine göre ise, kökeni belli olmayan ama o dönemlerde yaşayan ve Türklere yakın olan bir kavmi temsil etmektedir. Tekin bu kelimeyi *Orhon Yazıtları* adlı kitabında 'yer adı' şeklinde izah ederken (2014: 135) Ölmez, "bökküli (<Çin.) Kore, Gaoli Devleti / Hanedanı" şeklinde ele almıştır (2015: 347). Şirin'in belirttiğine göre, bu kelime bir yer adı ya da ülke adıdır. Yani, hangi kavim oldukları hakkında kesin bir bilgi yoktur (2015: 163, D.15.4. bükli). Thomsen'ın bu konudaki görüşleri ise daha çok 'yabancı güçlü kavimler (imparatorluklar)' şeklindedir (s. 209).

Köktürkler zamanında Kore halkının bir şekilde Türklerle ilişki kurdukları ve birtakım etkileşimler yaşamış olabilecekleri fikri, bugün dahi geçerliliğini korumaktadır. Bu konu bir varsayım olarak görülmektedir, ancak Türklerin o dönemlerde ulaştıkları toprak sınırları ve yazıtlar sayesinde de bu sınırlardan net bir şekilde haberdar olmamız, işleri daha farklı bir noktaya getirmektedir. Ayrıca kimilerine göre ödünçleme, kimilerine göre birincil ya da ikincil yapı benzerliği (sprachbund), kimilerine göre soyca akrabalığın bir neticesi olarak görülen benzerlikler de bu konuyu adeta karanlıkta kalmış bir sorun haline getirmektedir. Bu

soruna ilave olarak, Kore dilinin hangi dil ailesinde ele alınması gerektiği de bugüne kadar yapılan çalışmalarda tartışmalı konulardan birisi olmuştur.

20. yy başlarında eş zamanlı olarak yapılan çalışmalarda Altay dillerinin doğu kanadı olarak bilinen Japonca ve Korece de yer almıştır. Bu iki dilin kendi arasındaki benzerlikleri ve yakınlıkları dışında, Türkçe, Moğolca ve Tunguz-Mançuca ile de sözdizimi, söz varlığı yahut fonolojik-morfolojik anlamda benzerlikleri kurulmuştur. Altay dilleri içerisinde olması en uzak görülen bu iki dilden birisi olan Korece için bu dönem herhangi bir 'dil ailesi' ortaya atılmamıştır (EDAL, V.1.8:8). Ancak Japoncanın kökeni üzerine aktif bir araştırma evresi başlamıştır. Bu sebeple önce kısaca Japoncaya değinecek, ardından Koreceye geçeceğiz.

1.4.1. Japoncanın Altay Dil Teorisindeki Yeri

19. yy ile birlikte yapılan köken araştırmalarında Japonca, aslında Altay dillerinden biri olarak görülmemiş; Avustronezya, Kuzey Asya, Güney Asya, hatta Hint-Avrupa ve Sümerce gibi daha başka dil aileleri kapsamında da değerlendirilmiştir. Starostin, Dybo ve Mudrak'ın etimolojik sözlüklerinde; Japoncanın kökeni söz konusuyken daima Altay dil ailesi ve Avustronezya arasında kalan Murayama S. (1950), daha sonraki çalışmalarında bu dil için 'karma dil' sonucuna ulaşmıştır. P. Benedict ise 'Japonca-Avustronezya' ile ilgili çalışmalar yapmış ve sonuç olarak Japoncayı 'Avustro-Thai' şeklinde isimlendirdiği bir dil ailesi grubuna dahil etmiştir. (EDAL, V.1.8: 8-9**).** Altundağ, "Korecedeki Çince kökenli Kelimelerin (Hanca) Yeri ve Korece Öğretimi" adlı çalışmasında; Japonca ve Korecenin Altay dil teorisi ile bir ilişki halinde olduğunu belirten Lee, Iksop, Lee, Sang Qak (1997) ve Koreceyi de Japoncayı da ADT kapsamında ele alan Kim, Gökmen (2002)'den bahsetmektedir.

Japonca ve Türkçede Görünüş (Aspekt) adlı doktora tezi çalışmasında, Japoncanın kökeni hakkında ortaya atılan görüşlerden bahseden Gencer (2016) ise, Japoncanın Kuzey Asya dilleri, Güney Asya dilleri, Hint-Avrupa dilleri, Eski Yunanca, Sümerce ve Baskça gibi dil aileleriyle ilişkilendirildiğinden söz etmektedir. Ancak Gencer bu görüşlere yer vermekle birlikte, Japoncanın kökeni hakkında, diğer görüşlere de atıfta bulunup Japoncayı Altay dilleri arasında ele alan araştırmacıların

görüşlerini benimsemiştir. ET'yi merkeze alarak, Anadolu ağızları ve Güney Sibirya Grubu dillerinden Hakas Türkçesindeki yapıları (eskicil unsurlar barındırdığı için) Japonca ile karşılaştırdığında, batı grubu Türk dillerine kıyasla daha fazla ortaklaşma görüldüğünü öne sürmektedir. Bu nedenle Japonca ve Türkçe karşılaştırmalarında benzerlikleri ortaya koymak için TT gibi batı Türkçesi dilleri yerine içinde eskicil unsurları koruyan lehçelerin incelenmesinin daha sağlıklı veriler toplamaya yarayacağını belirtmektedir (Gencer, 2016: 329).

1.4.2. Korecenin Altay Dil Teorisindeki Yeri

Korecenin Altay dilleri ve Japonca ile ilişkisinin kurulmaya başlanması ve bu yönde yapılan çalışmalar 19. yüzyılın sonlarına doğru hareketlenmiştir. Hatta çalışmaların 1945 yılından, yani Kore Savaşı'nın bitişinden sonra arttığını, Korecenin kaynağını bulmak için karşılaştırmalı çalışmaların yapıldığını belirten Choi (2010), özellikle şu bilginlerin adını vermektedir: Rosny (1889), Dallet (1874) ve Ross (1878). Choi, Korece ile Türkçedeki durum eklerini karşılaştırdığı başka bir makalesinde ise, Ramstedt'in Türkçe, Moğolca ve Tunguz-Mançuca arasındaki morfolojik bağı hiç şüphe götürmeyecek şekilde ispatladığını belirtmiştir. Sohn ise Ramstedt'i sırasıyla 1928, 1949, 1952, 1957 çalışmaları ile, Koreceyi ilk defa sistematik bir şekilde Altay dillerine dahil eden kişi olarak nitelendirmektedir (Sohn, 1999: 18).

Ramstedt, Japonya'da kalıp Korece öğrenme çalışmaları yaptığı sırada bu dilleri iyice tanıma olasılığı bulmuştur. Koreceyi en iyi şekilde öğrendikten sonra da hemen bu dil ile ilgili tanımlamalar ve dilsel sınıflamalar konusunda iki önemli itirazını sunmuştur. Ramstedt o zamana kadar birden çok farklı dil ile temaslar kurduğu ve etimolojik anlamda tecrübeler edindiği için, Koreceyi de bu manada tanımlaması daha kolay olmuştur. O, Korece ile ilgili yapılan çalışmaların sistematik olmadığını bilmekte, tarihsel olarak garip bir izlenim bırakan Kore halkının dilini her şeyiyle öğrenmeye çalışmaktaydı. Sonunda Korece ile ilgili ortaya bir çalışma çıkaran Ramstedt, Korece alanındaki bilimsel boşluğu 1939'da yazdığı *A Korean Grammar* ile doldurmaya çalışmıştır. Bu eser, Korecenin batıdaki dillerle ilk teması sayılmaktadır. Ondan sonra Ramstedt dil sınıflandırmasına gitmiş, Korecenin leksikolojik yapısını incelemiş ve 1949'da *Studies in Korean Etymology* adlı eserini

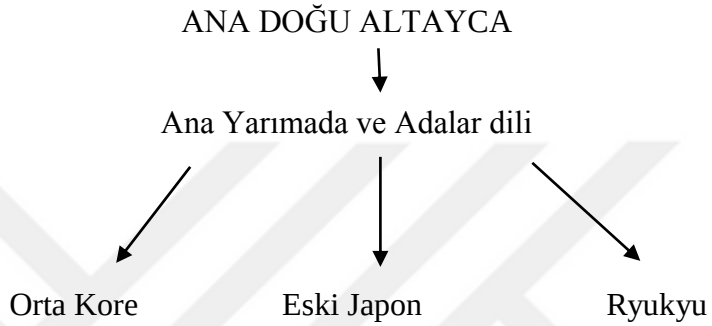
yazmıştır. Bu eserde Ramstedt, Koreceyi kesin anlamda Türkçe, Moğolca ve Mançu-Tunguzca ile bir olarak Altay dilleri içinde görmektedir. Bu girişim, aslında Korecenin ADT kapsamında ele alınması konusunda da bir ilktir. Eserde Korece kelimelerin birçoğunun etimolojik anlamda, Çince ve Japonca ile hem tarihi hem tarih öncesi dönemlerinden itibaren yakınlık içerisinde olduğu gösterilmiştir. Ramstedt, Çince ve Japoncayı Korece için kardeş diller olarak nitelemektedir. (Ramstedt, 1939: VII).

Sohn (1999)'a göre; Japonca ve Korece arasındaki ilişki, iki ülke arasındaki coğrafik uzaklığa ve konuşurlarının da karşılıklı anlaşabilmelerinin zor olması durumlarına rağmen, İngiliz ve Fransız araştırmacılar, bu dillerin kardeş dil olabilecek kadar yakın olduklarını düşünmektedirler. Korece ve Japonca gramatikal açıdan birbirlerine oldukça benzemektedir. Bu durum da iki ülke insanının aynı kültür ve medeniyet çevresi altında yetişmesi ve 'Asya kültürü'nü harmanlamış olmalarıyla ilgilidir. (Aynı şekilde Asya sahasında yaşamış ve yaşayan Türkler, Moğollar ve Mançu-Tunguzlar da bu harmanlamaya ve etkileşime dahil edilebilirler.) Bu dilleri konuşan insanlar, bu sebeplerden ötürü birbirlerinin dilini çok kolay öğrenmekte ve karşılıklı anlaşma konusunda pek zorlanma yaşamamaktadırlar. Daha öncede sözünü ettiğimiz gibi pek çok çalışmada Japonca ve Korece, benzer Altayik özellikleri sebebiyle, Altay dilleri grubuna mensup görülmektedirler. Ancak bu dil ailelerini, beraber olmak kaydıyla, **Okyanus dilleri** ile ya da **Dravid dilleri**'nden olan Tamil[12] gibi dillerle ilişkilendiren çalışmalar da bulunmaktadır. Ancak Sohn, sözü geçen Okyanus dilleri ya da Dravid dillerinin Altay dil ailesi kadar inandırıcı olmadığını belirtmektedir (Sohn, 1999: 11).

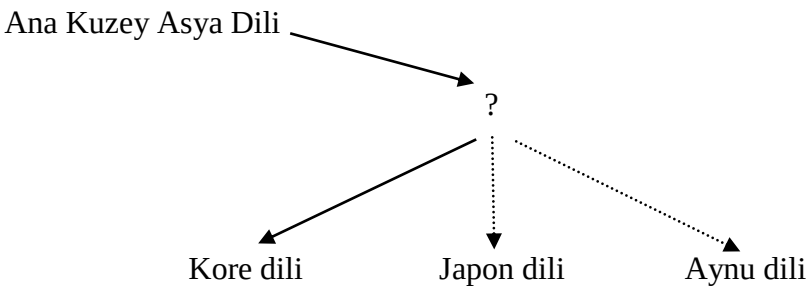
Yine Sohn tarafından bildirildiğine göre, 'Altayik' kelimesi, Neolitik dönem boyunca konuşulduğu düşünülen bir dil birliğini ifade etmektedir. Miller, bu dil birliğinin Kuzey merkezli Avrasya'da ya da doğrudan Kuzey Asya'da konuşulduğunu düşünmektedir. Miller'in şemasında da Ana Doğu Altayca'nın kollarından birisi 'Ana Kuzey ve Yarımada Altaycası' şeklindedir (Miller, 1976).

[12]Tamil: Nadu eyaletinin resmî dili olan Tamilce, en az 2000 yıllık geçmişi olan eski bir Dravidyan dilidir ve yaklaşık 65 milyon insan tarafından konuşulur. Hindistan'ın Tamil Nadu Eyaleti ve Puduçeri Birlik Toprağı'nda resmî dildir (Kaynak: https://tr.wikipedia.org/wiki/Tamilce).

Çünkü Miller'e göre, bu dil birliğinin içerisinde Japonya'nın Okinawa eyaletinde konuşulan Ryukyu dili de bulunmaktadır. Bazı bilim çevreleri, eski zamanlarda Japonya'da Ryukyu adında büyük bir krallık olduğunu ve Japon adalarının bu krallığa ait olduğunu dile getirmektedirler (Miller, 1971). Bazı bilim çevreleri de Ryukyu dilini Japoncanın kardeş dili yahut bir lehçesi olarak görmektedirler (Sohn, 1999: 18). Miller'in şemasının bahsedilen kısmını bu noktada hatırlayalım:

Poppe (1960), Ramstedt ve ADT ile ilgili çalışmalar yapmış olan araştırmacıların teoriye katkılarından hareketle, hem Altay dilleri arasındaki dil birliğini hem de proto-Altay dilinin fonolojisini, morfolojisini ve leksikolojisini, Altay dilleri arasında bulmuş olduğu 570 düzenli ses denkliği üzerinden ispatlamaya çalışmıştır. Street ise, Poppe'nin çalışmasının indeksini ve özetlemesini yapmıştır (Sohn, 1999: 18). Ayrıca Street, Koreceyi farazi bir Ana Kuzey Asya dilinden getirmekte ve buradan da yine farazi olarak tanımlanmamış başka bir döneme gitmektedir. Bu esrarengiz dönemden ise Kore dili, Aynu dili ve Japon dili ortaya çıkmaktadır. Street'in bahsedilen şemasının bir kısmını hatırlayalım:

Japon araştırmacı Shiratori Kurakichi ise, 20. yy'ın başlarında yazdığı 'Korece ile Ural-Altay Dillerinin Karşılaştırılması' adlı yazısında, 595 adet Korece kelimeyi Moğolca ve Mançu-Tunguzca ile karşılaştırıp, bu dillerin genetik ilişkilerini

araştırmıştır. Choi, bu eserde ses denkliklerinden hiç söz edilmediğini, kelimelerin sadece morfolojik ve semantik bakımdan karşılaştırıldığını ifade etmektedir (Choi, 2010: 30). Korece ile Altay dillerinin karşılaştırılması 1920'li yıllardan sonra iyice hızlanmıştır. Bu yıldan önce ilk defa Polivanov,1917'de Altay dillerindeki farazi l,r seslerinin Korecede de l, r'ye denk geldiği hakkında kısa bir tez yazarak Korece ile Altay dilleri arasındaki ilişkiye denklikler açısından değinen ilk araştırmacı olmuştur (Kim, 1983: 36-37). Ayrıca Polivanov burada, Korecede ünlü uyumu olduğunu ve bunun Altay dillerinde de mevcut olan bir özellik olduğunu belirtmiş, Korecede Altayik unsurların aranmasını teklif etmiştir (Sohn, 1999: 18). Bu unsurlar aranırken çalışmaların karşılaştırmalı şekilde yapılması çok mühimdir. Yun, Yeotak (2000,1), Kore dili eğitiminde ya da öğretiminde öğrencilerin anadili ile Koreceyi karşılaştırabilecek düzeyde benzerlikleri ve farklılıkları bilmesi gerektiğini savunmaktadır. Ona göre, bu da ancak karşılaştırmalı dilbilim yönteminden faydalanmakla mümkündür (Türközü, 2009: 26). Choi (1997), Altay dilleri arasındaki ilişki sorunsalına dair bir sonuca varabilmek için sadece anadil çalışmalarının yeterli olmadığını, aynı zamanda karşılaştırmalı dilbilgisel çalışmaların da gerekli olduğunu ifade etmektedir.

Choi, bu yazısında geçmişte Ramstedt ve Poppe gibi birçok araştırmacı tarafından ADT'ye katkı sağlayacak önemli kanıtlar bulduğunu belirtmiştir. Bu kanıtlar Korecenin sadece Altay dillerinden birisi olma ihtimalini arttırmamış, aynı zamanda ADT'yi güçlendirecek yeni işaretler de olmuşlardır. Bunlar; Trk. äŋg // Ko. an olumsuzluk eki, Trk. γu // Ko. ko (soru parçacığı I), Trk. gu // Ko. ku (soru parçacığı II), Trk. kök // Ko. kok ('kesinlikle'), Trk. mu // Ko. mu (soru parçacığı III) şeklindendir. Choi, Korece ile Türkçedeki durum eklerini karşılaştırdığı diğer bir makalesinde ise; genitif eki, eksiz genitif eki, datif-lokatif eki I-II, lokatif eki, direktif eki I-II, komitatif eki, ekvatif eki şekillerini ADT açısından yeni kanıtlar şeklinde sunmuştur. Choi, yüksek lisans ve doktora tezlerini birleştirdiği *Türkçe, Korece, Moğolca ve Mançu-Tunguzcanın Karşılaştırmalı Ses ve Biçim Bilgisi* (2010) adlı çalışmasında, Ramstedt'in ve Poppe'nin Korece ve Altay dilleri ilişkisi konusunda çok önemli bir dönüm noktası olduklarından söz etmektedir. Ramstedt, bu konuyu ele aldığı eserlerinde Korecenin Altay dilleriyle akraba olduğu fikrine kesin gözüyle

bakmamış, fakat bu dillerin birbirleriyle olan yakınlıklarına daima inanmıştır. Hatta Poppe, 'Review of G.J. Ramstedt's Studies in Korean Etymology (1950)' adlı çalışmasında, Ramstedt'in Koreceyi 'araştırılmaya ihtiyaç duyulan karanlık bir dil' şeklinde nitelediği mektubundan da bahsetmektedir (2010: 32).

Korece ve ADT konusunda çok değişken düşünceler içinde olan Poppe ise ilk defa 1965'te *Introduction to Altaic Linguistics* adlı çalışmasında görüşlerini üç madde altında toplamıştır:

1. Kore dili öbür Altay dilleriyle eşit ölçüde akraba olabilir.
2. Ana Kore dili, Altay dil birliğinin teşekkülünden önce ayrılmış olabilir.[13]
3. Kore dili aslında Altayca olmayan bir dil idi. Ancak eski bir Altay dilini sömürdüğü için ya da böyle bir dili konuşan halka zorla kabul ettirildiği için yapısında Altayca bir 'alt-tabaka' (substratum) bulunmaktadır (s. 33).

Korecenin alt-tabakasında Altayca yapı olmadığını ileri süren Krejnoviç, 'Giliyaksko–tunguso-mançurskie yazıkovye paralleli' (1955) isimli çalışmasında, Korece ile Gilyak dilinin benzerliğine dikkat çeken bir araştırmacıdır. Ona göre, Gilyaklar eski zamanlarda Asya'nın güneyinde de yaşamışlar ve eski Mançularla temasta bulunmuşlardır. Daha sonra bunlar, kuzey bölgelere çıkarak Amur Nehrinin aşağı taraflarına ve Sahalin'in kuzeyine yerleşmişlerdir. Bu da Gilyakların çok eski dönemlerde Korelilerle etkileşime geçmiş olma ihtimalini ortaya çıkarmaktadır. (2010: 33, 85).

Korecenin Altay dilleriyle ortak özelliklerini sıralayan K. M. Lee, *Hangukęhyęngsęŋ* (1981) adlı eserinde, bunların Korecenin Altay dilleri ile akraba olduğuna birer delil olabileceğini belirtmiştir:

1. Kelime başında birden çok ünsüzle başlayan kelimelerin kısıtlı olması; kelime başında iki ve ikiden fazla ünsüzle, çarpmalı seslerin zor bulunması
2. Ünlü uyumunun olması
3. Ünlü alternasyonu bulunmaması

[13] Choi, bu görüşün Street'in görüşü olduğunu belirtmiştir: Review of Poppe's Vergleichende Grammatik Der Altaischen Sprachen', *Language* 38: 1, 1962, s. 94-95 (2010: 33, 82).

4. Ünsüz alternasyonu bulunmaması
5. İlgi zamirleri ve bağlaçların bulunmaması
6. Ön ek bulunmaması ve kelimenin kökten başlaması / sondan eklemeli olması
7. İsim-fiillerin fazla olması
8. Yardımcı fiillerin bulunması (s. 33-34).

Korecenin Altay dilleriyle ilişkisiyle yakından ilgilenen Menges, 'Korean and Altaic-A Preliminary Sketch' (1984) adlı yazısında Koreceden 50 kelimeyi Altay dilleri ile karşılaştırmış ve bu dillerin soyca akraba olabileceği görüşünü savunanlar arasına girmiştir. Günümüzde ise, Han-Woo Choi' nin yaptığı çalışmalar, Altaylılar olarak gördüğü Türkçe, Moğolca, Mançu-Tunguzca ve Korecenin ADT kapsamında değerlendirilmesi açısından çok önemlidir. Ayrıca Choi'nin bugün özellikle Korece ve Türkçe arasındaki morfolojik ve fonolojik yapıları karşılaştırmalı bir şekilde incelemesi, ADT'ye yeni bir soluk getirmektedir. Choi'nin sözünü ettiği kanıtları bir sonraki bölümde ayrıntılı bir şekilde ele alacağız.

1.4.2.1. Sonuç

Choi, eserinde Korece ve Altaylıların ilişkisi göz önünde tutulduğunda, benzerliklerin tesadüf ya da ödünçleme olmadığını ifade eden K. M. Lee (1981: 39-46)'nin Korece ve ADT konusunda genel bir sonuç oluşturabilecek şu cümlelerine yer vermiştir: "Korecenin esas yapısında Altayca ögelerin dışında, bunlardan üstün gelebilecek herhangi bir unsurun varlığı ihtimali yoktur. Korecede henüz bilinmeyen pek çok ögenin bulunduğu bir gerçektir; ama bunlar, Korecenin esas yapısında mevcut olan Altayca ögeleri ortadan kaldırmaz. Böylece, Korecenin Altay dilleriyle akraba olduğu sonucuna varmak zorundayız" (2010: 34, 87). Yani, eğer Korece bir dil ailesine dahil edilmek isteniyorsa, en doğrusu 'Ockham's razor' mantığını[14]

[14]If you have two theories that both explain the observed facts, then you should use the simplest until more evidence comes along"Eğer bir gerçeği açıklamak için elinde iki teorin varsa, daha fazla kanıtın olana kadar şimdilik en basit olanı seç",The simplest explanation for some phenomenon is more likely to be accurate than more complicated explanations "Bazı fenomenler için en basit açıklama, karmaşık olanlardan daha doğrudur." Kaynak: updated 1997 by Sugihara Hiroshi (1997), original by Phil Gibbs (1996).

uygulamaktır. Bu mantık, 14. yy filozoflarından Ockham'lı William'ın, her şeyin birbirine eşit olduğu bir ortamda, en basit açıklama doğruya en yatkın olandır, düşüncesine dayanmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM
KORECENİN TARİHSEL GELİŞİMİ VE BUGÜNKÜ DURUMU

2.1. Korecenin Tarihsel Gelişimi

Günümüzde etnik kültür, dilsel özellikler veya çeşitli azınlıklar bakımından Kore kadar homojen bir ülke neredeyse yok gibidir. Korenin bu yapısı, gerek dilini, gerek kültürünü, gerekse gelenek ve göreneklerini koruyup sağlıklı bir şekilde gelecek nesillere aktarması açısından önemlidir. Lee ve Ramsey (2011: 31), Kore milletinin geçmişine bakıldığında, bugünlere kadar yerli nüfusun gelenekçi yapısını bozmadan gelebilmiş tek parçalı bir millet görebileceğimizi ifade etmişlerdir. Bu bozulmamış yapı itibariyle, bugün ortaya çıkan ve eski dönemler için kanıt niteliği taşıyan her türlü belgenin en eskicil dilsel unsurları barındırabileceğini düşünebilmekteyiz. Yani Kore topraklarında bulunan her eserde ya da Korelilerin atalarına ait olduğu düşünülen her kayıtta en erken Korecenin izleri aranmaktadır. Çünkü Kore milleti, etnik kültür ve dilsel azınlıklar konusunda yerli nüfusu büyük ölçüde değiştiremeyecek kadar muhafazakar bir millettir. Bu muhafazakarlık dilde de kendini göstermektedir. Kendi içinde özel bir tarihsel gelişim yaşayan Korecenin tarihi dönemlerine geçmeden önce, bu dönemleri takip edebildiğimiz yıllardan bahsedeceğiz.

Korecenin tarihsel serüveni, ilk Kore alfabesinin (Hangıl) oluşturulduğu zamanlarda, yani 1443 / 1446'da başlamaktadır. Bu dönem, yeni alfabenin icadı ile birlikte Korecenin morfolojik ve fonolojik yapısı hakkında daha detaylı bilgiler aldığımız bir dönemin başlangıcıdır. Hangıl alfabesinin icadından önce Korecenin asıl yapısı tam anlamıyla görülememekte ve seslerin nasıl kullanılıp telaffuz edildiği bilinememekteydi. Bunun sebebi, 'hanca' adı verilen Çince karekterlerin kullanılıyor olmasıydı. Kore yarımadasında yaşayan insanlar, oldukça doğal bir şekilde özel isimlerini ya da yer adlarını anadillerinin öz yapılarıyla yazmışlardır. Ancak bunu yaparken, o zamana kadar tanıdıkları tek yazı sistemi olan yazı sistemini, Çince karekterleri kullanmışlardır. Buna benzer, öz yapıları kullanma durumu, Üç Krallık

döneminde de yaşanmıştır. Hatta bu dönemden kalma, transkripsiyonları yapılmış bazı belgelerdeki yer adları, bu durumu desteklemektedir (Lee, Ramsey, 2011: 1-2).

2.1.1. Hanca (漢字, 한자, Çin harfleri)

Sohn, bu kelimelerden 'Sino-Koreans words' ya da 'Chinese Characters' olarak bahsetmektedir. Ona göre, Korecede bugün yaklaşık yirmi bin ödünçleme kelime vardır ve %90'ı İngilizcedir (Sohn, 1999: 12). Ancak Korecenin tarihsel geçmişinde İngilizce değil, Çince bulunmaktadır. Korece tarih boyunca Çinceden etkilenmiş ve bunu kendine özgü şekillerde tarihsel gelişimine yansıtmıştır. Milattan önceki dönemlerde Çin ile kurmuş olduğu etkileşim, Kore diline de Hanca olarak yerleşmiştir. Hanca, Korecede genellikle tamlamalarda, deyimsel ifadelerde ve çoğu kelimenin kökeninde karşılaştığımız Çin harflerine verilen isimdir (Türközü, 2009: 28). Korecedeki hanca kökenli kelimelerin oranı %60 şeklindedir. Bu nedenle Altundağ, "Korecedeki Çince kökenli Kelimelerin (Hanca) Yeri ve Korece Öğretimi" adlı yazısında, Korece öğretiminde hanca kökenli kelimelerin de öğretilmesinin öneminden ve bunun yapılmaması hâlinde Korecenin tam manasıyla özümsenemeyeceğinden bahsetmektedir. Aslında 'hanca eğitimi' kavramının ifade ettiği şey, Çinceyi en ileri seviyede öğrenmek değil, sadece belli başlı Çince karekterlerin ne anlama geldiklerini bilerek onları Korecede uygun yerlerde kullanabilmektir. Çünkü Çince kökenli kelimeler ve Korece kökenli kelimeler ancak bu sayede ayırt edilebilirler (Altundağ, ty: 56). Peki kökenleri ayırt etmek, Korecenin kolay öğrenilmesini sağlamanın yanı sıra başka ne işe yarayabilir? Korece kökenli kelimeleri ayırt etmek, Altay dilleri kapsamında yapılan karşılaştırmalı çalışmalar açısından Korecenin durumunu daha sağlıklı bir şekilde ortaya çıkarmaya yardımcı olacaktır. Yani, Koreceyle ilgili bilimsel bir çalışma yapılacaksa, mutlaka hanca bilgisi gereklidir. Bu konuda Doerfer (1963)'in akrabalığı ispat edilmeye çalışılan diller için belirttiği; 'karşılaştırmada söz konusu dillerin en eski biçimleri kullanılmalıdır.' ve 'yalnızca kökler ya da ekler karşılaştırılabilir; ikisinin birleştiği şekiller karşılaştırmada kullanılmaz.' maddelerini hatırlatmak faydalı olacaktır.

Jang (2016), *Türkçede ve Korecede Gelecek Zaman* adlı yüksek lisans tezi çalışmasında, hancaların Korecedeki yerini, "Çince karekterler, Korelilerin tanıdığı

ilk yazı dilidir. Çincenin yazımında kullanılan karekterler, eski dönemde Doğu-Asya'da kullanılan tek yazı türüdür." şeklinde açıklamıştır. Jang (2016: 17), Çince karekterlerin iki türlü yazıya geçirildiğini belirtmek için Lee (1998: 56-60)'nin şu görüşlerine yer vermiştir:

1. Çince bir karekterdeki sesi alıp, o sesi Korece sözcüklerin yazımında kullanmak.
2. Çince bir karekter, ses özelliği dikkate alınmadan, Korecedeki aynı anlama gelen sözcüğü yazmak için kullanmak.

Lee ve Ramsey'e göre, Kore tarihine bakıldığında hancaların en çok kullanıldığı dönem, Üç krallık döneminin en sonuncusu olan Silla Krallığı dönemidir. Hatta bu konuda Jang da, Lee ve Ramsey'den şu cümleleri aktarmıştır (2016: 18): "…Özellikle Eski Kore'nin güney doğusuna yerleşmiş olan Silla'ya ait 26 şarkının bulunduğu kitap biçimindeki Hyangga önemli bir belgedir (Lee, Ramsey, 2000: 53-54)." O dönem, *hyangga* adı verilen ve yerel şarkılar anlamına gelen şiirler de hancalarla yazılmaktaydı. Hyanggalar, Çince karekterlerin birbirine eklenerek oluşturulmasıyla ortaya çıkıyorlardı. Korelilerin en erken dönemlerine ilişkin en önemli kayıtlarını işte bu şiirler oluşturmaktadır. Eski Kore'den kalma eserler, genellikle bu parçalardaki ses ve telaffuz yapılarına uygun bir şekilde okunmuşlardır. Ancak yine de elimizde Kore'nin en erken dönemlerini açığa çıkarmaya yarayacak çok fazla belge bulunmamaktadır. Koreceye dair külliyat çok büyük değildir. Transkripsiyon yöntemi yahut hyanggalardaki ses-telaffuz yapıları olmadan varolan belgeleri okumak da kolay değildir. Bu yüzden 'Eski Korece' olarak ele alınan bu dönem Korecesinin, yani Hangıl öncesi ses ve şekillerin yeniden yapılandırılarak ele alınması gerekmektedir (Lee ve Ramsey, 2011: 31).

Öz Korece kelimeler, daha çok vücut ve organ adlarıyla ilgili olan söz varlığını kapsamaktadır: 손 [son] 'el', 눈 [nun] 'göz', 귀 [kui] 'kulak', 코 [kko] 'burun' vb. Ayrıca, sayılar ve fiiller de bu söz varlığına dahildirler: 하나 [hana] 'bir',둘 [tul] 'iki',셋 [set] 'üç'; 먹다 [mıogda] 'ye-, '달리다 [tallida] 'koş-', vb. Çünkü bir dilin esas yapısını, kökeni tamamen o dile ait olan organ adları, sayılar ve fiil şekilleri oluşturmaktadır. Akrabalığı ispatlanmak istenen iki dil arasında da ilk önce bu söz

varlığı grubunun karşılaştırılması, söz konusu dillerin ilişkisinin tanımlanması açısından daha faydalı olacaktır. **Hanca kökenli kelimeler**, diğerlerinin aksine Koreceye doğrudan yazı dilinden girmişlerdir. Böylece dilin etrafını etkili bir şekilde sarıp sarmalamışlardır. Ancak her şeye rağmen bu kelimelerin telaffuzu Korece olarak yapılmaktadır (Altundağ, ty: 51). Şimdi bir hancanın Korecede nasıl varolduğuna bakalım. Örneğin; Çince 父 [fu / bu] 'baba' kelimesi ile Çince 母 [mo] 'anne' kelimesinin birleşmiş bir şekilde, yani 'bumo' şeklinde Korecede varolduğunu görmekteyiz. Çince karekterleri sadece telaffuz bakımından alan Korece, bu sesleri hangıl ile yazmaktadır: 부모 [bumo] 'ebeveyn'. Ya da Korece 어머니 [ıomıoni] 'anne' kelimesindeki Çince 母[mo] 'anne' çok rahat görülebilmektedir. Korece 아버지 [abıoci] 'baba' kelimesindeki Çince 父 [fu / bu] 'baba' gibi (ty: 55-56).

Yabancı dilden gelen kelimeler, genellikle İngilizceden Koreceye geçmiş ve özellikle günümüz gençleri tarafından yoğun bir şekilde kullanılan kelimelerdir: 버스 [bıosı] 'otobüs', 콜라 [kolla] 'kola', 파티 [pati] 'parti', 아이스크림 [aisıkırim] 'dondurma', 기타 [gita] 'gitar' vb.

Bu kelime gruplarından en çok %60'lık bir oranlamayla hanca kelimelerin kullanımı yaygındır. Bu sebeple Korecedeki hancaların farkedilebilmesi ve kelimenin kökeninin tahmin edilebilmesi, dilbilimsel çalışmalar açısından oldukça mühimdir. Günümüzde ise, hancaların durumu yahut kullanımı biraz karışıktır ve kimi bilim insanlarınca tartışılmaktadır. Bu yapıların kullanımının Korece kökenli kelimelere, yani dilin aslına zarar verdiği düşüncesi, son zamanlarda ülkede dilin arındırılması ve saflaştırılmasına ilişkin politikalar yürütülmesinin önünü açmıştır. Bu politikaların dayanak noktası aslında şudur; hancalar Korecenin her sesini karşılayamayan, dilin ünlü-ünsüz sistemini esaslı bir şekilde konuşma diline yansıtamayan karekterlerdir.

Diğer bir sorun, Çince tek heceli bir yapıya sahiptir, Korece ise Altaylılar gereği sondan eklemeli bir dildir. Tek heceli bu karekterleri Korece içerisinde var etmek zor olmaktadır. (Jang, 2016: 17). 1446'da Hangılın icadıyla beraber Korecenin hanca dolu karanlık devirleri bitmiş ve Korece artık daha görünür olmuştur. Bu

dönemden sonra Korecenin ses sistemini ve yapılarını, yine net olmamakla birlikte, tasarlayabilmekteyiz.

2.1.2. Hangıl (한글, Kore alfabesi)

Hangıl, Kore alfabesine verilen isimdir. 15. yy'ın ortalarına doğru Choseon Hanedanlığı'nın kralı *Kral Secong,* bu yazı sistemini oluştururken bir bilim grubu toplamış ve dili en iyi şekilde yazı diline yansıtabilmek için uygulamalar yapmıştır. Sonunda Korecenin hancalarla kaplı yapısı saflaştırılıp gelecek nesiller için yeni bir yazı sistemi icat edilmiştir. Choi'ye göre, Korecenin ses sisteminin eksiksiz gösterilebilmesi, hancaların MS 1443'te bırakılarak aynı yıl Korenin milli alfabesi hangılın icadıyla başlamaktadır. Çin harflerinin kullanıldığı dönemlerden kalan metinler ve kayıtlardan hareketle Korecenin esas yapısını, ses sistemini belirlemek oldukça zordur. İşte bu durum, Korecenin özellikle fonolojik alanda büyük bir boşluk içinde kalmasına sebep olmuştur. Korecenin ses sistemi ve yapısına dair ilk bilgileri, 1443'te ortaya çıkarılan ve alfabenin ses değerlerini örnekler eşliğinde açıklayan **Hunminçeŋım** adlı alfabetik kitaptan öğrenebilmekteyiz (Choi, 2010: 67).

Koredeki insanların her şeye rağmen yazılarını Çince karekterlerle yazmaya devam ettiklerini söyleyen Lee ve Ramsey ise, tek çarenin bu karekterleri kendi dillerine uygulayabilmekten geçtiğini belirtmişlerdir. Bunun için, 'hanca' kısmında da ifade edildiği üzere iki yol bulunmaktadır. Ya Çince karekterlerin anlamlarından bağımsız olarak, sadece seslerini, yani telaffuz şekillerini alacaklardı ya da sesten bağımsız anlamlarını alacaklardı. Koreliler ilginçtir ki, bu resimli yazıyı iki şekilde de kullanmayı tercih etmişlerdir. Bu, Korelilerin 'native words' şeklindeki kelimeleri hiç kullanmadıkları anlamına gelmemektedir. Korecenin tarihi dönemleri içinde ayrı bir başlık olarak ele alacağımız 'Üç Krallık Dönemi'nden kalma yer adlarında asıl öz Korece kökenli kelimelerle karşılaşılmıştır. Bunlar, bu yer adlarının transkripsiyonu yapılırken bulunmuş kanıtlardır. Korece içerisinde hancaların en çok vakit geçirdiği dönem, üç krallıktan en sonuncusu olarak da bilinen ve bitişiyle beraber Orta Korecenin de önünü açan Silla dönemidir. Bu dönemdeki hyanggalardan söz edilmişti. Bunlar aslında bugün dahi yazılışları itibariyle belirsizliklerini korumaktadırlar (s.1-2).

Lee ve Ramsey eserlerinin giriş kısmında, Kore'nin tarihinin, Kore alfabesinin morfolojik ve fonolojik olarak net bir şekilde ilk defa verildiği (1446) *Hunminçeŋım* ile başladığını ifade etmektedirler. O dönemler saltanat süren Kral Secong'un bunu yapma sebebi, aslında gelecekte dili kullanacak olan yeni nesil için dilin yapısal ve sesletimsel olarak doğru kullanılmasını sağlamak olmuştur. Kitabın halkın çok rahat anlayabileceği bir el kitabı şeklinde yazılması da muhtemelen bu yüzdendir. Bu alfabe öncesinde, dilin ve yazılı belgelerin nitelikleri hakkında hiçbir çıkarımda bulunulamıyordu, çünkü Çince karekterler kullanılıyordu. Bu karekterler de Koreceyi gizli saklı tutuyor; yapı, biçim, telaffuz, kullanım vb. sıkıntılar yaratıyordu. Alfabenin icadı Kore dilinin geçmişinde bizi en az bir yarım asır geriye götürebilmiştir (2011: 1-2).

Türközü ve Kim'e göre; bugün birçok bilim insanı Kore için Hangıl alfabesinin en bilimsel alfabe olduğunu belirtmektedirler. Bu alfabeyle bilgisayar sistemleri dahi pratik şekilde ayarlanabilmektedir. Ayrıca, yeryüzündeki sayısız dil arasında, kendi alfabesini oluşturup kullanan çok fazla dil bulunmadığı, Korecenin bu nadir dillerden biri olduğu söylenmektedir (2015: 63).

2.1.3. Korecenin Tarihi Dönemleri

Sohn (1999: 39)' a göre; Çin kültürü ve medeniyeti hem Kore'nin üç krallığını hem de Japonya'yı etkilemiştir. En çok üç krallık döneminde, Kore, Çin kültürünün katı gelenek ve görenekleri tarafından asimile edilmiştir. Üç krallıktan, özellikle 'Paekçe'den, Çin'e gelen elçiler, göçmenler, siyasi mülteciler, zamanla Çin'in edebiyatından, Budizminden, tarım yöntemlerinden, ilaç, dokuma, resim ve müzik gibi alanlarından etkilenmişlerdir. Aynı zamanda Çin, bütün bunları Japon halkına da ileterek erken Japon uygarlığına ve kültürüne büyük bir katkıda bulunmuştur.

Korecenin diline de yansıyan Çince etkisi, 1443 (kimilerine göre 1446) yılında farkedilmiş, Korece yeni bir alfabe ile dönüm noktasına girmiştir. Robbeets, bu dönüm noktasından önceki fonolojik sistem hakkındaki tüm bilgi birikimin spekülatif olduğunu ve bu dönemi erken Orta Korece yazılı kayıtlarından tahmini olarak tasarlayabildiğimizi belirtmektedir. Ona göre, 1443'te alfabenin icadından sonra, ani bir değişiklik elbette olmamıştır. Dilin bu alfabeyi özümseyebilmesi ve Çin karekterlerinin etkisinden kurtulabilmesi oldukça uzun zaman almıştır. Robbeets,

Kore tarihi ve dilbilimi üzerinden, Korecenin öyküsünü beş ana dönemde incelemektedir (Robbeets, 2005: 16):

Kısaltmalar	Dil dönemleri	Korece terim	Tarihsel dönem	M.S
EK	Eski Korece	*kodae kugŏ*	Üç Krallık (Birleşik Silla)	0-918
EOK	Erken Orta Korece	*Chungse kugŏ*	Kogurye (Hangıl icadı)	918-1443
GOK	Geç Orta Korece	*Chungse kugŏ*	Hangŭl-Imjin Savaşları	1443-1592
MKo.	Modern Korece	*kŭndae kugŏ*	Imjin (20.yy başlangıcı)	1592-1900
Ko.	Çağdaş Korece	*Hyŏndae kugŏ*	(20.yy ve sonrası)	1900-

Şekil 7: Robbeets'e göre Korecenin kronolojik sınıflandırılması

Jang, Korecenin 'tarihsel dönem' sınıflandırması için, K. M. Lee (1998)'nin yaptığı tasniflemeyi tercih etmiştir. Çünkü, Lee'nin ayrımı dil içi ölçütlere göre yapılmıştır (Jang, 2016: 15):

1) Eski Korece (Üç krallık > Birleşik Silla'nın yıkılışı / MS 935)
2) İlk Orta Korece (Goryeo Hanedanlığı / 10-14.yy)
3) Son Orta Korece (15-16.yy)
4) Yeni Korece (17-19. yy)
5) Modern Korece (20. yy +)

2.1.3.1. Eski Korece

Lee ve Lee (1982: 1-6), bu dönemin MÖ 20. yy'dan önce takip edilemediğini belirtmişlerdir. Ayrıca bu dönem dilinin *Dangun* [15] döneminde kullanıldığı düşünülmektedir (Jang, 2016: 16).

Korenin tarihi dönemlerine bakıldığında, Çin tarihlerinde ilk Kore devleti olarak *Kocoson* adında bir devletten bahsedildiği görülmektedir. Bu devletin Kore

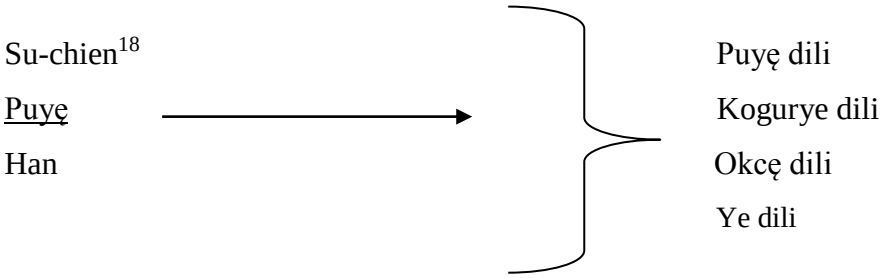
[15]Dangun, ilk Kore devleti olan Kocoson (1443)'un kurucusudur.(Jang, 2016)

topraklarının çok az bir kısmını işgal ettiğini söyleyen Lee ve Ramsey, devletin kuruluşunun MÖ 2333'e kadar uzandığı ve *Tan'gun* '檀君' tarafından kurulduğu bilgisini vermektedirler. Başkenti ise, bugün Kuzey Kore'nin başkenti olan 'Pyongyang'dır. Kocoson haricinde, yine aynı dönemlere rastlayan ikinci bir devlet, 'Kija Kocoson' devletinin de varlığı bilinmektedir. O dönem bu devletin başında 'Çin Shang Krallığı'nın soylularından Kija bulunmaktaydı. Tarihi Çin kayıtlarında Kija'dan sonra üçüncü ardışık devlet olarak 'Wiman Kocoson' devletinin adı geçmektedir (Lee ve Ramsey, 2011: 31). Wiman'ın varlığı, bilim insanlarınca diğer devletlere göre kesine yakın görülmektedir.

Choi, milat sıralarında, yani henüz Eski Korece dönemine girmeden, Mançurya'da ve yarımadanın birçok yerinde çeşitli dillerin olduğunu belirtmektedir (2010: 49). Bunlar kabaca üç gruba ayrılmaktadır (Lee ve Ramsey, 2011: 34):

- Suksin (肅愼)
- Puyo (夫餘)
- Ha'n (韓)[16]

Choi ise bu dil grubunun, bir Çin tarihi kitabına[17] göre; Su-chien, Puyę ve Han şeklinde geçtiğini belirtmektedir. Puyę dil grubuna ait diller ise, tahmini olmak üzere, şöyledir:

Lee[19]'ye göre; (a) Kogurye ile Puyę halkı aynı ırktandır, çünkü Kogurye'nin dili ve çeşitli adetleri Puyę'ye benzemektedir. (b) Okcę de Kogurye'ye

[16] "Bu adlandırmalar, transkripsiyonel karakterlerin modern Korece okumalarından ibarettir; o zamanlar gerçekte ne gibi sesler çıktığı belli değildir. Temsil ettikleri kelimelerin ne anlama geldiği, hatta hangi dil olabilecekleri dahi bilinmemektedir" (Lee ve Ramsey, 2011: 34).
[17] *San kuo ch'i Wei ssu* adlı kitabın 'T'ung i ch'uan' adlı bölümü (Choi, 2010: 49).
[18] Su-chien dilinin Tunguz dil grubuna ait olduğu görüşü de vardır. Su-chien eğer eski bir Tunguz diliyse, Puye dilinin eski devirlerde Tunguz dillerinden ayrı olduğu gerçeği ortaya çıkmış olur (Choi, 2010:50).

benzemektedir. (c) Ye ise, giysi-görünüş bakımından değil, dil ve töre olarak Kogurye gibidir (2010: 50). Çinliler, Puyę'yi dost olarak görmekte, aksine Kogurye ile sürekli sorun yaşamaktaydılar. Okcę ve Ye ise, diğerlerine göre daha sakin kalmış, çevrelerine çok sayıda insan toplamışlardır. Lee ve Ramsey bu konuda Dong Yi zuang'ın şunları söylediğini aktarmışlardır (2011: 34): "Doğu barbarların eski açıklamalarına göre, Koguryo, Puyo'nun özel bir koludur; dil açısından ve diğer birçok bakımdan Puyo'ya benziyorlar, fakat onlardan karakter ve giysiler açısından farklılar. Doğu Okçę'deki dil Koguryo ile aynıdır, ancak burada küçük farklılıklar var. Ye'ye gelince, yaşlıları kendilerinin Koguryo ile aynı kökten olduklarını söylüyorlar. Onların dilleri, yasaları ve gelenekleri Koguryo'nunkiyle aynıdır, ancak giysilerinde farklılıklar var."

2.1.3.1.1. Üç Han Devleti Dönemi

Eski Korece içinde, daha üç krallığa gelmeden bir dönem daha bulunmaktadır. Yukarıdaki dil gruplarının beyliklerde varolduğu düşünülürse, şimdi bu beyliklerin büyüyüp devlet olma zamanı gelmiştir. Bu devletlerin dönemi, 'Üç Han Devleti' dönemi olarak adlandırılmaktadırlar:

- Ma-han
- Cin-han
- Pyęn-han

Üç han devletleri aslında çeşitli kabilelerden oluşmaktadır. Kabileler ise Kore dilini farklı şekillerde konuşmaktadırlar. Bu da Choi'ye göre dil dağılımının bir göstergesi olabilir. Choi, *San kuo ch'i Wei ssu*adlı kitapta Cin-han hakkında şu cümlelere yer verildiğini belirtmiştir: "Cin-han, Ma-han'ın doğusundadır. O ülkenin ihtiyarları derler ki, eski mülteciler, Çin'in baskısından Han Devletine iltica ettiklerinde, Ma-han, ülkesinin doğu sınırlarındaki bazı bölgeleri onlara tahsis etmişti. Onların dili, Ma-han dilinden farklıdır" (s. 51). Bu devletler, Çin'den hem coğrafi olarak, hem de gelenek-görenek olarak oldukça uzaktaydılar. Çinlilere göre Han devletleri, aşırı uçlarda yaşayan, konuştuklarından hiçbir şey anlaşılmayan, egzotik ve yarı vahşilerdi. Dilleri bir araya geldiklerinde birbirine çok benzemekte, ancak

[19]K. M. Lee (1975), "Hankugęhyęn sęnsa (Korecenin Gelişim Tarihi)", *Hankug Munhwasa Daekye-V* (Kore Kültür Tarihi-V), Seoul, s. 75.

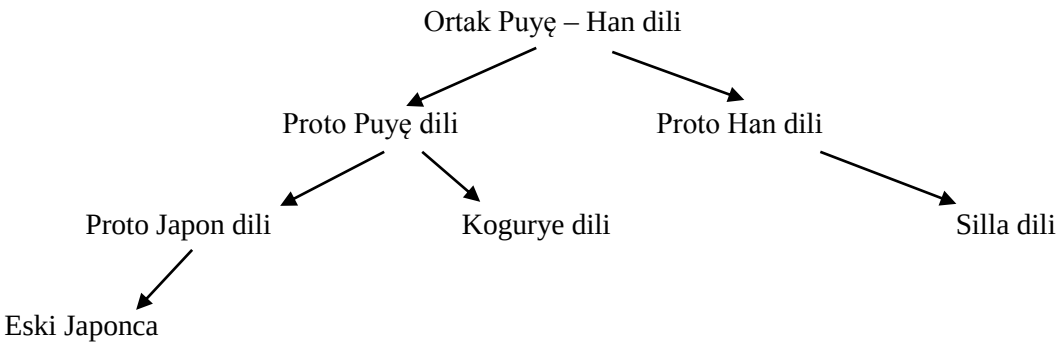
ayrı ayrı bakıldığında çok farklı işitilmekteydi. Bu devletler hakkında kesin olarak bilinen şey; bu üç devlet, sonradan üç krallıktan ikisi olan Paekçe ve Silla ile birleşmişlerdir (Lee ve Ramsey, 2011: 36).

2.1.3.1.2. Üç Krallık Dönemi

Daha sonraki dönemlerde Üç Han Devleti'ni krallık olarak görmekteyiz (Choi, 2010: 52):

- Paekçe
- Kaya
- Silla

Üç Krallık Döneminde yarımadada üç dil, Kogurye, Paekche ve Silla konuşulmaktaydı (Robbeets, 2005: 15). Bunlardan Kogurye dilinin hem Japonca ile, hem de Silla dilinin devamı olan Orta Korece ile çok yakın olduğu ifade edilmektedir. K.M. Lee (1981), bu meselenin araştırılmaya ihtiyacı olduğunu söylese bile, 'Puye dili konuşurlarının 300 yıl önce Japoncaya geçmiş olabilecekleri ihtimali' üzerinde durmaktadır. Lee'nin sözü edilen dillerin ilişkisi için verdiği şema şöyledir (Choi, 2010: 53):

Şekil 8: K. M. Lee'ye göre Eski Kore dilleri münasebetleri

Silla Devleti, 6.yy'da Kaya'yı; 7.yy'da da Paekçe'yi yıkarak bütün krallıkları birleştirmiştir. *Kyungcu* merkezli yeni kurulan bu krallık, '*Birleşik Silla Krallığı'* adını almıştır. Böylece Kore yarımadasındaki diller de birleşmiştir. Diğer bir ifadeyle, Paekçe ve Kaya'da konuşulan dilde zamanla Silla'da konuşulan dilin etkileri görülmeye başlanmıştır. Daha sonra gelecek olan 'Kogurye Krallığı' ise, Silla'yı

yıkarak, merkez Kaesung olmak üzere, 10.yy' da kurulmuş bir devlettir. Bu devlet, Orta Korece için hazırlık evresidir. (Choi, 2010: 53).

Üç krallık dönemi ile ilgili bilgilerimiz, *Samguk Yusa (/Sagi)* adlı kitaptan gelmektedir. Kore'nin en eski tarihinin derlendiği bu kitap, Kim Pusik tarafından 1145'te yazılmıştır. Bu kitaba göre, bu üç krallıktan her biri kendi özel tarihine sahiptir, ancak sonuç olarak hepsi yıkılmıştır. Kitap dört cilt halinde olup, üç krallığın her biri için 'yıllık' hükmündedir. İçerisinde biyografiler, tarihi olaylar, yapılan savaşlar, monograflar, olay tabloları bulunmaktadır (Lee ve Ramsey, 2011: 37).

2.1.3.2. Orta Korece

Jang, bu dönemin 'Goryeo Hanedanlığı'nın tamamına, 'Choseon Hanedanlığı'nın da yarısına denk geldiğini belirtmektedir. Lee ve Ramsey'e göre ise, EK ve OK şeklindeki bu bölünme, dilde kapsamlı değişiklikler yapmak için yapılmış değildir. Aksine, siyasi ve sosyal gelişmeler, Kore İmparatorluğu'nun kendi içindeki belirgin değişimden çok, dil istikrarına işaret etmektedir. Kral Secong'un 1443'teki Hangılın icadı da bu döneme rastlamaktadır. Bu konuda Jang: "15.yy' a kadar Koreliler Çin harflerini kullanıyorlardı. Fakat halk tarafından öğrenilmesi zor olduğundan yazılmış olan bazı seslerde bile sesin tam karşılığı anlaşılamıyordu. Hangıl kullanılmaya başlandıktan sonra konuşma dilindeki sesler yazı dilinde harf olarak gösterilebildiğinden, yazıda, konuşma dilindeki değişmeler görünür hale gelmiştir" demektedir (Jang, 2016: 19).

Eski Koreceye dair bilgiler oldukça azdır, bu yüzden doğrudan ifade edilememektedirler. Ancak Orta Koreceye dair, Hangılın icadından dolayı, daha net ifadeler kullanılabilinmektedir. Choi, Orta Korece ile Çağdaş Korece arasındaki sınırın 16.yy sonları / 17.yy başları olduğunu belirtmektedir. 15-16.yy'lar arasında ise dilde birtakım siyasi sebeplerden ötürü, önemli değişmeler ve gelişmeler olmuştur. Bu değişmeler W. Huh tarafından 1983'te yazdığı *Kugẹhak* 'Kore Dilbilgisi' adlı kitabında şöyle verilmektedir (Choi, 2010: 54):

1) /β/ sesinin kaybolması veya /w/ sesiyle birleşmesi.
2) /hh/ sesinin /h/ sesi ile birleşerek kaybolması.
3) /s/'li birleşik ünsüzlerin (*sp-, sk-, st-, pst-, psk-)* sertleşmesi.
4) Söz sonundaki /s/ ünsüzünün /t/'ye değişmesi.

5) /z/ sesinin kaybolması.
6) Tonun (seslerin yüksekliği) gelişmesi.

Eski Korece için ses özellikleri tasarlayamamaktayız. Ancak Orta Korece için bu daha imkanlı bir haldedir. Song (2012: 280-282), genel olarak Orta Korecenin özelliklerini şöyle vermiştir (Jang, 2016: 19):

1) Şuanki seslere sahiptir.
2) Günümüzle kıyaslarsak, ünlü değişiminden ötürü ünlü sistemi farklıdır.
3) Tonlama yoktur.
4) Eski konuşma dilindeki yerli kelimeler çoktur.
5) Edebi eserler, kaynaklar, dili incelemek için yine yetersizdir.

Kogurye Hanedanlığı yıkıldıktan sonra, merkez Seoul / Hanyang olmak üzere, Kocoson Hanedanlığı kurulmuştur. (Aslında Kogurye'dekiler buraya gelmişlerdir.) Lee ve Ramsey'e göre, bölge değişse bile dilin temel nitelikleri aynı kalmıştır. Değişen tek şey, dilin nasıl kaydedildiğiyle ilgilidir. Kogurye'den kalan belgelerin sayısı çok az ve tamamı Çince yazılmış. Kocoson metinleri ise külliyat bakımından oldukça geniştir ve çoğunluğu hangıl alfabesi ile yazılmıştır. Ayrıca, bu ikisi arasında abartılı bir dil değişimi de görülmemektedir. Erken Orta Korece ve Geç Orta Korece karşılaştırıldığında ise, EOK'nin dilbilimsel açıdan tarihçiliği gerektirdiği, yani dillik ölçütlerin ancak tahmini olarak tasarlanabileceği ifade edilebilir. Aksine GOK, alfabetik açıdan ve ses sistemi olarak daha ayrıntılı takip edilebilir ve kendi içinde tutarlıdır. Özetle, 15. ve 16.yy'larda Kore dilinin artık neye benzediği görülebilmektedir.(Lee ve Ramsey, 2011: 77).

Song, Kogurye'den sonra gelen Coseon Hanedanlığı (1392)'nın kralı olan Kral Secong döneminde, ülke topraklarının, kuzey sınırının doğu kıyılarındaki Tumen Nehri'ne kadar genişletildiğini, böylece bugünkü Kore sınırının çizildiğini ifade etmektedir. Japonya, 1910'da Coseon Hanedanlığı'na son vererek Kore'yi işgal etmiştir. Japonya'nın bu işgali, İkinci Dünya Savaşı'nın sonuna kadar devam etmiştir. Yani işgal, 1945 yılına kadar, otuz beş yıl sürmüştür. İkinci Dünya Savaşı'nda yenilen Japonya'nın çekilmesinden sonra ülke, beş yıllık bir sakinlik süreci yaşamıştır. Bu sefer de 1950-1953 arası kendi milletinden darbe alan Kore, tekrar zora düşmüştür. Daha sonra bağımsızlığını kazanmıştır, ancak ülke bugün 38.

paralele göre Kuzey Kore ve Güney Kore şeklinde ikiye ayrılmış bir haldedir (Song, 1999: 36).

Kim ve Ryu, "Korean Families" başlıklı kitaplarında, 20. yy'ın başlarında Japonya'nın Kore'yi işgal etmesinin, insanî ve doğal kaynaklarını sömürmesinin, aynı zamanda Kore dilinin ve kültürünün de kökünü kurutmak için yapılan bir asimile politikası olduğuna değinen Nahm (1973)'ın görüşlerine dikkat çekmişlerdir. Bu zamandan sonra Kore, ne kendi hükümetine, ne herhangi bir otoriteye, ne de dışardan gelebilecek insanî bir yardım eline güvenebilmiştir. Özellikle 38. paralele göre ikiye bölünmesi, ülkede sosyo-politikal bir çalkantı yaratmıştır.

O zamanlardan günümüze kadar Güney Kore'de kadınların lise ve yüksek okul mezunu olabilmeleri için, iş hayatına atılabilmeleri için ya da boşanma hakkı gibi birçok hakka sahip olabilmeleri için kanunlar çıkartılarak hızlıca uygulamaya geçirilmiştir (Kim, 1976). Böylece kadınların her alanda –Korecenin söz varlığı da dahil- sözü ve statüsü artmıştır. Bu duruma Korelilerin savaş sonrası iyileşme ve güçlenme hırsı da eklenmiştir. Böylece bugün Güney Kore medeniyet ve teknoloji konusunda en gelişmiş ülkeler kategorisinde ilk sıralarda yer almaktadır (Kim, 1990).

2.2. Korecenin Lehçeleri

Dil, özünde değişme ve gelişme özellikleri barındırmaktadır. Dilin bu özelliğinin, o dili konuşan topluma da yansıdığını belirten Aksan, dilin özellikle yaşadığı coğrafyanın değişmesiyle başkalaşım geçirdiğini ifade etmektedir. Bu başkalaşım değişik bölge ya da ülkelerde, hatta aynı ülke içinde küçük çaplı yahut büyük çaplı olabilmektedir. Lehçe kavramını Aksan şöyle tanımlamaktadır: "*Lehçe, bir dilin değişik ülkelerde ve bölgelerde, yine aynı dilbirliğinden kimselerce konuşulan değişik biçimleridir"* (Aksan, 2009: 141). Akar ise, "Lehçe Oluşma Şartları ve Evreleri Bakımından Eski Türkiye Türkçesi" adlı çalışmasında lehçeyi şu şekilde ele aldığını belirtmektedir: "bir ana dilden çeşitli sebeplerle koparak farklılaşan ses, yapı ve yazı farklılıkları gösteren dil biçimleri" (Akar, 2010: 16).

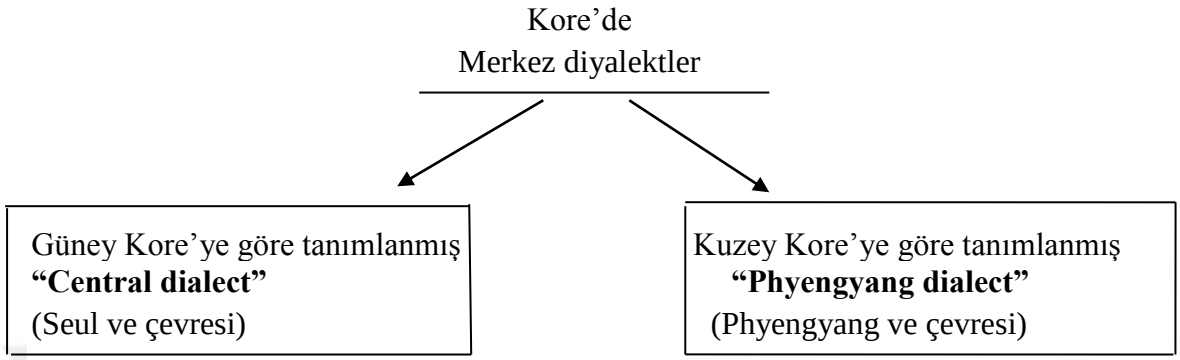
Chambers, dilin yeni bir lehçe özelliği kazanabilmesi için bir yerden bir yere göçmenin zorunlu olduğunu düşünmektedir. Bölgesel hareketliliğin modern toplumlarda daha yaygın olduğuna da değinen Chambers, 'modern diyalektoloji' için en temel malzemelerin 'değişim mekanizmaları' ve 'adaptasyon olduğunu' belirtmiştir (Chambers, 2012: 673).

Dil canlı bir organizmadır ve kendi içinde bulduğu birtakım yollarla dönüşümler geçirip evrilmektedir. Akar'a göre bu evrim süreci, coğrafi, sosyal ve kültürel olarak şartlar değiştiğinde meydana gelir. Mevcut olan ufak tefek konuşma farklılıkları da, başlarda anlaşmak için yeterli iken zamanla aynı dili konuşan insanlar arasında anlaşmak açısından yetersiz kalır. Böylece önce ağızlar derinleşir, sonra lehçe kavramı ortaya çıkar (Akar, 2010: 17). Bu noktada ağız ve lehçe arasındaki farkı belirtmek gerekirse; Aksan *ağız* kavramını, "aynı lehçe içinde, daha küçük yerleşim bölgelerine özgü olan ve daha küçük ayrımlara dayanan konuşma biçimidir." şeklinde tanımlamaktadır. Örnek olarak ise, Türkiye Türkçesindeki Anadolu ağızlarından hareketle, ağızlar, Trabzon ağzı, Tokat ağzı, Sivas ağzı, Muğla ağzı, Van ağzı vb. aynı ülke içinde olan, ancak konuşma biçimleri açısından farklılık arz eden oluşumlardır. Lehçeler ise, daha geniş bölgeleri kapsayan ve dilin konuşurları tarafından anlaşılırlığı daha az olan konuşma biçimleridir. Bu sebeptendir ki, Yakutça ve Çuvaşça bugün, bazı dilbilimciler için, Türkçenin birer lehçesi olarak değil, ayrı bir dilmiş gibi ele alınmaktadırlar (Aksan, 2009: 141). Şive ve ağız kavramları ise kimi araştırmacılar tarafından aynı kavram olarak, kimi araştırmacılar tarafından ise farklı kavramlar olarak ele alınmaktadırlar. Toklu, şive ve ağız kavramları için; "şive ve ağız dilin farklı coğrafi bölgelerdeki kullanımıdır." demektedir (Toklu, 2013: 141).

Şive bakımından Korece, oldukça karmaşık bir özellik göstermektedir. Türközü, Kore'nin yüzölçümü açısından çok büyük bir ülke olmadığını, ancak buna rağmen her yörede farklı bir şive olduğunu belirtmektedir. Ayrıca bu şiveler bugün dahi aynı şekliyle kullanılmaktadır (Türközü, 2009: 28). Korecenin şivelerindeki farklılık, özellikle vurguların ve tonlamaların etkisi altındadır. Aynı zamanda jest ve mimiklerin ifade ettiği anlamlar dahi yöreden yöreye değişebilmektedir. Buna rağmen anlamlar aynı 'anlam sahası' içerisinde olduğundan karşılıklı anlaşılırlığı etkilememektedir.

Lehçe konusunda da Korece, şive alanında göstermiş olduğu muhafazakar dil yapısını pek bozmamaktadır. Yalnız bu yapı, Kuzey Kore ve Güney Kore için pek geçerli değildir. İki tarafın kullanmış olduğu söz varlığı birbirinden oldukça farklıdır; ancak bu durum, iki tarafın kendi içinde bir problem teşkil etmemektedir.

Korecede coğrafik açıdan ortaya çıkan birtakım dilsel ölçütler ve bu ölçütlere bağlı oluşmuş lehçeler bulunmaktadır (Sohn, 1999: 12):

Şekil 9: Sohn'a göre Kore'nin merkez diyalektleri

1945 yılında ülke ikiye ayrıldıktan sonra, Kuzey Kore ve Güney Kore arasında sosyo-politik bir hareketlenme ve bunun sonucu olarak da diyalekt farklılıkları gözükmüştür. Sohn, coğrafik olarak birbirinden uzak kalma durumunun dilsel çeşitlenmeyi de tetiklediğini belirtmektedir. Kuzey Kore, Çin karekterlerine, yani hancalara dayalı binlerce kelimeyi dile yeniden sokmuş ve kullanıma açmıştır. İdeoloji ve duygu yüklü anlatımlar içinse, 'milli kelime' niteliğinde yeni birçok kelime oluşturmuş ve halka tanıtımını yapmıştır. Güney Kore ise, son zamanlarda özellikle İngilizcenin etkisi altındadır ve bu dilden ödünçlediği kelimeleri kullanmaktadır. Korece, coğrafik ve sosyo-politik diyalekt farklılıklarına rağmen hâlâ homojen bir yapıya sahiptir ve farklı bölgelerdeki konuşurlar, karşılıklı olarak anlaşma kapasitesinin en üst düzeyindedir. Kitle iletişiminde ve eğitim-öğretimde dilin standardize olmuş yapıları, yani standart konuşma dili esas alınmaktadır (Sohn, 1999: 12).

Standart dilin oluşumu aslında, 1945 yıllarında başlayan 'yeni roman' ile beraber başlamıştır. O zamandan sonra da bütün okullarda standart Korece ile eğitim-öğretim verilmiştir. Güney Kore'nin en kalabalık şehri olan Seul'de hemen hemen her alana yayılmaya başlayan standart dil, zamanla sosyal ve toplumsal sahaların her tarafına yayılmıştır. Lee ve Ramsey, "Seul lehçesi, o zamandan sonra -1945'ten sonra- Güney Kore'de dilin en prestijli çeşitliliklerinden birisi olarak tanınmıştır," demektedir (2011: 292). Seul lehçesinin bölgesel kullanımı, özellikle

gençler arasında süratle değişmektedir. Kuzey Kore'de de aynı şeyler yaşanmaktadır, ancak bu kısmen doğru sayılabilir. 1945'e kadar Seul standart dili orada da aynı biçimde kullanılıyordu. Ama bugün Kuzey Kore'de, devletin konuştuğu resmi söz dağarcığı hariç, konuşulan dilin içine çok sayıda hanca katılmış, yeni 'milli' oluşumlar eklenmiş, yani önemli ölçüde farklılık göstermiştir.

Korecede 'ölçünlü' olarak kullanılan lehçe, daha önce de belirttiğimiz gibi 'Seul lehçesi'dir. Bu yüzden bir yabancı Korece öğreneceği zaman bu lehçeyi öğrenmektedir. Zaten Kore'de sayı olarak çok fazla lehçesel çeşitlilik gözlenmemektedir. Belli başlı lehçeler bulunmaktadır. Ancak kimilerine göre, bunlar ağız özelliği de göstermektedir. Bu sebeple bunları 'ağız' olarak belirteceğiz:

- Gyıonsan Bölgesi ağzı
- Colla Bölgesi ağzı
- Çungçon Bölgesi ağzı
- Gangvon Bölgesi ağzı

Bunlara 'yöresel lehçeler' de denilebilir. Buna benzer yöresel lehçeler, Kuzey Kore'de de vardır. Ancak, Korecenin tipik homojen yapısı gereği, aralarında karşılıklı anlaşılırlığı etkileyebilecek önemli derecede bir fark görülmemektedir. Örnek olarak; Gyıonsam ağzını konuşanlar ㅡ 'ı' ve ㅕ 'ıo' seslerini telaffuz ederken zorlanmaktadırlar. Bu farklar, özellikle soru ifadelerinde vurgu ve tonlama olarak da karşımıza çıkmaktadır.[20]

Dünya genelinde dillerin tanıtımının yapıldığı başka bir kaynakta[21] ise, Korecenin lehçeleri şöyle sıralanmaktadır:

1) Seoul (Kangwondo, Koyonggido)
2) Chungcheongdo (Kuzey / Güney)
3) Jeollado (Kuzey / Güney)
4) Jeju Adası

Bilim insanları, aynı zamanda Japoncanın da bu bağlamda Korece ile bir ilgisi olup olmadığını araştırmaktalar ve bu konuda fikir ayrılıkları var. Korecenin lehçelerin özelliklerinden birisi; lehçe sınırlarının il sınırlarına karşılık gelmesidir.

[20] https://www.wattpad.com/280391548-korece
[21] https://www.ethnologue.com/language/kor/19. (Bu adres üzerinden OLAC/ Kor'a ulaşılabilir.)

Bu isimlerin sonundaki –do soneki, Korecede lehçeleri gösterirken ‘il’ manasına gelmektedir. İl sınırlarına göre oluşum gösteren lehçeler, bazen diğer lehçelerle anlaşılırlık bağlamında zorluk çekerler. Örneğin, standart Korecenin ‘karşılıklı anlaşılırlık’ oranının en düşük olduğu lehçe Jeju Adası’nda konuşulandır.

OLAC ise, dünya üzerindeki dil kaynaklarının sayısal olarak arşivlemesini yapan bir internet kuruluşudur. Yani kendi deyişiyle, sanal bir kaynak kütüphanesidir. OLAC’ın Korecenin lehçelerini şöyle sıraladığını görmekteyiz:

1. Ch’ungch’ongdo (Kuzey Ch’ungch’ongdo / Güney Ch’ungch’ongdo)
2. Chaoxian
3. Cheju Island
4. Chollado (Kuzey Challado / Güney Challado)
5. Hamgyangdo (Kuzey Hamgyangdo / Güney Hamgyangdo)
6. Hanguk Mal
7. Hanguk Uh
8. Hangvohua
9. Hwanghaedo
10. Kangwondo
11. Kyonggido
12. Kyongsangdo (Kuzey Kyongsangdo / Güney Kyongsangdo)
13. P’yong’ando (Kuzey P’yong’ando / Güney P’yong’ando)
14. Seoul

Yukarıdaki sıralamaya bakıldığında, lehçe konusunda Güney Kore, Kuzey Kore’ye daha açıktır. Kuzey Kore’de yaşamın ‘tek tip’ planlanması, zamanla dilin de tek tip bir oluşum sergilemesine yol açmıştır. Lee ve Ramsey bu konuda, “Her durumda, Kuzey Kore'de bölgesel çeşitliliğin, olduğundan daha hızlı bir şekilde kaybolduğu söyleniyor” ifadesini kullanmışlardır (Lee ve Ramsey, 2011: 292).

2.3. Korecenin Bugünkü Durumu

2.3.1. Sayısal Verilere Göre Korece

Korece（한국어 / 조선말 ‘Hangukıo / Cosıonmal’), bugün Güney Kore ve Kuzey Kore’nin resmi dili olarak kullanılmaktadır. Çin Halk Cumhuriyeti’nde,

Japonya'da ve ABD'de ise 'onaylanmış azınlık dili'dir. Bunların dışında Avustralya, Brezilya, Kanada, Özbekistan, Türkmenistan ve Rusya Federasyonu'nda da hatrı sayılır bir konuşur oranına sahiptir. 1986 yılında yapılan bir araştırmaya göre[22], Korece'nin genel konuşur sayısı 66.418.320 şeklinde verilmiştir. 2010 yılındaki sayısal verilere göre ise, bu oran 77.233.270 şeklindedir. Koreceye ülke ve dünya çapında bakıldığında ortaya çıkan günümüz sayısal değerlerini dilin konuşulduğu belli başlı ülkeler çapında ele alacağız. Daha sonra ise, Korecenin ünlü sistemi ve ünsüz sistemi hakkında genel bilgiler vereceğiz.

2.3.1.1. Güney Kore (남한)

Ümit'in verdiği sayısal sonuçlara göre, ülke kimliği, ülke sınırı olarak 99.601 km²'lik bir alanı kapsayan ve Doğu Asya'da Kore yarımadasının güneyinde kalan bölge *Güney Kore* olarak adlandırılmaktadır. Kuzeyinde Kuzey Kore, doğusunda Japonya, batısında ise Çin Halk Cumhuriyeti bulunmaktadır.

Dili: Korece (한국어 / 조선말)

Başkent: Seul (서울)

Din: Budizm, Hristiyanlık

Nüfus: 48,379.000 (2008 verisi) > 50.219.669 (2013)

Para birimi: Güney Kore wonu (원)

Yönetim şekli: Cumhuriyet, Başkanlık sistemi (Ümit, 2014: 8)

Korece konuşur sayısı: 48.400.000 (2010 yılında yapılan bir araştırmaya göre)

50.424.000 (2014 World Bank)

Okur yazarlık oranı genel itibariyle %98 olup (2010 USDS), bu oran nüfusu 5.000 (2014 W. O'Grady) olan Jeju Adası'nda %100'e ulaşmış durumdadır. Ch'ungch'ongdo, Chaoxian, Cheju Island, Chollado, Hamgyangdo, Hanguk Mal, Hanguk Uh, Hangvohua, Hwanghaedo, Kangwondo, Kyonggido, Kyongsangdo ve Seoul olmak üzere 14 diyalekte sahiptir. Aynı zamanda ülke içinde 63.600 İngilizce ve 181.000 Mandarin Çincesi konuşulmaktadır (ethnologue.com/language/kor).

[22] Sayısal veriler, bu adreslerden alınmıştır: https://www.ethnologue.com/language/kor ve wikipedia.org.

2.3.1.2. Kuzey Kore (북한)

Ülke sınırı olarak 120.540 km²'lik alanı kapsayan ve Doğu Asya'da Kore yarımadasının kuzeyinde kalan bölge *Kuzey Kore* olarak adlandırılmaktadır. Her anlamda içine kapanık bir ülke olan Kuzey Koredeki okuryazarlık oranı %100 (2008 UNESCO) durumundadır.

Dili: Korece (한국어 / 조선말)

Başkent: Pyongyang (평양)

Din: Budizm, Hristiyanlık (%2), Ateizm (%71), Çendoizm (%12), Şamanizm (%12)

Nüfus: 25.027.000 (2014 World Bank)

Para birimi: Kuzey Kore wonu (원)

Yönetim şekli: Sosyalizm, Totalitarizm

Korece konuşur sayısı: 23.300.000 (2008 yılında yapılan bir araştırmaya göre)

2.3.1.3. Çin Halk Cumhuriyeti (중국)

2012 nüfus sayımı verilerine göre, 1.200.000 tek dilli olmak üzere, Çin'de Korece konuşur sayısı, 2.710.000 şeklindedir. Burada en çok Jilin eyaleti'nde, Yanbian Kore özerk vilayeti'nde konuşulmaktadır. Bunun haricindeki yerler; Hebei, Heilongjiang, Nei Moğol Özerk Bölgesi, Liaoning, Shandong eyaletleri (ethnologue.com/language/kor).

2.3.1.4. Japonya (일본)

2011 verilerine göre, Japonya'da konuşulan Korece konuşur sayısı, 905.000'dir. Kentsel olarak özellikle, Kyoto Bölgesi, Gion Bölgesi, Osaka Bölgesi, Tokyo Bölgesi, Okubo, Mikawashima, Ueno Bölgeleri, Yamaguchi Prefecture, Shimonoseki gibi kentlerde Korece kullanımı yoğunlaşmıştır.

2.3.1.5. Diğer Ülkeler

Rusya Federasyonu'nda Korece konuşur sayısı 42.400 (2010 verilerine göre); Türkmenistan'da 1.000 (2012 verilerine göre); Özbekistan'da ise 250.000 (2010 J.Leclerc)'dir (ethnologue.com/language/kor).

Bugün Birleşik Devletler'de Koreli nüfus hızlı bir şekilde artmaktadır. Sadece orada değil, Orta Doğu ve Afrika'da bile böyle bir artıştan söz edilebilir: Suudi Arabistan'da 120.000 Koreli nüfusu olduğunu belirten Sohn (1999: 5), bu bölgeleri

Bahreyn, İran, Gana ve Gabon şeklinde ifade etmektedir. Kanada'da (Toronto, Vancouver vb.) 40.000, Avrupa'da (Almanya, İspanya, Hollanda, Fransa, İngiltere vb.) 26.000, Orta ve Güney Amerika'da (Brezilya, Arjantin, Paraguay vb.) 22.000 Koreli nüfusu bulunmaktadır. Avustralya ve Yeni Zelanda da Koreli nüfusun artış gösterdiği bir diğer bölgelerdir (Bu sayılar, Sohn tarafından 1999 yılına göre verilmiştir.)

Sürekli yapılan göçler ve doğal artış hızı nedeniyle dünya üzerinde Koreli nüfusunun en fazla büyüme gösterdiği yer ABD'dir. Barringer ve Cho'ya göre (1989: 19), 1910'da Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşayan Koreli nüfusun oranı 5.009, bütün Asya Amerikalılarının %2'si kadar, şeklindeymiş. 1940'da bu sayı 8.568'e; 1970'de 69.150'ye; 1980'de ise 357.393'e, bütün Asya Amerikalılarının %10.3'ü, yükselmiştir. Geçtiğimiz on sekiz yıl içerisinde de, ABD'deki Koreli nüfusun oranı beş kat artış göstermiştir. Böyle devam ederse, 21.yy'da ABD'deki Koreli nüfusun artış oranının dünya çapında bir hıza ulaşacağını belirten Sohn, bugün, yani 2017 için bakıldığında, Güney Kore'nin ABD hayranlığı ve oradaki nüfuslarının son durumu açısından haksız sayılmamaktadır. Bugün Korelilerin ABD'deki nüfusunun bir milyonun üzerinde olduğu tahmin edilmektedir (wikipedia / Güney Kore).

2.3.2. Kore Alfabesi ve Kullanımı

Korecenin bügünkü genel görünüşünü, Hangıl alfabesinin latin harfleriyle karşılıklarına ve birkaç okuma kuralına değinerek vereceğiz. Sonrasında ise bölüme ek olarak, Eski Korece ve Orta Korece zamanında Korecenin ünlü ve ünsüz sisteminin nasıl olduğuna dair kısaca görüşleri paylaşacağız.

2.3.2.1.Ünlü Sistemi

Aşağıdaki Korece harflerin genel görünüşü, Türközü ve Ölçer tarafından yazılan "*30 Günde Korece*" adlı kitaptan alınmıştır (Türközü ve Ölçer, 2012: 14-16):

Ünlü harfler:

ㅏ	**/a/**	ㅛ	**/yo/**
ㅑ	**/ya/**	ㅜ	**/u/**
ㅓ	**/ıo/**	ㅠ	**/yu/**

ㅕ	**/yıo/**	ㅡ	**/ı/**
ㅗ	**/o/**	ㅣ	**/i/**

Yarı ünlü yarı ünsüz harflller:

ㅐ	**/e/**	ㅙ	**/ve/**
ㅒ	**/ye/**	ㅟ	**/vi/**
ㅔ	**/e/**	ㅝ	**/vıo/**
ㅖ	**/ye/**	ㅞ	**/ve/**
ㅚ	**/ö/, /ve/**	ㅢ	**/ıy/, /i/, /e/**
ㅘ	**/va/**		

Korecedeki ünlü seslerin yazılışlarında önemli bir kural bulunmaktadır; söz başı bir ünlü yazılacağı zaman, bu ünlü direk ㅏ, ㅕ, ㅗ ya da ㅜ şeklinde başlamamaktadır. Öncesinde '*okutucu* ㅇ' harfi getirilmeli ve ünlü harf öncesinde koyulmalıdır. Kelime okunurken de okutucu yokmuş gibi hareket edilir ve doğrudan ünlü ses okunur. Örneğin; 우산 [usan] 'şemsiye' kelimesi görüldüğü üzere /ㅜ/ ile değil, başına /ㅇ/ alarak, yani '우' şeklinde gelmiştir. Okunurken de /ㅇ/ 'ng' sesi görmezden gelinir ve 'u' şeklinde telaffuz edilir. Bu duruma, yarı ünlü yarı ünsüz harfler de dahildir.

Bugün Korece, aslında Orta Korecenin ünlü ve ünsüz sistemini devam ettirmektedir. Günümüz çalışmalarından çıkan genel görüş; Orta Korecede i bağımsız ünlüsü ve buna ek olarak ikili karşıtlığa sahip 6 adet ünlü bulunmaktadır. Bu durum ise, Orta Korecenin 7'li ünlü sistemine sahip olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır. Buna ilk kez değinen araştırmacı S. R. Lee (1947), Korecenin ünlü sisteminin ikili karşıtlık halinde ve bir bağımsız ünlü i ile beraber toplamda 7 ünlüden oluştuğunu belirtmiştir. Ona göre, i dışındaki diğer ünlüler alçak ve yüksek olmak üzere iki gruptur. Alçaklar, a, ą, o ; yüksekler ise, ę, ı, u sesleridir. Ayrıca Choi, W. Huh (1956)'un *Kuge ımunron* adlı eserinde, a ve i seslerinin ortaklığından bahsederek üç dallı bir yapı tasarladığını da belirtmiştir: a-o-a ve ı-u-ę (Choi, 2010: 75).

Daha önce de belirttiğimiz üzere, Eski Korece'nin ses sistemine dair elimizde yeterince belge ve kayıt bulunmadığından, araştırmacılar önce Orta Korece'yi tasarlamaya çalışmışlardır. Bulunan bulgular ışığında da Eski Korece'nin sistemi tasarlanmaktadır. Choi'nin de belirttiği üzere, S. R. Lee (1947), yaptığı ünlü tasnifini çağdaş Korecenin ünlülerinin ses değerlerine göre yapmıştır. W. J. Kim (1963) ise, Kral Sejong'un hazırladığı kitap Hunminçeŋım'dan hareketle 15. yy Orta Korecesinin ünlü sistemini tasarlamaya çalışmıştır. O da aynı S. R. Lee gibi i ünlüsünü bağımsız olarak almış, ü-ı-ę ünlülerini 'ince', u-ą-a ünlülerini ise kalın olarak almıştır:

i	ü	u
	ı	ą
	ę	a

Şekil 10: W. J. Kim'e göre OK ünlü sistemi

Kim, hem Huh'un hem de Lee'nin ünlü sistemi tasarılarına karşı çıkmaktadır. Ona göre, Lee'nin sistemi sistematik değildir ve onun verdiği ünlüler ikili karşıtlığa sahip olan Korecenin yapısına uymamaktadır. Huh ise, üç dallı bir sistem tasarlayarak resmen Korecenin ünlü sistemini ihlal etmektedir. Kim, aynı zamanda tespit etmiş olduğu bu sistemi Ramstedt'in AA için tasarladığı ünlü sistemi ile de karşılaştırmış ve Eski Türkçe ile Orta Korecenin durumunu da göz önünde bulundurarak Eski Korece hakkında fikir yürütmeye çalışmıştır. Bu karşılaştırma çalışmasının bir deneme sayılması gerektiğini belirten Choi, Korece ve Altay dilleri arasında bu durumu destekleyecek daha birçok örneğe ihtiyaç olduğunu ifade etmektedir. Bu karşılaştırma şu şekildedir (Choi, 2010: 76-77):

AA	a	o	u	ı	e	ö	ü	i
OK	a	ą (o)	o	i	ę	ı	u	i

Şekil 11: Ramstedt'in AA ünlü sistemi ile W.J. Kim'in OK ünlü sisteminin karşılaştırılması

Bunun üzerine, Kim'in, Orta Korecenin ünlü sisteminden ve Ramstedt'in AA ünlü sisteminden hareketle, Ana Korece için yaptığı bir tasarı görmekteyiz (2010: 77):

i	ü	u
	ö	o
	e	a

Şekil 12: W. J. Kim'e göre AK ünlü sistemi

Kim'in OK ve AK ünlü sistemi için tasarladığı tablolara bakıldığında, ö ve ı, o ve ą, e ve ę sesleri birbirine denk olarak ifade edilmiştir. OK /ı/ ünlüsü, AA'da /ö/ şeklindedir. Kim, AK'yi tasarlarken OK'deki /ı/ ünlüsünü AK'ye /ö/ olarak geçirmiştir. Ya da OK /ę/ ünlüsünün AA'da /e/'ye denk geldiği görülmektedir. Kim, AK'yi tasarlarken OK'deki /ę/ ünlüsünü AK'ye /e/ olarak geçirmiştir. Yani Kim'in, AA ve AK ünlü sistemi tasarısını benzerlik ya da yakınlık 'olabilitesini' de göz önünde bulundurarak yaptığını ifade edebiliriz.

P. H. Kim (1978) ise, Korecenin Ana Koreceden Eski Koreceye, oradan da Orta Koreceye doğru gelişen ünlü sistemini şöyle tasarlamıştır (2010: 77):

I.Ana Korece	*ı	*ö	*ü	*e
	*ı	*o	*u	*a
II.Herhangi bir Eski Korece dönemi	*ı	*ö[1]	*ü[2]	*e[3]
(*Silla dönemi)	*o[4]	*u[5]	*a[6]	
III.Orta Korece	*ı	*ı[1]	*u[2]	*ę[3]
	*ą[4]	*o[5]	*a[6]	

Bu sisteme bakıldığında, AK'nin AA ile hemen hemen benzer bir yapıda olduğunu görmekteyiz. Choi'nin de belirttiği üzere;

ön yüksek ünlüler: *ö, *ü, *e

art yüksek ünlüler: *o, *u, *a

yüksek ünlüler: ɪ, u, ę

alçak ünlüler: ą, o, a

Buna göre P. H. Kim, Korecede ön-art karşıtlığının ve yüksek-alçak karşıtlığının varlığına inanmaktadır. Ona göre, AK'deki ön-art karşıtlığı, OK zamanında yüksek-alçak karşıtlığına dönüşmüştür. Bunun yanısıra P. H. Kim, bütün bu değişmelerin sebebini /ɪ/ ünlüsünün karşıtının olmamasına bağlamaktadır. Ona göre, Korecede bu ünlünün olmaması dilin ünlü sistemi yapısında bir boşluk yaratmaktadır. Korecede herkesin kabul ettiği bağımsız /i/'nin yanına /ɪ/ ünlüsünü de getirerek onu da bağımsız olarak adlandıran P. Ç. Park (1971), EK'de ɪ ünlüsünün varlığına inanmaktadır. Bu yüzden büyük çoğunluk EK için 7'li ünlü sistemini savunurken o, 8'li ünlü sistemini savunmaktadır (s. 79).

Sohn (1999)'a göre,ㄱ *k,*ㄷ *t,*ㅂ *p,*ㅈ *c,*ㅅ *s* ve ō (ɾ) tamamen açık sesler; ㅋ *kh,*ㅌ *th,*ㅍ *ph,* ㅊ *ch* ve ㅎ *h* kısmen açık sesler;ㄲ *kk,* ㄸ *tt,* ㅃ *pp,* ㅉ *cc,* ㅆ *ss,*ㅎㅎ *hh* tamamen belirsiz sesler; ㅇ *ng,*ㄴ *n,* ㅁ *m,* ㅇ(*ĥ*),,ㄹ *l* ve Δ*z* ne açık ne de kapalı seslerdir. Korecede hecelerin merkezinden, yani çekirdeğinden çıkarılmış 11 harf bulunmaktadır. Sohn, bunları şu şekilde sıralamaktadır:

- 3 'cardinal vowels': ㆍ [ɔ], ㅡ *u* [ɨ], ㅣ *i* [i]
- 4 'derived vowels': ㅗ *o* [o], ㅏ *a* [a], ㅜ *wu* [u], ㅓ *e* [ə]
- 4 'yodized vowels': ㅛ *yo* [jo], ㅑ *ya* [ja], ㅠ *yu* [ju], ㅕ *ye* [jə]

ɔ [ɪo] sesi için, dil geri çekilir ve ses derinden çıkarılır. Bu harfin şeklinin yuvarlaklığı cenneti tasvir etmektedir. ㅡ[ɪ] sesi için, dil biraz geri çekilir ve ses ne derinden ne de yüzeysel bir şekilde önden çıkarılır. Şeklinin düzlüğü dünyayı temsil etmektedir. ㅣ [i] sesi için ise, dilin geriye çekilmesine gerek yoktur, ses yüzeyden, yani sığ olarak çıkarılır. Bu harf de dikliği ile insanoğlunu temsil etmektedir. Görüldüğü üzere, Korecedeki harflerin esası *cennet, dünya* ve *insan* üçlemesine

dayanmaktadır. Diğer harfler de bu esaslar üzerinden temellendirilmişlerdir (1999: 133).

2.3.2.2. Ünsüz Sistemi

Ünsüz harfler:

ㄱ	**/g/**	ㅇ	**/ng/**
ㄴ	**/n/**	ㅈ	**/c/**
ㄷ	**/d/**	ㅊ	**/ç/**
ㄹ	**/r,l/**	ㅋ	**/k/**
ㅁ	**/m/**	ㅌ	**/t/**
ㅂ	**/b/**	ㅍ	**/p/**
ㅅ	**/s/**	ㅎ	**/h/**

Korecede aynı zamanda çift ünsüzler de bulunmaktadır; ㅃ, ㅉ, ㄸ, ㄲ, ㅆ. Bu harfler Korecede olup Türkçede olmayan harflerdir.

Ünlü seslerde olduğu gibi ünsüzlerde de belli başlı kurallar bulunmaktadır. Bunlardan başlıcası /ㄹ/ sesinin durumudur. Eğer /ㄹ/ sesi sonda okunacaksa /–ㅣ/ şeklinde okunur. Ancak ortada ya da baştaysa ve sonrasında sesli bir harf alıyorsa /–r/ harfi olarak okunur. Örneğin; 라디오 [radio] ‘radyo’ kelimesi ‘ladio’ şeklinde değil, ‘radio’ şeklinde okunur. Diğer bir önemli kural da; /ㅅ/ harfinin kendisinden sonra harhangi bir sesli harf ,özellikle /i/, geldiği zaman /ş/ olarak telaffuz edilmesidir. Örneğin ‘zaman, saat’ anlamına gelen ‘시간’ sözcüğünün okunuşu ‘sigan’ şeklinde değil, ‘şigan’ şeklindedir.

Korecedeki b, c, d, g sesleri ‘patçim’, yani hece sonu ünsüzü oldukları için hece sonuna geldiklerinde sert olarak, p, ç, t, k şeklinde okunmaktadırlar. Hece sonunda sert bir ünsüz, mesela /ç/ bulunuyorsa, bu sefer de o ses /t/ gibi okunmaktadır. Örneğin, ‘çiçek’ anlamındaki ‘꽃’ sözcüğü [kk-o-ch] ‘kot’ gibi duyulmaktadır. Hatta sondaki /t/ sesi, kulağa biraz seslemi yarıda kesilmiş /d/ gibi ve yuvarlak olarak gelir. Ama bunlar çekime girdiklerinde normal hallerine dönerek asıl

telaffuzlarıyla söylenirler; 꽃을 [kk-o-ch-ıl] ‘çiçek-i’ sözcüğünün telaffuzu – yuvarlak l ile- ‘koçıl’ gibi duyulur.

Altay dilleri üzerine yapılan karşılaştırmalı çalışmalarda, Ana Altaycada p-b, t-d, k-g, ç-c ötümlü-ötümsüz karşıtlığını ilk defa Ramstedt belirtmiştir[23]. Poppe ise bu karşıtlığın AA ve Korece’de nasıl gelişmiş olduğunu şu şekilde vermektedir:

Ana Altayca	p	t	k	b	d	g
Korece	p,	$p^{h\ (soluklu)}$	t,	t^{h}	k	p

Şekil 13: Poppe'ye göre AA ve Korece arasındaki ötümlü-ötümsüz karşıtlığı[24]

Yani Poppe’ye göre; (a) AA.**p, *b* ve Ko. *p* denk, (b) AA. **t, *d* ve Ko. *t* denk, (c) AA. **k, *g* ve Ko. *k* denktir. Bu durumda, AK’de ötümlü-ötümsüz karşıtlığı bulunduğunu, ancak sonraki dönem Korecesinde bulunmadığını ve ünsüz sisteminin sert bir yapıya sahip olduğunu ifade edebiliriz. Tsintsius (1975) ise, bu karşıtlık sisteminin, Moğolcadaki tarihsel fonetik kayıtların bir sonucu olduğunu düşündüğü için Ramstedt ve Poppe’nin tarafında olmadığını belirtmiştir.

P. Ç. Park (1971), Eski Korece için ünsüz sistemine bir ses daha dahil etmiştir: ɾ (*ō). Eski Korecede hem /ɾ/ harfinin hem de bağımsız bir sesbirim olan /h/ harfinin bulunduğunu ve bunların sonradan k, t, p, c, s ünsüzleriyle bir araya gelerek soluklu-gırtlaksıl karşıtlığı oluşturduğunu belirtmiştir. Ona göre , ötümlü-ötümsüz, soluklu-soluksuz ya da gırtlaksıl karşıtlığı EK’de bulunmamaktadır. Bunlar Koreceye OK’de dahil olan karşıtlıklardır. P. Ç. Park ise, EK’nin ünsüz sistemini tasarlarken;

art damak: /k/, /ŋ/

diş ve diş eti: /t/, /n/, /r(l)/

çift dudak: /p/, /m/

damaksıl: /c/, /s/

[23]Ramstedt, G, J., *Einführung in die altaische Sprachwissenschaft* I. MSFOu 104-1, Helsinki, 1957, s.37.
[24] Poppe, N., *Vergleichende Grammatik der altaischen Sprachen*, Wiesbaden, 1960, s.10-15.

gırtlaksıl: /ɾ/, /h/

Bu konuda en son olarak H.W.Choi'nin EK ünsüz sistemini vereceğiz (Choi, 2010: 68-74):

	patlayıcı	**geniz**	**akıcı**	**sızıcı**
çif dudak	p p' (sert)	m		
damaksıl	t t'	n		
orta damak	ç ç'	(n')	r (l)	s
art damak	k k'	ŋ		(y)
gıtlaksıl				h

Şekil 14: H. W.Choi'ye göre EK ünsüz sistemi

O'Grady (1991), Kore alfabesinin latin harfleriyle yazılmış halini 'The Yale System of Romanization' başlığı altında, *Categories and Case / The Sentence Structure of Korean* adlı eserinde şu şekilde özetlemiştir:

Hangul	**Yale**	**Basic Phonemic Realization**	**Hangul**	**Yale**	**Basic Phonemic Realization**
ㅂ	**P**	/p/	ㅖ	**ey**	/e/
ㅍ	**ph**	/ph/	ㅒ	**yey**	/ye/
ㅃ	**pp**	/p ˈ/	ㅞ	**wey**	/we/
ㄷ	**t**	/t/	ㅚ	**oy**	/œ/
ㅌ	**th**	/th/	ㅐ	**ay**	/e/, /æ/
ㄸ	**tt**	/t ˈ/	ㅒ	**yay**	/ye/, /yæ/
ㅅ	**s**	/s/	ㅙ	**way**	/we/, /wæ/

ㅆ	**ss**	/s ¹/	ㅡ	**u**	/u/
ㅈ	**c**	/č/	ㅓ	**e**	/ə/
ㅊ	**ch**	/čh/	ㅕ	**ye**	/yə/
ㅉ	**cc**	/č ¹/	ㅝ	**we**	/wə/
ㄱ	**k**	/k/	ㅏ	**a**	/a/
ㅋ	**kh**	/kh/	ㅑ	**ya**	/ya/
ㄲ	**kk**	/k ¹/	ㅘ	**wa**	/wa/
ㅁ	**m**	/m/	ㅜ	**wu**	/u/
ㄴ	**n**	/n/	ㅠ	**yu**	/yu/
ㅇ	**ng**	/ŋ/	ㅗ	**o**	/o/
ㄹ	**l**	/l/	ㅛ	**yo**	/yo/
ㅎ	**h**	/h/	ㅢ	**uy**	/mi/
ㅣ	**i**	/i/			
ㅟ	**wi**	/wi/			

Şekil 15: Samuel Martin'in Hangıl alfabesi için tasarladığı latin harf çevirimi tablosu ('The Yale System of Romanization')

Bu tablo, Korece ve Japonca ile ilgili ciddi çalışmaları olan Samuel Martin (1954, 1963)'e ait bir tablodur. Dilbilim çalışmalarında Kore alfabesinin latin harf

çevirimi yapılacağı zaman genellikle bu tabloya başvurulmaktadır[25]. Bu sistemi Korece bilmeyenler için açıklamaya çalışan O'Grady, Korecenin morfofonemik bir yazım sistemi olduğundan bahsetmektedir. Sözü geçen sistem, Korece konuşma dilindeki tüm fonetik kayıtların ya da seslerin yazıya dökülmesine ve net bir şekilde okunup anlaşılabilmesine pek izin vermemektedir. Konuşma dilinin bilimsel olarak latin harflerine aktarılışı en doğru bu şekilde olabilir.

[25]http://news.yale.edu: In Memoriam: Samuel Martin, Illuminated Korean and Japanese Languages.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
KORECEDE AD DURUM BİÇİMBİRİMLERİ

3.1. Ad Durumu Hakkında Görüşler ve Tasnifler

Ad durum ekleri, fonksiyonları itibariyle isim ile fiil arasındaki bağlantıyı yön, sebep, ayrılma, ilgi, belirtme ya da gösterme gibi kiplik anlamlar üzerinden kurarak bu anlamları belirli eklerle yükleme bağlamaktadır. Türkçede bu eklerin birden çok tanımı ve adlandırılması yapılmıştır. Bu noktada, genel olarak ad durum ekleri hakkında belirtilmiş görüşleri aktaracağız.

Boz (2012), *Türkiye Türkçesi Biçimsel ve Anlamsal İşlevli Biçimbilgisi (Tasnif Denemesi)* adlı kitabında, cümlede sözdizimsel işlevi olan biçimbirimler için 'dizim biçimbirimleri'; ad-eylem bağlantısı yapan biçimbirimler için ise 'durum biçimbirimleri' ifadelerini kullanmıştır. Bunlar sadece ad-eylem değil, aynı zamanda ad-ad ve ad-ilgeç bağlantısı da kurabilen biçimbirimlerdir. Boz, durum eklerini şu şekilde sıralamaktadır (2012: 8-25):

1. Yalın (=biçimbirimsiz): +{ϕ}
2. Yönelme: +{(y)A}[3]
3. Bulunma: +{DA}
4. Ayrılma: +{DAn}
5. Birliktelik: +{(y)IA}
6. Eşitlik: +{CA}

Bunlar 'tümce düzeyindeki dizime bağlı anlamsal işlevler'dir. Bir de 'söz öbeği düzeyinde dizime bağlı anlamsal işlevler' bulunmaktadır: ilgi eki: +{(n)I[4]n}, +{im}. Boz'a göre, ilgi ekinin temel anlamsal işlevi ilgi kurmaktır. Sözdizimsel işlevi ise, ad-eylem bağlantısı yapan durum eklerinden farklı olarak, adları adlara ya da adları ilgeçlere bağlayarak söz öbekleri oluşturmaktır. Bunların haricinde, ilgi ekinin 'ulamlık' olarak kabul edilebilecek belirtme ve sahiplik işlevleri de bulunmaktadır. Birçok araştırmacı ilgi ekini genellikle durum ekleri içerisinde değerlendirmektedir. Ancak Boz'a göre, ilgi biçimbirimi ad-eylem bağlantısı yapmadığı için durum ekleri içerisine dahil edilemez (s. 21).

Mert (2003), "Türkçe'de Hal Kategorisi ve Öğretimi" adlı yazısında Vardar (1988)'ın bu eklerden bahsederken 'hâl' kavramını kullanmadığını, onun yerine 'durum' kavramını kullandığını belirtmektedir. Vardar'ın, *durum* kavramını yorumlaması şöyle ifade edilmiştir: "Adın tümcedeki işlevini gösteren, biçimsel degişimlerini ya da çekim eklerini belirten dilbilgisi ulamı". Ona göre, Türkçedeki ad durum ekleri şu şekildedir:

1. Yalın durum
2. Belirtme durumu
3. Yönelme durumu
4. Tamlayan durumu
5. Eşitlik durumu
6. Çıkma durumu
7. Kalma durumu.

Kalkan (2006), *Türkiye Türkçesinde Hal (Durum) Kavramı ve Hal (Durum) Eklerinin İşlevleri*adlı yüksek lisans tezi çalışmasında 'ad durum ekleri' hakkında birçok tanıma ve tasnife yer vermiştir. Bunlardan bazılarını buraya da aktaracağız: Korkmaz (1992), bu ekleri tanımlarken, "ismin cümle içinde bulunduğu dil bilgisi şekli; yalın veya eklerle genişletilmiş olarak aldığı geçici durum", şeklinde ifade etmiştir. Önler (2012), "Türkiye Türkçesinde Ad Durum Kategorisi" adlı çalışmasında Korkmaz (2003: 266-329)'ın bu ekleri sekize ayırdığını ifade etmiştir:

1. Yalın
2. İlgi
3. Bulunma
4. Yönelme
5. Çıkma
6. Yükleme
7. Vasıta
8. Eşitlik

Gencan (2001: 181), yalın, belirtme, yönelme, ayrılma, bulunma şeklinde beş kısma ayırmıştır (Önler, 2012: 707). Önler de esas itibariyle bu eklerin beşe

ayrıldığını düşünmekte ve bunun edat ve zarf öbekleriyle ilgisini şu cümlelerle açıklamaktadır: "Türkiye Türkçesinde ad durumu (ismin halleri) esas olarak beştir. Eşitlik, vasıta, yön gösterme terimleriyle adlandırılan yapılar zarf işlevinde olan öğelerdir. Edat öbeklerini de zarf öbeklerinin bir alt grubu olarak değerlendirmek gerekir. Hâl eklerinin zarf türetme işlevinde göründüğü yapılarda düşüm olayı göz önüne alınmalıdır (2002: 710)." Önler'in burada sözünü ettiği hâl eklerinin zarf türetme işlevi ve düşüm olayını yazısında da verdiği şu örnekle açıklayabiliriz: "*Yağmur-dan ıslandı*." cümlesindeki hâl eki aslında 'yağmur-dan dolayı/ötürü' yapısından bir düşmedir. Yani –DAn eki, zarf türetme işlevi kazanmış, edat fonksiyonu üstlenmiştir.

Ergin (1992) ise, 'durum ekleri' demek yerine 'hâl ekleri' dediği ekleri, "ismin hâlleri, ismin diğer kelimelerle münasebeti sırasında içinde bulunduğu durumlardır. İsim, bu münasebetleri bazen eksiz olarak, fakat çok defa da ek alarak ifade eder. İsimleri çeşitli münasebetler için türlü hâllere, durumlara sokan bu eklere hâl ekleri denir", şeklinde tanımlamıştır. Ayrıca bu eklerin, isimleri hem isimlere, hem edatlara, hem de fiillere bağladığını, bu şekilde de aralarında ilişki kurduğunu belirtmektedir. Bu ilişki sonucunda ise isim, edat ve fiil öbekleri oluşmakta ve cümleler ortaya çıkmaktadır. Ona göre hâl eklerinin asıl fonksiyonu, ismi fiile bağlamaktır. Bu yüzden asıl çekim eklerinin hâl ekleri olduğunu ifade etmektedir. Ergin'e göre ad durum ekleri şunlardır (1992: 227-228):

1. Nominatif hâli (yalın hâl)
2. Genitif hâli (ilgi hâli)
3. Akkuzatif hâli (yapma hâli)
4. Datif hâli (yaklaşma hâli)
5. Lokatif hâli (bulunma hâli)
6. Ablatif hâli (uzaklaşma hâli)
7. İnstrumental hâli (vasıta hâli)
8. Ekvatif hâli (eşitlik hâli)
9. Direktif hâli (yön gösterme hâli)

Kalkan, Banguoğlu (1990)'nun ad çekimi için yaptığı tanımlamayı, "adların başka kelimelerle olan ilişkilerine göre farklı hâllerde bulunduklarını ve bu hâllerin onlara gelen bazı hâllerle belirtildiğini söyler. Farklı hâllere adın hâlleri (cas), bir adın bu türlü ekler almasına ise ad çekimi (déclinaison) denir. Adın hiç ek almaması da bir hâl sayılır", şeklinde ifade etmiştir. Banguoğlu, ad durum eklerini – sözdizimindeki işlerliklerine göre- sınıflandırırken iki şekilde sınıflandırmaktadır (1990: 326-329):

1) İççekim hâlleri (déclinaison interne): ["kim hâli (ev)" , "kimi hâli (ev-i)", "kime hâli (ev-e)", "kimde hâli (ev-de)", "kimden hâli (ev-den)", kimin hâli (evin)"] şeklinde altı adet iççekim hali vardır.
2) Dışçekim hâlleri (déclinaison externe): ["kimle hâli (ev-le)", "kimce hâli (ev-ce)", kimli hâli (ev-li)" ve "kimsiz hâli (ev-siz)"] şeklinde dört adet de dışçekim hâli vardır (Kalkan, 2006: 24). Önler, Banguoğlu'nun bu tasnifiyle olumlu ve olumsuz sıfatları da hâl kategorisinin içinde değerlendirdiğini belirtmektedir (Önler, 2012: 707).

Koç (1996), *Yeni Dil Bilgisi* adlı eserinde ad durum eklerini şu şekilde ele almıştır (Kalkan, 2006: 26):

1. Yalın durum
2. Belirtme durumu
3. Yönelme durumu
4. Kalma durumu
5. Çıkma durumu
6. Tamlayan durumu

Lübimov (1967), "Türkçede Kaç İsim Hali Var?" adlı yazısında bu ekleri şu şekilde sıralamıştır (Mert, 2003: 26):

1. Asıl hâl (ev)
2. Geçiş hâli (evi)
3. İyelik hâli (evin)
4. İstikamet hâli (eve)

5. Yer hâli (evde)
6. Çıkış hali (evden)

Hâl eklerinin ve fiil kiplerinin çekim ekleri olarak değerlendirildiğini söyleyen Alkayış (2012), "Türkçede Hâl ekleri ve Fiil Kiplerinde Çok Terimlilik Sorunu" adlı yazısında, bu ekleri kullanmadan konuşmanın ve anlaşmanın mümkün olamayacağını belirtmektedir. Konuşmaya, yazmaya, anlaşmaya işlerlik kazandıran ve sözdiziminin gidişatını etkileyen yapılar bu eklerdir. Alkayış, yazısında ad durum eklerinin dahil olduğu 'çekim ekleri' için Türkçe Sözlük (2005: 407)'e ait şu tanımı vermektedir: "Fiil, isim kök veya gövdelerine gelerek bağlı oldukları kelime gruplarına göre kelimeler arasında durum (hâl), iyelik, çokluk, zaman, kişi ilişkisi kuran birimlere çekim ekleri denir."

Aksan'a göre ise, "durum, ad çekim ekleri alabilen adların, adıl, sıfat gibi ad soylu sözcüklerin, tümcedeki işlevini gösteren, diğer bir deyişle tümce yapısındaki görevini belirleyen, sözdizimi açısından öteki ögelerle ilişkisini sağlayan dil bilgisel bir ulamdır. İlgeçler de adların belli durum ekleri almasına neden olur, böylelikle tümce içinde ögeler arasındaki bağlantı güçlenir (2003: 67)." Aksan'a göre durum ekleri şunlardır (Alkayış, 2012: 279):

1. Yalın durum: göz
2. Belirtme durumu: gözü
3. Yönelme durumu: göze
4. Kalma durumu: gözde
5. Çıkma durumu: gözden
6. Tamlayan durumu: gözün
7. Eşitlik durumu: paraca, boyca
8. Yön gösterme durumu: sonra, taşra
9. Araçlı durum: yayan, yazın, kışın (Aksan, 2003: 79-80).

Gemalmaz (1992: 111) ise, bugün yüksek lisans ve doktora öğrencileri tarafından geliştirilip devam ettirilen ve dilbilimde ad durum ekleri tasnifi için sıkça kullanılan şu sınıflandırmayı yapmıştır (Alyılmaz, 2010: 110-111):

1. Yalın hâl
2. Seslenme hâli
3. Özne hâli
4. Nesne hâli (a. belirtisiz nesne hâli, b. belirtili nesne hâli)
5. Belirten hâli
6. Belirtilen hâli
7. Bulunma hâli (a. zamanda bulunma hâli, b. yerde bulunma hâli)
8. Ayrılma hâli
9. Çıkışlık / kaynak hâli
10. Yönelme hâli
11. Yaklaşma hâli
12. Birliktelik-beraberlik hâli
13. Karşıtlık hâli
14. Hedef hâli
15. Sebep hâli
16. Vasıta hâli
17. Görelik hâli
18. Nasıllık hâli
19. Nicelik hâli (a. kesin değer hâli, b. yaklaşık değer hâli)
20. Karşılaştırma hâli
21. Sınırlandırma hâli (a. yerde sınırlandırma hâli, b. zamanda sınırlandırma hâli)
22. Benzetme hâli

Yetişen, "Türkçe ve Japonca'da Ad-Durum ve İyelik Eklerine İlişkin Bir Karşılaştırma" adlı makalesinde, bu konuda, "Altay dilleri olarak adlandırılan Türkçe, Moğolca, Mançu-Tunguzca, Korece, Japonca (Aksan 1999: 26) gerek söz dizimi biçim, ses, anlam yönünden gerekse anlatım yolu açısından en azından bu diller akrabadır yargısına varılmasına neden olacak kadar üzerinde düşünülmesi gereken ortaklıklara sahiptir," şeklinde ifade etmektedir. Yetişen, yazısında Talat Tekin'in sistemini göz önünde bulundurarak Japonca ve Türkçe arasındaki ad durum eklerinin ve iyelik eklerinin yakınlıklarını ve farklılıklarını ele almıştır. Yetişen, Japonca'da on adet durum eki, Türkçe'de ise sekiz adet durum eki olduğunu belirtmektedir (s. 143):

1. Yalın durum
2. Belirtme durumu: {+I}:ı,i,u,ü
3. Yönelme durumu: {+A}:a,e
4. Bulunma durumu: {+DA}:da, de, ta, te
5. Çıkma durumu: {DAN}:den, dan, tan, ten
6. İlgi durumu: {+In/nIn}:ın, in, un, ün, nın, nin nun, nün
7. Eşitlik durumu: {+CA}:ca, ce, ça, çe
8. Araç durumu: {+la}:la, le

Bütün bu tanımlamalara ve açıklamalara daha birçoğu eklenebilir. (ayrıntı için bknz: Kalkan, 2006: 19-29). Genel olarak bakıldığında, durum ekleri için birden çok adlandırma olduğu göze çarpmaktadır. Bu adlandırma ve sınıflandırma sorunsalını konumuz dışında tutarak, H. W. Choi'nin Korece ve Türkçe arasındaki durum eklerini karşılaştırırken kullandığı sıralamayı takip edeceğiz. Korece ve Türkçe arasındaki ad durum eklerinin yakınlıklarını ve farklılıklarını bu sıralamaya göre ele almaya çalışacağız. Korece ve Türkçenin ilişkisini de göz önünde bulunduran Choi, ad durum eklerini şu sıralamayla ele almıştır (2010: 268-279):

1. İlgi eki
2. Sıfır ilgi eki
3. Yönelme-bulunma eki
4. İkinci yönelme-bulunma eki
5. Bulunma eki
6. Yön gösterme eki
7. İkinci yön gösterme eki
8. Eşitlik eki
9. Araç eki

3.2. Korecede Ad Durum Biçimbirimleri

Korece, ad durum ekleri bakımından, Türkçe gibi, oldukça zengin bir yapıya ve çeşitliliğe sahiptir. Yukarıda Choi'nin Korece ad durum ekleri sıralamasına değinerek Korecedeki bu yapıları kısaca göstermiştik. Choi, Korece'de varolan ve çoğu araştırmacı tarafından da varolduğu düşünülen '*nominative case*'i sıralamasına

dahil etmemiştir. Nominative case, ad durum ekleri içerisinde sayılan yalın durumu temsil etmektedir. Bu eki, Korece ad durum eklerine dahil eden Ramstedt, Korecedeki bu ekleri, 'declension' başlığı altında ele almıştır. Biz de bu çalışmamızda, Choi'den farklı olarak yalın durum ekini de ele alacağız.

Aşağıda Ramstedt'in verdiği soneklerde, Korecedeki diyalektlerin çeşitliliğine göre, bazı varyasyonlar da gözükebilmektedir. Bunu da göz önünde bulundurarak bu ekleri gösterelim (Ramstedt, 1939: 36, 85):

		Canlı varlıklar için		Cansız varlıklar için	
Nominative	= N	*saram* 'insan'	*ahä* 'çocuk'	*čip* 'ev'	*namu* 'ağaç'
Genitive	= G	*sarami̯i*	*ahäi̯i*	*čibi̯i*	*namui̯i*
Dative	= D	*sarami̯ige*	*ahäi̯ige*	-	-
Locative	= L	*sarame*	*ahäe*	*čibe*	*namue*
Accusative	= A	*sarami̯l*	*ahäri̯l*	*čibi̯l*	*namuri̯l*
Instrumental	= I	*sarami̯ro*	*ahäro*	*čibi̯ro*	*namuri̯l*

Şekil 16: Ramstedt'e göre, Korecenin durum ekleri sıralaması

3.2.1. Yalın Durum Eki (Nominative Case)

Ramstedt, bu oluşumu bir başlık olarak ele almamıştır. Bu yapıdan bahsederken, Korecede isimlere getirilen eklerle beraber kullanılan bazı eklerin olduğundan bahsetmiştir. Bu ekleri de üç maddede toplamıştır:

1) Ünsüzlerden sonra getirilen *–i*, ünlülerden sonra getirilen *–ga* eki. Ona göre, Korecenin özel eklerinden sayılan bu ekler, yüklem ile özneyi birbirine bağlamakta ve aralarında sözdizimsel bir bağ kurmaktadır. Bu yapıyı ise, Japoncadaki *–ga* ekine benzetmektedir. Hem Korecedeki hem Japoncadaki bu eklere '*nominative case'* adı verilmektedir. Ama gerçek anlamda –i, *the* veya *its* gibi '*belirtme parçacığı (determinative particle)*' görevine de sahiptir.

Hatta –ga eki de *and* gibi '*bağlama parçacığı (connecting particle*)' görevi yapmaktadır.

2) Ünlülerden sonra getirilen *-n̯in* ve ünsüzlerden sonra getirilen *-i̯n* varyantı. Bu ekler, aynı Japoncadaki *–wa* gibi, bir önceki kelimeyi vurgulamak görevini yerine getirmektedirler. Bu ekin adlandırılmasında önce '*casus absolutus'* ifadesini kullanan Ramstedt, sonrasında en iyi adlandırmanın '*emphatic particle (vurgu parçacığı)*' olduğunu belirtmiştir.
3) Orijinal hali *–isjə* '(bir mekanda) olmak, bulunmuş olmak' olan, Güney Kore'de *–sə*, Kuzey Kore'de *–šə* olarak kullanılan ek. Bu ek, datif, lokatif, instrümental ve nominatif yapılarından sonra kullanılmaktadır. Ramstedt, ekin adlandırılması için ise 'yerleşiklilik' anlamı içeren '*essive particle'* ifadesini kullanmıştır. Örneğin; 'eve gitti' anlamında olan 집에서 갔다 'čibesə katta' [çibesıo katta] ifadesini Ramstedt 'having been in the house, he went away' şeklinde açıklamaktadır (1939: 36-37, 86).

Türkçedeki ad durum ekleri yalın durumdayken ek almamaktadır. Yani, kendileri olarak varlık göstermektedirler. Yetişen, Türkçede durum böyleyken, Japoncada yalın durumun {+GA} ve {+O} ilgeçlerini aldığını**,** ad durumunu ilgili sözcükten sonra getirilen ilgeçlerin belirlediğini ifade etmektedir; Biza (go) arimasu 'vize gerekiyor' cümlesinde go parçacığı özneden sonra gelmekte ve bir nevi özneyi belirtmektedir (Yetişen, ty: 140). Ramstedt'in sözünü ettiği Japoncadaki –ga muhtemelen bu ektir.Yani, nominatif durumu, Japoncada {+GA} ve {+O} ilgeçleri ile karşılanmaktadır. Bu konuda Tuncoku ve Tooru (1989), Japoncadaki *o* edatının, daha çok Türkçedeki akuzatife denk geldiğinden ve özellikle *ga* edatının nominatif haldeki bir kelimeye –özneye- gelerek onu belirttiğinden bahsetmektedirler. Onlara göre, *ga* edatı özne belirticisidir, hatta yan cümledeki özneleri bile belirtebilmektedir:

Jap. "Yuki *ga* hutte imasu." 'Kar yağıyor.' (1989: 109)

Görüldüğü üzere *ga* edatı, kar kelimesinden sonra gelerek, özneyi belirtmiştir. Ve tıpkı bir edat gibi görünmektedir. Japoncadaki hal eklerine neden edat denildiğine de kısaca değinmek gerekirse, Tuncoku ve Tooru, Japoncadaki durum eklerine '*coşi*' denildiğini belirtmektedirler. Coşi'ler Türkçedeki durum eklerine anlam açısından

oldukça benzemekte, ancak kullanılış şekilleri ve sözcük türleri bakımından pek benzememektedirler. Yani, Japoncadaki durum ekleri, ekten çok edat gibidir. Şunları da ifade edelim:

- Coşi'ler tümce içinde bağımsız hareket etmekte ve Türkçedeki gibi eklendikleri sözcüğün sonuna göre değişmemektedirler. Türkçede durum ekleri, geldikleri sözcüğün sonekine uygunluk göstermek ve uyuma girmek durumundayken, Japoncada bu koşul yoktur.
- Japoncadaki durum eklerine, edat denilmesinin bir diğer sebebi ise, coşi'lerin isim haricinde fiilin sonuna ya da başka bir sözcük türünün sonuna da gelebilmeleridir. Türkçedeki ekler, sadece isimlerden sonra 'isim çekim eki' görevinde kullanılmaktadırlar (Tuncoku ve Tooru, 1989: 90-91).

Korece ve Japoncadaki özne eki olarak adlandırılan bu ekler, Moğolcada ya da Tunguz-Mançuca'da, hatta Çuvaşçada da, bilindiği kadarıyla bulunmamaktadır. Yalnız, Itabashi (1987: I), *Altaic Evidence For The Japanese and Korean Case Suffix Systems* adlı tez çalışmasında, Eski Japonca ve Eski Korecede nominatif eki *i* olduğundan, bunun da Mançucadaki nominatif eki *i* ekine, yine Mançuca 3TK zamiri olan *ini'*deki genitif ekine ve aynı zamanda diğer bir ek olan *inu* ekine denk geldiğinden bahsetmektedir. Aynı durum Moğolcadaki nominatif eki *i* ve 3TK zamiri içerisindeki *inu* genitifi için de geçerlidir. Hatta Eski Türkçe'deki nominatif *i ve 3TK zamiri içerisindeki *in genitifinde de bulunmaktadır.

Ancak bugün baktığımızda Türkçede nominatif eki bulunmamaktadır. Türközü, Türkçede özneyi belirtmek için herhangi bir eke ihtiyaç olmadığını, çünkü bunun yükleme eklenen şahıs ekleriyle yapıldığını ifade etmektedir. Korecede yükleme eklenecek bir şahıs eki durumu olmadığı için, özneyi belirtirken, Japonca gibi, 'özne eki' denilen parçacıklardan faydalanılmaktadır (Türközü, 2015: 73). Koreceyi ekler konusunda Türkçeden ayıran en önemli şeylerden birisi, Türkçede olmayan, ancak Korecede olan 'özne eki'nin varlığıdır. Korece bu ekiyle, kendisinde olmayan ama Türkçede olan bazı eklerin yerini doldurmaktadır. Choi, bu eki 'absolutive case' ya da 'subjective case' olarak isimlendirmekte ve ilgi ekleri kısmında ele almaktadır (2010: 269).

Choi, "Ana Altayca İyelik Zamiri *n" adlı makalesinde, Korecedeki absolutif eki olan –ăn/-ın ekinin kökeninden de söz etmiştir; K. M. Lee (1972: 20, 172), bu ekin Moğolca'daki bir yapıyla semantik anlamda oldukça yakın olduğunu ileri sürmektedir. Bu yapı, Moğolca'daki özne belirticisi (subject designator) *inu* ve *anu* eklerinden oluşmaktadır. Korecenin absolutif eklerindeki *-n'nin 3. kişi zamirinin genitif ekiyle çekimlenmiş hâli olabileceği düşünülmektedir. Choi, bu durumu, "Bence, bu ek, Mongolcada da olduğu gibi, Korece nominatif eki *–i* ile iyelik zamiri *-n'nin birleşiminden, iki morfemden meydana gelmiştir" şeklinde ifade etmiştir (1991: 193). Choi, kitabında ise Mançuca'daki 3. kişi zamiri *i*'yi, Korecedeki *+i* ekini ve Moğolcadaki 3. kişi zamiri **i*'yi beraber ele almaktadır (2010: 268):

Trk. +i (3. kişi zamiri) // Mo. *i (3. kişi zamiri) // Ma. i (3. kişi zamiri) // Ko. +i (nominatif eki)

Moğolca'daki *inu* (<*in-u <*i-n-u)ve *anu* (<*an-u <*a-n-u) eki hakkında; Bu ek, Poppe (1964: 125, 139)'e göre, 'özne belirticisi'dir. Ancak, esasında 3. kişi zamirinin genitif eki almış halidir. Ayrıca bazı Mongol dillerinde nominatif halde bulunan bazı sözcüklerin sonunda /n/ eki de bulunmaktadır. Bu eke 'isim gövde eki' denilmektedir (Choi, 1991: 195).

Kartallıoğlu (2008: 132) "Türkçe'de ve Moğolca'da Çekim Edatlarından Önce Gelen İsim ve Zamirlerin Aldığı Hal Ekleri" adlı makalesinde, Moğolca'da da yalın hal bulunduğunu belirtmektedir:

Tr. yalın hal Ø Mo. yalın hal Ø

Moğolca'da isim ve zamirler, edatlara bağlandıkları sırada yalın halde bulunmaktadırlar. Ya da ilgi, yönelme-bulunma, ayrılma ve birliktelik hali eklerinden birini de alabilirler (Tserenpil, 2001: 282-296). Bu yüzden günümüz çalışmaları ışığında bakıldığında, Moğolca'nın nominatif hali sıfırdır, ifadesi net değildir.

Nominatif eki ile ilgili şunları ifade etmek gerekirse, Türkçede nominatif durumda olan yapılar, yani yalın yapılar, herhangi bir ek almamaktadırlar. Sözcük bu durumda kök veya gövde halinde bulunmaktadır. Ancak Korecede özneden sonra

getirilen *özne ekleri* görülmekte ve Korecedeki nominatif yapının nasıl gelişmiş olduğu hakkında ipuçları vermektedir.

Korecedeki özne ekinin adlandırılması sorunsalı şöyledir; Choi'ye göre, *+nın/ +ın, +ĭn/+nĭn, +t* ekleri '*absolutive case / subjective case'*olarak adlandırılmaktadır. *+i* ise, nominatif ekidir. Türközü, + 은/+ 는 [+ın, +nın] ekini *konulaştırma eki;–i* ve *–ga* eklerini de *özne eki* şeklinde belirtmektedir. Ramstedt, *–i* ve *–ga* ekini *nominative case* olarak adlandırmaktadır. Bu eklere Japoncadaki *–ga* ekini de eklemektedir.

Yoon (2004: 282) da +nun ekini '*topic particle'*; +i ve +ga ekini de '*nominative particle'* olarak ele almaktadır. Topik eki (konu eki) +nun'un belirsizliği hakkında ilk gözlemlerden ve yorumlardan bu yana birçok görüş ortaya atılmış, ancak hala net bir odak nokta belirlenememiştir. Bu yüzden TP'nin durumu hala belirsizliğini korumaktadır. Bu ek daima iki konuyu açıklar:

a. Thematic (Tematik / konulaştırma)
b. Contrastive (karşıtsallık)

Bu ek hakkında C. Lee (1998), -nun'un belirsizliğinden ötürü tümcedeki esas konuya tam bir odak oluşturulamadığını, yani ekin '*focus-marker'* görevini yerine getirmediğini belirtmektedir. Daha çok 'contrastive topic' olarak adlandırılan TP'nin semantikal ve pragmatikal anlamda tümceye en gerekli odağı sağladığını ifade etmektedir. Yani, işaretlenirken kendi kendine anlam belirsizliği ortaya çıkaran bu eki, okurken iki farklı anlamda okumak ya da zihinde iki anlamı da birden tasarlamak gereksizdir. C. H. Han (1998)' a göre, bunları ayırt etmek biraz da, sözdizimsel semantik alan içerisinde karşıtlık topiğini daha vurgulu okumaktan geçmektedir (2004: 282, 40):

i hakkyo-*nun*(TP) enehak.kwa-*nun*(TP) coh-ta. 'As for this university, the linguistics department is tops.'

Sonuç

Trk. Ø // Ko. nominatif eki +i

Bugün için bakıldığında, Türkçede nominatif eki olarak bir ek bulunmamaktadır. Moğolca'daki ve Mançu-Tunguzca'daki varlığı hakkında da kesin bilgiler yoktur. Ancak Moğolcanın tarihsel gelişiminde **inu, anu* özne eklerinden, Mançucada ise **inu* özne ekinden söz edilmektedir.Ancak Japonca, yalın durumdaki öznesine –ga özne ekini, Korece ise –i ve –ga özne eklerini eklemektedir. Yani Korecedeki bu ekler nominatif ekinin nasıl bir gelişim gösterdiği konusunda ipucu veriyor olabilir. Bu özne ekleri, Ramstedt'e göre Korece'nin özel ekleridir ve nominatif eki olarak adlandırılmaktadır. Bunların yanısıra, Choi'ye göre, Korece'deki nominatif eki +i ekidir. Bu ek, bu haliyle Moğolca 3TK zamirinin, Mançuca 3TK zamirinin ve Türkçe 3TK zamirinin özünde –*fosilleşmiş bir kalıntı olarak- bulunmaktadır. Aynı durumu, Choi ile aynı düşünceleri paylaşan Itabashi de doğrulamaktadır.

Bir de Türközü'nün bahsettiği ve *konulaştırma eki* olarak adlandırdığı başka bir ek daha vardır: −은/−는 [-ın, -nın] (2015: 73). Konulaştırma işleviyle genellikle öznenin iradesini göstermektedir (Türközü, 2012: 30). Aslında bu ek de bir özne ekidir. Çünkü Choi bu ekten söz ederken '*absolutive case / subjective case'* olarak bahsetmiştir: *+nın/ +ın, +ĭn/+nĭn, +t.*

3.2.2. İlgi Eki (Genitive Case)

Choi (2010: 268)'nin Türkçe ve Korece arasındaki bu ilgi eki için verdiği yapı şöyledir (Poppe, 1955: 187):

Trk. *+n // Ko. *+n

Choi, Türkçedeki ilgi ekini, *+n (? +ń)> +ıŋ/ +iŋ, +nıŋ/ +niŋ şeklinde vermiştir. Ünlülerden sonra +nıŋ/ +niŋ şeklinde, ünsüzlerden sonra da +ıŋ/ +iŋ şeklindedir. Bu ekin ilk şeklini Räsänen (1957: 55), +n (? +ń) şeklinde ifade etmiştir (Choi, 2010: 268-269). *tigin + niŋ ton + ı* 'prensesin elbisesi' tamlamasında da belirtildiği üzere, bu ekin en önemli özelliği mülkiyet göstermesidir. Ayrıca, tamlanan ekinin, yani iyelik ekinin üçüncü teklik şahsı işaretlemesi de ilgi ekinin bulunduğu bir yerde olması olağan bir durumdur. İlgi eki, daima 3TK'i işaretlemektedir (Akalın, 1998: 40).

Türkçede, belirtili isim tamlamalarındaki 1(isim) -2(ilgi)- 3(isim)- 4(iyelik) yapısına bakıldığında, tamlayan ekinin 'ilgi eki' olarak, tamlanan ekinin ise 'iyelik eki' olarak kullanıldığı görülmektedir. Korecedeki ilgi ekinin varlığı durumunu, tamlamalardan hareketle daha açık ifade edebiliriz:

Tr. ev+ *in* kapı+ *sı* (+nı)

Ko. 집+ 의 문 (+ 을) [cib+e mun (+ıl)]

1	2	3	4	5
ev (isim)	**in** (genitif)	kapı (isim)	sı (iyelik)	(n)ı (akuzatif)
집 (isim)	의 (iyelik)	문 (isim)	∅	을 (akuzatif)

Yukarıdaki örnekte görüldüğü üzere, Türkçedeki –*in* ilgi ekine, Korecede –*의* iyelik eki karşılık gelmiştir. Korecedeki iyelik eki –*의* [e] [26]ekidir. Türkçedeki 4 numaralı iyelik ekine ise Korecede sıfır denk gelmektedir

Peki, Korecedeki –*의* eki, gerçekten iyelik eki midir, yoksa iyelik görünümlü bir ilgi eki midir? Hatta daha da ötesinde, ilgi ekinin iyelik ekinin işlevine yakınlığı sebebiyle, zamanla Eski Korecede var olan bir ilgi ekinin yerini mi almıştır? Bu soruları sorma nedenimizi şu şekilde açıklayalım:

Korece'deki iyelik ekleri Türközü tarafından şu şekilde verilmiştir (2012: 112):

나+ 의 ⟶ 나의 [nae] >내 ben + im

저+ 의 ⟶ 저의 [cıoe] >제 (saygılı) ben + im

너+의 ⟶ 너의 [nıoe] >네 sen + in

그 + 의 ⟶ 그의 [gıe] (erkekler) o + nun

그녀+ 의 ⟶ 그녀의 [gınyıoe] (kızlar) o + nun

[26] *의* ekinin telaffuzu konusunda; kelimenin başında kullanılırsa /ıy/, kelimenin sonunda kullanılırsa /i/, iyelik eki fonksiyonuyla kullanılırsa da /e/ olarak telaffuz edilmektedir (Türközü, 2012: 14).

Türkçede sahiplik ifadesinin ilgi eki ve iyelik ekinin birlikte kullanılarak karşılandığını belirten Türközü, Korecedeki sahiplik ifadesinin de –(n)ın ile değil, yalnızca 의 ile karşılandığını dile getirmektedir. Hatta bazen bu ek, özellikle konuşma dilinde, düşebilmektedir (2015: 74).

Boz (2012: 21-22), Türkçedeki ilgi ekinden söz ederken bu eki +{(n) I^4n}, +{im} şeklinde vermektedir. Sözdizimsel işlevi adları adlara bağlamak olan ilgi ekinin anlamsal işlevi ise ilgi kurmaktır. İlgi ekinin *ulamlık* olarak adlandırabileceğimiz *belirtme* ve *sahiplik* işlevleri de bulunmaktadır. Dolayısıyla bu durum, ilgi ekinin iyelik ekine yakın bir tavır sergilemesine yol açmaktadır: ben +*im* kalem +*im* (isim-ilgi isim-iyelik) ifadesi ad/adıl-ad bağlantısı yapmakta olan bir *ilgi öbeği*dir. Öbek, ilgi öbeğidir, ancak anlamsal açıdan yaklaşıldığında sahiplik işlevi göze çarpmaktadır. Ben + im yapısındaki +im'in de sahiplik işlevi vardır, kalem + im yapısındaki +im'in de sahiplik işlevi vardır. Türkçedeki ad-adıl bağıyla kurulan bu 'katmerli sahiplik işlevi' *adıl öbeği/iyelik öbeği* olarak adlandırılmaktadır. Şimdi en üstteki 'evin kapısı' örneğine dönecek olursak; evin bir bütün, kapının da evin bir parçası olduğu düşünüldüğünde, Boz'un da belirttiği üzere, +in ilgi biçimbiriminin sahiplik işlevinde kullanılmasındaki amaç, "bir nesnenin parçası olduğu diğer nesneyi (bütünü) yine bir nesnenin ait olduğu diğer nesneyi belirtmektir (s.22).

İşte durum bugün Türkçede böyleyken, Korecede biraz daha farklıdır. Korece tamlamalarını sadece 1-2 ve 3 ile yapmaktadır. 4 numarayı, yani Türkçede iyelik ekinin karşıladığı yeri, sıfır olarak kullanmaktadır. 2 numarada ise, yani Türkçede 'iyelik işlevli ilgi eki'nin karşıladığı yerde, Korecenin bugün iyelik eki olarak kullanılan –의 eki bulunmaktadır. Türkçedeki tamlamalarda 4 numarayı iyelik ekinin karşılaması, ilgi ekinin ilgi kurma dışında sahiplik işlevi de olsa, esasında ilgi eki olarak kalmasına izin verebilmektedir. Korecede 4 numaranın olmaması, 2 numarayı karşılayan iyelik ekinin 4 numaranın boşluğunu doldurduğunu düşündürtmektedir. Tam bu noktada şu sorumuzu yineleyebiliriz; 2 numaradaki –의 iyelik eki, ilgi ekinin iyelik ekinin işlevine yakınlığı sebebiyle, zamanla Eski Korecede var olan bir ilgi ekinin yerini mi almıştır? Bu kısmı Itabashi'nin Eski Korecede var olduğunu

düşündüğü genitif eki *i < *i-n (< proto-Altayik 3TK zamiri *i-n) eki ile değerlendirmeye çalışalım:

Itabashi (1987: 79-80), Eski Korecedeki 'topical suffix' (konulaştırma /özne eki) olarak nitelendirdiği **ən* ekinin, şekil ve fonksiyon olarak yakın durduğu ve yine Eski Korecede bulunan genitif eki *i eki ile ilişki içerisinde olabileceğinden söz etmektedir. Ayrıca o, bu ekin en eski şeklinin *i-n şeklinde bir forma dayandığını, bu formun EK'den sonra *i ve *n olarak gruplara ayrıldığını da varsaymaktadır. Bu kanıt doğru olarak kabul edildiği takdirde, bu grupların diğer Altay dillerindeki şekillerinden de bahsedilebilmektedir. O halde bu ek sadece Eski Korecede değil, aynı zamanda Eski Japoncada da *n, na , nö, ga ve diğer Altayik genitif eki *i-nu (< proto-Altayik 3TK zamiri *i-n) olarak bulunmaktadır. Aslında Itabashi'ye göre Eski Korece genitif eki *i'dir. Bu ek hem 'genitive' hem de 'possessive' fonksiyona sahip bir ekti. Günümüzde de sanıyoruz ki, iyelik ekinin bu *i ile bir ilişkisi olup olmadığı ya da en eski Korecede ilgi ekinin nasıl varlık gösterdiği konusu belirsizdir. Sadece tamlamalardan hareketle, ilgi ekinin yerine geçmiş, aynı işlevli bir iyelik eki bulunduğu söylenebilir.

Genitif ekinin, sahiplik işlevinden Karahanlı da "Yükleme (Accusative) ve İlgi (Genitive) Hali Ekleri Üzerine Bazı Düşünceler" adlı makalesinde söz etmektedir. Yükleme eki bazı dönemlerde ilgi eki yerine kullanılmıştır. Karahanlı'ya göre, bu dönemler Eski Türkçe, Uygur dönemi ve Karahanlıca'dır. Harezmce ile birlikte de 2 numarayı karşılayan yükleme ekinin yerini ilgi eki almıştır. Bunun sebebi, iki ek arasındaki fonksiyon benzerliğidir. Kısaca Karahan, genitif ekinin nesneye 'belirtme, sahiplik, mensubiyet ve ilgi' anlamları kazandırdığından, yükleme ekinin ise nesneye sadece 'belirlilik' kazandırdığından söz etmektedir. (Eğer Türkçede yükleme ekinin yerini ilgi eki almışsa, Korecede ilgi ekinin yerini almış olabileceği varsayılan iyelik eki için de, esasında yükleme halinin yerini almış olabileceği söylenebilir.)

Itabashi, bu ek ile ilgili şunları da eklemektedir; Eski Korecedeki genitif eki *i ve nominatif eki *i iki farklı kökene sahiptiler. Bu ekler, OK dönemine geldiklerinde ise '*birleşimli biçim (sandhi)*' şeklinde bir kaynaşma yaşamışlardır. Bunun sebebi

olarak, OK ve EK ‘tonal system’ açısından hemen hemen aynıdır. Çince karekterlerden dolayı ‘tonlama’ unsurunun ön plana çıkması ve ton olarak çok benzer telaffuz edilen bu seslerde bir kaynaşma görülmesi çok doğaldır (s.86).

Itabashi, Eski Korecedeki genitif ekinin kökeni konusunda ortaya atılan ŭi/ʌi genitif eklerinin, son zamanlarda yapılan çalışmalar ile, sadece Japonya ve Kore’de değil, aynı zamanda Batıdaki çalışmalarda da artık pek bir değerinin olmadığını belirtmiştir. Itabashi, çalışmasında bulduklarının bu sorunu tamamen çözebilecek iddialar olmadığını, ancak Japonca, Mançu-Tunguzca, Moğolca, Türkçe ve Korece arasındaki kıyaslama için yeni bakış açıları getirebildiğini ifade etmiştir. Itabashi (1987), Kim Bang Han’a ait şu görüşe yer vermiştir:

Kim (1957: 67-106)’e göre ise, Eski Korecedeki topical case’ler ve genitive case’ler, Moğolca’daki 3TK zamiri *inu*’dan gelişmiş bir genitif eki ile kıyaslanmaktadır. Burada belirtilen her ekin orijinal şekli, Eski Korece genitif eki için *i’ye; topic eki için ise *in ekine dayanmaktadır. Bütün bu ekler, en eski buluntulara bakıldığında Çince karekterlerle yazıldıkları için Eski Koreceye dair net ifadeler yine de kullanılamamaktadır.

Yetişen, Japoncada belirtisiz isim tamlamalarında +no ilgecinin kullanıldığını ve bu ekin –iyeliğin eksikliğini kapattığı gibi- ilgi ekinin eksikliğini kapattığını belirtmektedir (Yetişen: 139). Tuncoku ve Tooru, Japoncadaki *no edatı*’nın bugün için genitif fonksiyonunda olduğunu belirtmektedirler. Türkçedeki belirtili isim tamlaması Japoncada [isim] no [isim] şeklindedir. Japoncada iyelik eki olmadığı için, Türkçede iyelik eki alan 4 numara, Japoncada aynı Korecede olduğu gibi yalın kalmaktadır (1989: 105):

watași no kasa. ‘benim şemsiyem’

Ramstedt (1939: 40), Korecedeki genitif ekinden bahsederken hem uzun hem de kısa şeklinden bahsetmektedir. İki isim arasındaki genitivistik ilişkinin ya sıfatlarla açıklayıcı, niteleyici bir şekilde ortaya konabileceğini ya da genitif ekleriyle ortaya konabileceğini belirtmiştir. Uzun form –ii şekli ile bitmekte, kısa form ise -i̯ ile bitmektedir. Uzun formun kuralı gereği bu ek, canlı varlıklarda ve çok önemli

şeyler söz konusuyken kullanılmaktadır. Aksi halde, belirsizlik (iki anlamlılık) tehlikesi yoksa nominatif eki kullanmak yeterlidir. Eğer varsa genitif eki kullanılır:

čosen mal 'Kore dili, Kore'nin dili'

uri čip 'bizim evimiz'

saram aphe 'insanlardan önce'

kam namu 'hurma ağacı'

Bir de kısa genitif şekli vardır. Bu ek, eksiz genitif halini kastetmemekte, sadece genitif ekinin kullanım alanını göstermektedir. Ramstedt'in belirttiğine göre ek, eski kitaplardaki işaretlenmesine bakıldığında, hem **s** (ᴧ), hem de bir geniz ünlüsü olan ᾽ (Δ) şeklinde yazılmaktaydı. s şeklinde olan ek /t/ olarak telaffuz edilmekteydi. s diye yazılan bu ses, gramerlerde genitif ekinin sonundaki t olarak bulunmaktadır. Ayrıca eski metinlerdeki s ünsüzünün yazılışı bize o dönemler dilde ünsüz ikizleşmesi yaşandığını da gösterebilir. Bu konuda Ramstedt, şu örnekleri vermektedir (1939: 41):

hunnal 'the next day' < hu 'sonra'; nal 'gün'

sompadak, sonppadak 'the flat hand' < padak 'düz, sade'; son 'el'

palpadak, palppadak 'the sole of the foot' < pal 'ayak'

utčip 'the upper house'< u 'üst'; čip 'ev' vb.

Ramstedt, bu sesin aslında t olarak değil de s veya ń olarak çıkması gerektiğini ve orijinalinin de bu olduğunu ileri sürmektedir. ń sesinden hareketle, Korecede ünlülerden sonra gelen *-ń ve ünsüzlerden sonra gelen *-ąń genitif ekinin varlığından bahsedebiliriz. Ramstedt, ń'nin ń olmasının sebebi olarak *nai, nęi, nui* gibi yapılarından – (?) Korecedeki na 'ben', ne 'benim', nu+gu 'kim'- da söz etmekte ve *nunńmul* 'gözyaşı' < nun 'göz'; mul 'su'örneğini vermektedir. Bütün bunların sonucunda Ramstedt genitif ekiyle ilgili şu denklikleri verir:

Jap. –no, -nu //Tung. –n //Mong. –un, -jin // Trk. –įŋ (< orijinali *-in)

Choi (2010: 269)'nin belirttiği üzere, Moğolcadaki genitif şekli *+n'dir. Ünlülerle ve diftonglu ünlülerle biterse +yin; ünsüz +n ile biterse +u/+ü veya

(konuşma dilinde) +i; +n hariç diğer üsüzlerle biterse de +un/+ün almaktadır (Poppe, 1955: 188-9; 1964: 74-5):

aqa + a + yin ‘ağabeyin’

ere + yin ‘adamın’

ulus +un ‘halkın’

Tunguzcadaki durum ise, *+n: eki’dir; +ngī. Tunguz dillerinde durum şöyledir: Lam. +ngī, Go., Ulç. +ŋi, Orok., Ude. +ngi, Sol. +nī, Nog. +ni ~ +ngī ~ +ngi; Mançucada ilgi eki +ni ~ +i şeklindedir (Choi, 2010: 269).

Sonuç

Trk. *+n // Ko. *+n

Choi, hem Korecede hem de diğer Altay dillerinde *+n genitif ekini savunurken, Itabashi *+i genitif ekini savunmaktadır. Ona göre, bu ekin hem ilgi hem de sahiplik işlevi bulunmaktadır. Hâl böyle olunca, belirtili isim tamlamasındaki 2 numaranın, yani Türkçede ilgi ekinin karşıladığı yerin, sözdizimi içerisindeki semantik alanda çift fonksiyonda olma ihtimali ya da Korecedeki iyelik ekinin ilgi ekinin işlevine de sahip olması ihtimali ortaya çıkmaktadır. Tunguzcada *+n: eki’dir; +ngī. Moğolcada *+n’dir. Japoncada +no ilgecidir (< EJ *n, na , nö, ga).

3.2.3. Sıfır İlgi Eki

Choi (2010: 270)’nin Türkçe ve Korece arasındaki sıfır ilgi eki için verdiği yapı şöyledir (Ramstedt II: 27-8):

Trk. Ø // Ko. Ø

Kalkan, Türk dilindeki ilgi ekinin hem cümle içinde kurduğu yapılarının hem de kelime grubu biçiminde kurduğu yapılarının olduğunu belirtmektedir. Ona göre, cümle içinde kurduğu yapılar, yüklemi içermekte; kelime grubu biçiminde kurulan yapılar ise belirtili isim tamlamalarını ve edat gruplarını içermektedir. İlgi durumunun eksiz biçimiyle ilgili ise, yine ‘kelime grubu biçiminde kurulan yapılar’ a

değinmiş ve bunun belirtisiz isim tamlamalarını içerdiğini ifade etmiştir (2006: 89-90):

Bütün aile pazarØ günleri bir araya gelirdi.

HaftaØ sonu geziye çıkacağız.

Mutfaktan kaynamaØ fokurtusu, limonØ ve soğanØ kokusu geliyor.

DenizØ mavisi gözleri herkesi büyülüyordu.

Eksiz genitif hali Türkçede olduğu gibi Korece de bulunmaktadır. Hatta Moğolca ve Tunguz-Mançucada da vardır. Bu konuda Choi (2010: 270), sırasıyla Türkçe, Moğolca, Tunguzca ve Korece olmak üzere şu örnekleri vermiştir (Ramstedt II: 27-89):

Orh. *tabgaç süsi* 'Çin ordusu'

Orh. *on ok boduni* 'on-ok halkı'

Orh. *tokuz oguz begleri boduni*

Orh. *kişi ogli* 'insan oğlu'

ET *kagan oglı* 'prens'

ET *er atı* 'adamın atı'

Mo. *ɧàn ɧöwün*'prens'

Go. *mapa hagdoni* 'ayının ini'

Lam. *bəyə awgaran* 'insanın sağlığı'

Lam. *oron yelin* 'geyiğin boynuzu'

Ko. *çip mĭrĭ* 'evin taht döşeme yeri'

Ko. *çuin çip* 'sahibinin (efendinin) evi'

Yılmaz, *Çuvaşça Çok Zamanlı Morfoloji* adlı kitabında, Çuvaşçanın da eksiz genitif eki durumuna sahip olduğunu belirtmiş ve şu örnekleri vermiştir (2002: 5-7):

uy haphi 'bahçe kapısı'

kupîs sassi ‘keman sesi’

urapa yîrîsem ‘araba izleri’

Santĭr hıśśĭn ‘Santır’ın arkasından’

Yılmaz’a göre, Çuvaşçadaki ilgi ekinin kullamımında daha çok ekli biçimler yaygındır. Genel Türkçedeki -(n)In ekine denk bir şekilde kullanılır. İlgi ekinin Çuvaşçadaki yan biçimleri şöyledir: -n, -(n) ĭ n/ -(n) ĩ n, -y ĭ n / - y ĩ n.

Sonuç

Trk. ø // Ko. ø

Aynı zamanda:

//Mo. ø

//Tung. ø

//Çuv. ø

3.2.4. I. Yönelme-Bulunma Eki (Dative-Locative Case)

Choi (2010: 270)’nin Türkçe ve Korece arasındaki bu yönelme-bulunma hâli için verdiği yapı şöyledir (Ramstedt II: 31-35):

Trk. +a/ +e // Ko. +a/ +e

Korecede bilimsel anlamda doğrudan datif eki altında işlenen bir ek yoktur. İşlenen ekler, fonksiyonlarının birbirine girmiş olması nedeniyle, bugün yönelme-bulunma (datif-lokatif) eki şeklinde geçmektedir. Buna rağmen bu ekler, günümüz gramer kitaplarında benzer fonksiyonları belirtilerek ayrı ayrı da işlenmektedirler.

Choi’nin bu eki iki şekilde incelemesinin nedeni, sanıyoruz ki, Poppe’nin düşünceleridir. Poppe (1977: 67), bu +ka/ +ke şeklinin aslında +a /+e şeklinin bir yan biçimi olabileceğini düşünmektedir. Bu iki yapının kök ve gövdeleri farklıdır. Bu da ikisinin aynı ekin yan biçimleri olabilme ihtimallerini arttırmaktadır. “Ona göre, eğer bu ihtimal doğru ise, +a /+e ve +ka/ +ke ekleri eski dönemde iki farklı gelişme sonucu meydana gelmiştir (Choi, 2010: 271).

Korkmaz (2011: 10), Türkçedeki *verme hâli* ekleri olarak şu ekleri vermektedir: *+ḳa /+ke, +ġa / +ge, +a / +e, +ya / +ye, +na / +ne*. Ona göre, Köktürk yazıtlarında verme hali eki değişik görevlerde kullanılmıştır. Bunlardan birisi de yer ve zaman bildiren sözcüklerde kullanılan bulunma hâli eki *+da / +de* ekinin fonksiyonuna olan yakınlığıdır: *biriye, yırıya* 'güneyde, kuzeyde' (IE 14, IS I, II E 36), *ḳurıya* 'batıda', *tört yigirmi yaşımḳa* 'on dört yaşımda iken' (IIE 15), *bu ödke* 'bu zamanda' (IS 21). Korkmaz'ın belirttiğine göre, bu kelimelerde ek kalıplaşması yoktur. Bu durumu,"bulunma hâli eki almış her yer ve zaman kelimesinde olduğu gibi, bu ek de yer ve zaman zarfı olarak kullanılma özelliği taşıyor demektir," şeklinde ifade etmiştir. Bu sözcüklerdeki eklerin fosilleşmiş verme hâli eki kalıntıları olduğunu söyleyen Bang, yön gösterme işlevli ve ek yığılmasına dayalı *ḳurıġaru* < *ḳurı +ġa +ru* örneğini vermektedir (VII. *Briefe*, S. 203).

Choi, Türk dilindeki yönelme-bulunma halinin +a/+e, +ya/+ye ekleri ile işaretlendiğini belirtmekte ve şu örnekleri vermektedir:

Orh. *kurıya* 'batıda, batıya' <*kurı*

Orh. *yırıya* 'kuzeyde, kuzeye' <*yırı*

Orh. *üze* 'yukarıya, yukarıda' <*üz*

ET *kiçe* 'akşam' <*kiç* 'geç'

Çağ. *tüne* 'dün' <*tün* 'gece'

Çağ. *burna* 'evvel' <*burun* 'burun' (Gabain 1941: 87-88, Tekin, 1963: 150-1).

ET'deki birinci ve ikinci kişi iyelik eklerinden sonra kullanılan +a/ +e eki Choi'ye göre, arkaik bir ektir. Ayrıca iyelik eki almayan isimlerle de +ka/+ke olarak kullanılmaktaydı:

Orh. *bodunum +a* 'halkıma'

Orh. *bodun +ka* 'halka'

Orh. *eliŋ +e* 'senin memleketine'

Orh. *eli +ŋ* 'onun memleketine' <*el+ i+ n+ ga* (Tekin, 1968: 130-1).

Kartallıoğlu, Türkçedeki +A yönelme hâli ekine karşılık, yönelme-bulunma eki olarak Moğolcada +d/ +t eklerini vermiştir (2008: 132). Choi ise, Moğolcadaki yönelme-bulunma hâli +a /+e eklerinin bazı zarflarda kalıplaşmış olduğunu ifade etmiş ve şu örnekleri vermiştir:

Mo. *türgen+ e* 'çabuk' <*türgen*

Mo. *ilaŋui+ a* 'özellikle'

Mo. *uran+ a* 'ustaca' (Choi, 2010: 271).

Moğolca'da durumu ifade ettikten sonra Tunguzcadaki yönelme-bulunma ekinden de bahseden Choi, bu eki Tunguzcada aynı zamanda partitif eki de olan *+a/ +ya* ile göstermiştir. Ramstedt bu ekin AA'da bulunan belirtme eki *+*i* eki ile yakın olduğu görüşündedir (Ramstedt II: 105). Poppe (1977: 67) de Tunguz dilinde **i>a* şeklinde bir değişmenin olmadığını, Çuvaşçada olduğu gibi sondaki i'nin düştüğünü bildirmektedir. Ancak, Tunguzcadaki +a/ +ya ekinin Moğolcadaki yönelme-bulunma eki olan +a ile benzediği öne sürülmektedir (2010: 272).

Çuvaşça konusunda da Yılmaz, belirtme ve yönelme eklerinin birbirine karıştığını ve bunların aynı şekilde ifade edildiğini belirtmektedir. Bu ek, ünlülerden sonra *+na/+ne*, ünsüzlerden sonra ise *+a/+e* şeklinde gelmektedir (2002: 8).

Korecede herhangi bir yönelme ekinin varlığının kabul edilmediğini belirten Choi, OK'deki esas durum eklerini sayarken, absolutif dediği özne ekini, nominatif, belirtme, ilgi, bulunma, araç, birliktelik ve seslenme eklerini saymış, ancak yönelme ekini saymamıştır. Bu durumlardan sadece absolutif, belirtme ve seslenme ekleri kendi öz anlam ve fonksiyonlarında kullanılmış, geri kalanlar zamanla gramerleşerek başka işlevler de yüklenmişlerdir. Korecedeki yönelme-bulunma eklerini *+ĭi/ +ɔi/ +yei < *ā* veren Choi, bu eklerin aynı zamanda bulunma fonksiyonunda olduklarını da belirtmiştir (s. 272).

Itabashi (1987: 216-217) de Korecedeki bu eki *'dative-locative suffixes'* şeklinde ele almakta ve eki şöyle açıklamaktadır; Kore'de, Japonya'da ve diğer Batılı ülkelerde yapılan Japoncanın da dahil olduğu Altay dilleri ve Korece arasındaki karşılaştırmalı çalışmalarda, Korecenin datif-lokatif eklerinin kökeni

hakkında henüz görüş birliğine varılamamıştır. EK'deki bu ekler: **a/ *ə/ *ai/ *əi/ *ahi* ekleridir. Bu problemi çözmek için birtakım girişimler yapılmış, tezler ortaya atılmıştır. Itabashi bunları şöyle özetlemektedir:

(a) Ramstedt (1952: 31-33): Ramstedt, Altay dillerine Koreceyi de dahil ederek bu konudan çoğu kez bahsetmiştir. Ve şu sonuca ulaşmıştır; Türkçe ile Korece '*descendant language* (kardeş dil)' oldukları için Korecedeki datif-lokatif eki PA *a / *e şekline gitmektedir.

(b) Lee Ki-Moon (1965: 27-38): Lee Ki-Moon da Ramstedt gibi düşünmekte ve Korecedeki datif-lokatif ekinin kökenini PA *a / *e şekline götürmektedir. Bu şekil, aynı zamanda Moğolca ve Tunguzcaya da yansımıştır, etki etmiştir. Ancak Lee bu durumun, sözü geçen diller arasındaki soyca yakınlık için herhangi bir 'kanıt' teşkil etmediğinin de altını çizmektedir.

(c) Kim Bang-Han (1983: 188, 1985: 189): Kim ise Korecedeki datif-lokatif ekini Moğolca ile ilişkilendirmektedir. Ancak Itabashi'ye göre Kim şu gerçeği atlamıştır; Moğolcadaki datif-lokatif eki, ET'deki datif-lokatif ekiyle ve Tunguzcadaki lokatif ekinden gelişmiş '*indefinite accusative case suffix* (belgisiz akuzatif eki)' ile ilişkilidir.

Korece datif-lokatif eki olan *ahi, ai* ve *a* eklerinin muhtemelen üç farklı fonetik şekli bulunmaktadır. İlk ikisi OK'deki datif-lokatif eki olan *ai/əi*'ni temel alarak şöyle ayrışır: ahi <**a-hi, ai* <**a-i.* Itabashi, eğer EK'de gerçekten bir datif-lokatif eki bulunduğunu söyleyebiliyorsak, bu ek yalnızca *a* ekidir, *i* ve *hi* ekin çeşitlenmiş halleridir, demektedir. Korecedeki en eski metinlere kaynak niteliğinde olan şiir kitapları Hyangga'lardan birkaç cümleyi Itabashi'den aynı şekilde aktaralım (1987: 218):

hyangga'lardan *(r)ai* ve *(r)a* için örnekler;

1. "namupuryə sʌr ȣʌrson hyə aimučinpyančaes patar ir nyən akhi sos nakara" (16: 2.1-4.3).

(a) namupur yə sʌr ȣ ʌr son hy a **ai** mučin pyənčae

Buddha [voc.] pray [nomi.] tongue **[dat.]** infinitive knowledge

(b) s pa tar ir nyən ak **hi** sos naka ra

[gen.] sea [pl.] one praying interior **[loc.]** spring go out [suf.end]

"to the tongue with which I intensely chant 'Buddha', the sea of infinite knowledge comes out (16: pp.82-83)." [(a) Ben arzulu (güçlü) bir şekilde 'Buda' ilahisini getirdiğim için dilime, (b) sonsuz bilgi denizi (/bilge deniz) ortaya çıkıyor (bana görünüyor).]

2. auu na a kit' i syart ʌn (7:9.1-9.4)

   auu na **a** kit' i syar t ʌ n

   ah I **[dat.]** give do [hon.] [cond.]

   "Ah, if you give (one of your eyes) to me... (12:pp.74-75)" [Ah, (gözlerinden birini) bana verirsen...]

3. h ʌ t ʌ n kač a nako... (11:7.1-7.3)

   h ʌ t ʌ n kač **a** na ko

   one about branch **[abl.]** go out [conj.]

"Although we were born in the same branch... (9:pp.68-69)" [Aynı dalda (kutsal yer) doğmuş olsak da...]

4. i əpŭčir sʌmos tara... (15:10.1-10.3)

   i **ə** pŭčir sʌmos tara

   this **[dir.]** diligently approach wish

"I will approach this (Buddha) seriously... (15:pp.80-81)" [Buna (Buda'ya) ciddiyetle yaklaşacağım.]

Bu örneklerden de görüleceği üzere, EK'de datif-lokatif eki sadece datif ya da lokatif fonksiyonunda değildir. Aynı zamanda direktif ve ablatif fonksiyonunda da

kullanılmıştır. Ama ana fonksiyonu datif-lokatiftir. Itabashi'ye göre, şunu da not etmek gerekir ki, 1.örnekteki datif-lokatif eki aynı zamanda ablatif eki *'from'* olarak da yorumlanabilir. Bunlardan hangisinin doğru olduğunu saptamak zor olduğu için bağlam belirsiz kalmaktadır (1987: 220).

Durum EK için böyleyken, OK için Choi *+kəi < (+kəy)* şekillerini vermektedir. Bir de bu ekin honorifik hali, yani saygılı hali, *+skıi (<*-si+ke < *+ke)* bulunmaktadır: "Ko. *+skıi (<*-si+ke)* ekindeki –si saygı ekidir. Orta Korece *+skıi*'nin Modern Korece şekli *+kke*'dir. Modern Korecedeki ekler; *+e, +(e)sə, +ege, +hanthe, +kke, +tərə* (2010: 273)."

Sonuç

Trk. *+a/ +e* // Ko. *+a/ +e*

EK **a/ *ai/ *ahi*(Itabashi **a*

OK *+kəi < (+kəy)*(Itabashi *ai/əi.)*

MK *+e, +(e)sə, +ege, +hanthe, +kke, +tərə*

EK'de datif-lokatif ekinin direktif ve ablatif fonksiyonları da bulunmaktadır. Ancak esas fonksiyonu datif-lokatiftir. Modern Korecede de bu fonksiyonuyla kullanılmaktadır. Çalışmamızda, bugünkü Korecede lokatif fonksiyonuyla da kullanılan datif eklerini ikinci datif-lokatif eki başlığı altında ele alacağız.

3.2.5. II.Yönelme-Bulunma Eki (Dative-Locative Case)

Choi (2010: 272)'nin Türkçe ve Korece arasındaki bu yönelme-bulunma hâli için verdiği yapı şöyledir (Ramstedt II: 31-35):

Trk. +ka / +ga // Ko. *+ke

Choi, Türkçedeki yönelme-bulunma hâlini +ka / +ke, +ga / +ge şeklinde belirtmektedir:

Orh. *tam +ka <tam* 'duvar'

Orh. *balık + (k)a < balık* 'şehir'

Orh. *eb +ke* < *eb* ‘ev’

Orh. *yeri +ŋe* < *yer* ‘yer’ [Tekin 1968: 131]

Aynı zamanda yön gösterme eki olan ve birleşik ek yapısına sahip olan *+garu* (<*+ga+ru) eki de içerisinde +ga ekini barındırmaktadır. Bang (1917: 56) ise, -gar- eki için ettirgenlik eki, –u için ise zarf-fiil eki demiştir (2010: 272).

Türkçedeki verme ekinin bulunma anlamı içermesi gibi, Japoncada da bugün benzer bir durum gözükmektedir. Tuncoku ve Tooru, Japonca’da datif eki *+ni* ekinin lokatiflik de yaptığını belirtmektedir:

Teeburu no ue **ni** banana ga arimasu. ‘Masanın üstün**de** muz var.’

Bunun haricinde asıl lokatif eki *+de* ekidir. +ni, süreklilik yahut durum belirten fiillerle beraber kullanılmakta, +de ise hareket belirten fiillerle kullanılmaktadır. Bir de Japoncadaki datif eki, Türkçedeki +a / +e gibi amaç da bildirmektedir (Tuncoku ve Tooru, 1989: 98-101):

Ciroo wa suika o kai **ni** ikimaşita. ‘Ciroo karpuz almay**a** gitti.’

Konban bideo o mi **ni** kite kudasai. ‘(Bu) akşam video seyretmey**e** gelin.’

Choi, Moğolcadaki *+gā: ekini vermiştir. Bu şekliyle Moğolcadaki asli yönelme-bulunma ekidir. Ekin gelişimi ise şöyledir: *+gā: > Mo. +ga, Kalm. +ā. Choi’ye göre bu ek, görevini zamanla +ā ekine bırakarak sonraki dönemlerde kalıplaşmış bir şekilde birleşik eklerde karşımıza çıkmaktadır. Choi’nin şu örneğini aktaralım; Mo. *gadaga;* Kalm. *gadā (*< *gāda* >Dag. *gād)* ‘dışarı, dış’, krş. Mo. *gadana* ‘dışarı’ (2010: 272).

Choi (2010: 273), Tunguzcadaki yönelme-bulunma halini ise; Tung (Lam). *+gā: şeklinde ifade etmiştir. Ona göre bu ek, ‘kimse için’ anlamını veren belirtme işlevinde bir ektir: Lam. *untagākū* ‘benim (için) çizmeler’ <**unta+ gā+ kū.* Goldi lehçesinde ise +go/+gu eki bulunmaktadır (Poppe, 1977: 69): *dangsagoiwa* ‘benim için kitap’.

Bugün Korecede doğrudan datif eki diyebileceğimiz bir ek yoktur. Çünkü, lokatif ekinden bahsederken de göreceğimiz gibi, bu ikisi ek olarak hemen hemen aynı biçimde işaretlenmekte, asıl mana bağlamın gelişinden anlaşılmaktadır. Ancak gramer kitaplarında datif eki için birtakım ekler sıralanmaktadır. Günümüz Korecesinde datif (lokatif) ekleri için Türközü'nün verdiği şekillerden faydalanacağız.

Türközü, yönelme durum ekinden önce canlı bir varlık bulunuyorsa ekin –에게 [ege] şeklinde, cansız bir varlık bulunduğunda ise ekin –에 [-e] şeklinde olduğunu belirtmektedir. Bir de özellikle konuşma dilinde kullanılan –한테 [-hante], -더러 [-dıorıo] ve –보고 [-bogo] yönelme durum ekleri vardır. Bu ekin en kibar / saygılı (honorific) hâli -께 [-kke] şeklindedir. Yani Korecedeki yönelme durum ekleri şöyledir (2015: 75):

이것을 수데**에게** 전해 주새요. 'Bunu Sude'ye iletiver.'

[igıosıl sudeege çıonhe cuseyo]

수데는 꽃**에** 물을 주고있다. 'Sude çiçeğe su veriyor.'

[sudenın kodçe murıl çugo idda.]

이것을 선생님**께** 전해줄래. 'Bunu hocaya iletiniz.'

[igosıl sıonsengnimkke çıonhe çulle.]

이것을 수데**보고** / 수데**한테** / 수데**더러** 전해줘. 'Bunu Sude'ye ilet.'

[igosıl sudebogo / sudehante / sudedıorıo çıonhe çuwa.]

Ölçer ve Türközü (2012: 106-107), Korecedeki datif eklerini kitaplarında –에, –한테, –에게 ve –께 eklerini sıralayarak vermişlerdir. Birçok kaynakta Korece datif ekleri verilirken genellikle –보고 [-bogo] ve -더러 [-dıorıo] eklerinden bahsedilmemektedir. Bir kaynakta[27], Korecedeki datif ekinin –에 [e] olduğundan ve bunun aynı zamanda yer, zaman, durum veya başka şeyleri belirtmek için kullanılan lokatif olduğundan söz edilmektedir:

[27]http://www.koreanwikiproject.com/wiki/index. TTMIK/seviye-1, ders 18.

학교**–에** 갔어요 [haggyo-e kassoyo.] ‘okul**a** gittim.’

어디**에** 가고 싶어요? [ıodi-e kago şipoyo?] ‘nerey**e** gitmek istersin?’

집**에** 있어요. [çibe issoyo.] ‘ev**de**yim.’

Üçüncü cümledeki ‘evdeyim’de de görüldüğü üzere –에[e] datif eki lokatif fonksiyonundadır. Bugün bu ekin lokatif fonksiyonunda kullanılması aslında 있다 [idda] ‘ol-, bulun-‘ ve 업다 [ıobda] ‘yok ol-, olma-, bulunmama-‘ yapılarına bağlı gibidir. İlerde lokatif ekinde göreceğimiz üzere, –에 [e] aynı zamanda lokatif ekidir. Üçüncü cümledeki ifadenin datif ya da lokatif olarak anlaşılması tümcenin yüklemine bağlıdır:

내일 우리 집**에** 오세요. [neil uri çibe oseyo.] ‘yarın bizim ev**e** gelin.’[28]

내일 우리 집**에** 있겠어요. [neil uri çibe idgessoyo.] ‘yarın ev(im)**de** olacağım.’

Bugün Korecede esas yönelme işlevini aslında –(으)로 [ro] yön gösterme eki karşılamakta olabilir. Yön gösterme ekinde buna da değineceğiz:

어디**로** 가겠어요? [ıodiro kagessoyo?] ‘nerey**e (doğru)** gideceksin?’

Sonuç

Trk. +ka / +ga // Ko. *+ke

Özetle günümüz Korecesinde datif (/lokatif) ekleri:

–에 [-e]; mekan ve cansız varlıklar ifade edilirken kullanılır: 집**에** [çibe] ‘ev**e**’.

–한테 [hante]; datif ekleri içerisinde canlı varlıklara karşı kullanılan en samimi hâldir. Genellikle çok yakın arkadaşa, kuzene, ablaya, abiye veya çok samimi olunan kişilere karşı kullanılmaktadır: 누나**한테** [nunahante] ‘ablam**a**’.

–에게 [ege]; hante’den biraz daha saygı içeren datif-lokatif ekidir. Örneğin anneye karşı bu ek kullanılabilir: 엄마**에게** [ıommaege] ‘anneme’.

[28]http://turkcekorece.blogspot.com.tr//yer-belirtme-bulunma-eki.

-께 [-kke]; en saygılı hâldir. Genellikle babaya, hocalara, patronlara, yani özel bir mevkide olan veya yaşına hürmet edilen kişilere karşı kullanılmaktadır. Ayrıca bu ek, Korecenin özneye getirilen –님 [nim] honorifik (saygı) ekinden sonra getirilir: 선생님**께** [sıonsengnimkke] 'öğretmen(im)**e** / hoca(m)**a**', 사장님**께** [sacangnimkke] 'patron(um)**a**'.

Ayrıca –에 [-e] datif-lokatif eki, sonuna –서[-sıo] alırsa ablatif fonksiyonu kazanır: –에서 [-esıo]. Bu sadece –에 için geçerli değil, aynı zamanda –한테 [-hante] ve –에게 [ege] ekleri için de gerçerlidir: –한테서 [-hantesıo], –에게서 [-egesıo].

3.2.6. Bulunma Eki (Locative Case)

Choi (2010: 273)'nin Türkçe ve Korece arasındaki bulunma eki için verdiği yapı şöyledir:

Trk. +*da/ +de* // Ko. *+*tā*

Türkçede bulunma ekinin hem yerde bulunma hâli hem de zamanda bulunma hâli olduğunu belirten Alyılmaz, bunları farklı başlıklar altında toplamıştır. Alyılmaz'a göre, yerde bulunma hâli kategorisi, ad-ad bağlantısı yapan sözcüklerin üzerlerine sıfır ve /+TA/ şeklinde gelmekte ve eylemin yapıldığı mekanı göstermektedir. Ayrıca bu, yer tümleçlerini oluşturan kategorinin de adıdır: ***Doğu Karadeniz'de*** *meydana gelen sel* ***Trabzon+Ø, Rize+Ø*** *ve* ***Artvin'de*** *birçok evin yıkılmasına neden oldu* (2010: 114).

Alyılmaz, zamanda bulunma hâli kategorisi için ise, ad-ad bağlantısı yapan isimlerin üzerlerine şu ekleri aldıklarını belirtmiştir; /+Ø/, /+TA/, /+A/, /+^{o}n/, /+lAyIn/, /+A kala/, /+Ø kala/, /+I geçe/, /+Ø geçe/, /+Tan/, /+Tan sonra/, /+Tan önce/, /+lA/, /+Ø gibi/, /+Ø suları(nda)/, /+Ø civarı(nda)/, /+Ø üzeri/... Bu ekler de eylemin yapıldığı zamanı bildirmekte ve zaman tümleçlerini oluşturmaktadırlar; ***Saat beşte*** *geldim eve* (2010: 117). Cümle içinde kurduğu yapılar bakımından ise dolaylı tümleç, zarf tümleci ve yüklem kategorilerini veren Kalkan, bulunma ekinin dolaylı tümleç olarak işlevlerini, yer, konu, durum, bakış açısı ve araç olarak ele

almıştır. Zarf tümleci olarak ise, zaman, dönem, süre, araç, tarz, fiyat/oran işlevlerine sahiptir (2006: 64-68).

Choi (2010: 274), Türkçede lokatif ekinin, /l/, /n/, /r/ ünsüzlerinden sonra *+da/ +de* şeklinde, bu ünsüzler dışındaki ünsüzlerle biten kelimelerden sonra ise *+ta/ +te* şeklinde geldiğini belirtmektedir. Türkçede bulunması açısından Orhun Kitabelerinden şu örnekleri vermektedir (Tekin, 1968: 133):

Orh. *balık +da < balık* 'şehir'

Orh. *eb +de < eb* 'ev'

Orh. *ırak +da < ırak* 'uzak'

Orh. *u +da* 'uykuda' *< u*

Orh. *yer+ i+ n+ te* 'yerinde' *<yer*

Poppe (1955: 200-1) bu ekin ablatif ekine kaynaklık edebileceğini düşünmektedir. Bulunma eki *+da/ +de* üzerine *n* morfemi almış ve ablatif olmuştur. Korecede de bugün buna benzer bir durum yaşanmaktadır. Datif-lokatif eki –e üzerine –sıo yapısını alarak ablatif olmaktadır.

Korecede lokatif eki, gramer kitaplarında genellikle datif eki –에 [e] ve ablatif eki –에서 [esıo] eklerine sahip bir durum eki olarak verilmektedir. Itabashi bu ekten hiç bahsetmemekte, adını sadece 'datif-lokatif' içerisinde geçirmektedir. Örneğin, Japonca'da lokatif eki *de ilgeci* şeklinde bulunmaktadır (Tuncoku ve Tooru, 1989: 96). Akbay, *Japonca ve Türkçedeki Eylemlerin Üye Yapısı –Dil Öğretimi Amaçlı Bir Karşılaştırma-* adlı doktora tezi çalışmasında, Japoncanın son durum eklerinden bahsederken içinde bulunma eki barındıran şöyle bir örnek vermiştir:

Niwa-**de** kodomo tachi-ga asonde iru.

'Bahçe**de** çocuklar oyun oynuyor (Akbay, 2006: 33).'

Itabashi, Korecedeki lokatiften bahsetmemesine rağmen Japoncadaki lokatiften bahsetmekte ve bu eki datiften bağımsız tek başına bir ek olarak da göstermektedir. Altay dilleri arasında yapılan karşılaştırmalı çalışmalar sonucunda EJ için *tu* lokatif ekinden söz edildiğini belirtmektedir. Bu çalışmalardan en önemlileri,

Murayama (1957) ve Miller (1971)'e aittir (1987: 210). Mançu-Tunguzcada ise Mançu hariç, üç lokatif eki bulunmaktadır: *du, da* ve *a*. Mançu dilinde ise genellikle *du* ve *da* varyantları da bulunan *de* şekli hakimdir (s.220). Choi de Mançu-Tunguzcadaki eki +**dā* şeklinde vermiştir.Bu ek Tunguzcada +*gī* ile biten yer ve mekan bildiren kelimelerden sonra kullanılan bir ektir: Evk. *bargī +da* 'karşı' <*bargī,* Evk. *ugī +də* 'üst tarafı' <*üst* (Poppe, 1977: 64). Ekin Moğolcadaki şeklinin de +*da:* olduğunu belirten Choi şu örnekleri vermiştir (2010:274):

Mo. *morin +da* 'ata' <*morin*

OMo. *aqa+da* 'ağabeye' <*aqa*

OMo. *erke +de* 'güçte' < *erke*

OMo. *şine +de* 'yani ayda' < *şine* vb.

Yukarıda Türkçe ve Korecedeki ablatif ekinin (datif-)lokatife morfem eklenmesiyle oluşmuş olabileceğini belirttiğimiz gibi, aynısını Moğolca için de söyleyebiliriz. Choi, Orta Moğolcada bulunan ayrılma halinin +*daça* olduğunu, bunun da lokatif +*da* eki ve ayrılma hali +*ça* ekinden oluştuğunu bildirmektedir (Poppe, 1955: 201).

Sonuç

Trk. +*da/ +de* // Ko. *+*tā*

Bugünkü Korecede bulunma (lokatif) eki, gramer kitaplarında genellikle datif-lokatif eki –에 [e] ve ablatif eki[29] –에서 [esıo] eklerine sahip bir ek olarak verilmektedir. –esıo aynı zamanda ablatif eki olduğu için, iki fonksiyon bazen birbirine karışmaktadır. Ekin lokatif ya da ablatif olup olmadığı, bağlamın gelişinden rahatlıkla çıkarılabilir (Türközü, 2012: 104-105, 234):

경기장**에서** 축구를 했습니다. 'Stadyumda maç yaptım.'

[gyıongicang**esıo** çuggurıl hessımnida.]

[29]Korece ablatif ekleri, datif-lokatif eklerinin –서[-sıo] eklenmiş hâlidir:한테서 [hantesıo], 에게서 [egesıo] ve 에서 [esıo].

내년에 좋은 회사**에** 취칙할 거예요.‘Seneye iyi bir şirkette iş bulacağım.’

[nenyıone çohın hösa**e** çüçighal kıoyeyo.]

학생들이 모두 교실**에서** 공부합니다.‘Öğrencilerin hepsi sınıfta ders çalışıyorlar.’

[hagsengdıri modu gyoşir**esıo** gongbuhamnida]

엄마**에게서** 푠지를받았어요. ‘Annemden mektup aldım.’

[ıomma**egesıo** pyoncirıl padassıoyo.]

3.2.7. Birinci Yön Gösterme Eki (Directive Case)

Choi (2010: 275)’nin Türkçe ve Korece arasındaki bu yön gösterme eki için verdiği yapı şöyledir (Ramstedt II: 38-40):

Trk.+*ru/ +rü* // Ko. +*ro*

Choi, Türkçe ve Korece arasındaki durum eklerini karşılaştırdığı bir makalesinde, ET’deki yön gösterme eklerini iki başlık altında incelemiştir. Birinci yön gösterme eki olarak Türkçede +*ru/ +rü*ekini vermiş ve Korecedeki +*ro* eki ile karşılaştırmıştır. İkinci yön gösterme ekinde ise Türkçede +*ra/ +re* ekini vermiş ve Korecede *+*re* eki ile karşılaştırmıştır. Öncelikle ET’deki yön gösterme eklerini verelim. Aşağıdaki eklerin özü +*ru/ +rü* ekine dayanmaktadır (2010: 275):

+rU	+gArU
+ArU	+ngArU

Erdem (2012: 624), “Yön Ekleri: Çekim Ve Türetim Özellikleri Bakımından Tarihsel Bir Degerlendirme” adlı bir yazısında Orhun Türkçesinde yön gösterme eklerinin canlı olduğunu ve bu ekin Maniheist metinlerde Maniheist olmayan metinlere oranla daha sık görüldüğünü belirtmektedir. Karahanlı döneminde ise ek kaybolmuş durumdadır (Erdal, 2004: 370). Erdem, bu ekin durumunu ise, ‘Erdal (2004: 177) +gArU ekinin Karahanlı Türkçesinde ve Budist Uygur eserlerinde çok az kullanılmasını, tarihsel gelişirnin bir sonucu olarak hâl sisteminin daralmasına (reduction) veya ekin isimlerden fiil türeten +gAr-ekiyle olan benzerliğiyle

açıklanabileceğini ifade eder', şeklinde ifade etmektedir. ET'deki bu yön gösterme eklerine Orhun kitabelerinden ve ET'den örnekler verelim (Choi, 2010: 275):

Orh. *eb+ gerü* < *eb* 'ev'

Orh. *tabgaç+ garu* < *tabgaç* 'Çin'

Orh. *yış+ garu* < *yış* 'dağ, orman'

Orh. *ortusi+ ŋaru* < *ortu* 'orta'

Orh. *ebim+ erü* < *ab* 'ev' vb (Tekin, 1968: 135).

ET *kirü kerü* 'arkaya doğru' <**ki+rü, *ke+rü*

ET *berü* 'beri' < **be* (Poppe, 1977: 71).

Choi, Moğolcadaki ek için *-rū şeklini vermektedir: Kalm. *modo+ rū, moddarū* 'ormanlığa doğru' <modon; Mo. *qagaru ~ qaru* > Kalm. *ḫār+ān* 'nereye'; Bury. *uha+ rū* 'suya doğru' <*uhang*. Georg, "Unreclassifying Tungusic" adlı yazısında sadece Kuzeyde konuşulan Tunguzcadaki *prosecutive case+dulī* ve *directive case +tikī"*den söz etmektedir. Bu ekler görüldüğü üzere iki heceli eklerdir. Bu durum da, bunlardan hangisinin önce oluşmuş olabileceği ya da hangisinin önce kullanıldığı konusunda dilbilimsel açıdan merak uyandırmaktadır. *Prosecutive* durumunda olan ekin yorumlanması daha kolay gibidir; bu ek eski datif eki *-*du* ve *prosecutive* eki *–li* ekinin bitişik yazılmış hâlidir (2004: 56). Choi ise, Mançu-Tunguzcadaki yön gösterme ekinin *+ri* < *+*rū* eki olduğunu belirtmekte ve şu örnekleri vermektedir (2010: 276):

Ma. *tuleri* 'dışarı' < *tule* 'dış, dışarı'

Evk. *tugəri* 'kış' < *tugə* 'kışın, kış'

Ma. *tuweri,* Nam. *tuəri,* Lam. *tugəri* 'kış' <*tugə* vb (Poppe, 1955: 205).

Itabashi (1987: 191-192), Japonca ve Koreceyi karşılaştırırken, öncelikle EJ'daki 'bugün karşılaştırma fonksiyonlu' *prosecutive case* olan *yori, yuri, yu, yo* eklerini ve Murayama (1973) çalışana kadar daha önce üzerinde hiç bir çalışma yapılmamış EJ'deki *directive case* olan *ni* ekini vermiştir. Murayama, bu *ni* ekini Mançu-Tunguzcadaki *prosecutive case li* ile ilişkili görmektedir. Miller (1971) ise,

OK dönemindeki direktif eki olarak *ri* ekini göstermiş ve bu ekin EJ'daki *yuri* ve *yori* eklerindeki *–ri* ile bağlantılı olabileceğini ileri sürmüştür. Ancak bu iki bilim insanının görüşleri, Altay dillerinin yakınlığı konusundaki iddialarını kanıtlamaları açısından yetersiz görülmüştür. Itabashi'nin belirttiğine göre, 'prosecutive' *yuri, yori* şekilleri *yu, yo* şekilleri arasında fonetik varyant farkı bulunmaktadır. Murayama (1974: 158)'ya göre, *yuri, yori* eklerinin özü **düli / *duli* şekillerine dayanmaktadır: <**du* (lokative) ve **li* (prosecutive). Bu şekil, bize Tunguzcadaki *prosecutive case+dulī* ekini anımsatmaktadır.

EK'deki direktif eki *ri* için detaylı bir çalışma yapılmamıştır. Bu konuyla ilgili çalışma yapanlar olarak Lee-Ki-Moon'ın (1975) ve Kim Bang-Han'ın (1983) isimlerini sayabiliriz. Dilbilimsel çalışmalarda EK direktif eki *ri* için geçerli sayılan tek bir görüş bulunmaktadır. Bu görüş de, Lee ve Kim tarafından ortaya atılmış ve o şekilde kabul edilmiştir. Sözü edilen görüş, EK *ri* ekinin Altay dillerinin genel *prosecutive* eki olan *li* ekinden geldiği görüşüdür. *li* eki bugün, Altay dillerinin bir kolu olan Tunguz kolu hariç, diğer Altay dillerinde fosilleşmiş bir kalıntı olarak bulunmaktadır (Itabashi, 1987: 201).

OK'deki direktif eki de, aynı şekilde *ri* ekidir ve *hangıl* ile yazılmış metinlerde 리[ri] şeklinde görülmektedir. Bu ek, OK'ye geldiği zaman kaybolmak üzere olan bir ek olarak gelmiştir. Bu yüzden OK'de ekin üretkenliği azalmış ve ek, sonraki dönemlerde fosilleşmiş bir kalıntı görünümüne geçerek *deictic form* hâlini almıştır. Yani Itabashi'ye göre, bu ek OK döneminden önce çok yoğun bir şekilde kullanılmış, üretken bir ekti. OK'ye geldiği zaman da düşmek üzereydi ve düştü. Bu ekin en eski metinlerden bir görünümünü Itabashi'den aynı şekilde aktaralım (1987: 202):

(a) iri 'to(ward) this way, in this way' <**i 'this' + ri [dir.]**

1- y ə sət sa i i ri nirŭn ʌ ni (SS 6: 26)

y ə sət sa i i **ri** nirŭn ʌ ni

six masters [nom.] this **[dir.]** reached

"the six masters reached (it) this way." [altı usta bu şekilde ulaştı]

2- h ʌ i i ri nop’ asko (NT 1: 35)

h ʌ i i **ri** nop’as ko

year this **[dir.]** increase [conj.]

“years passed this way...” [yıllar geçti bu şekilde...]

M. Lewincki (1938: 25, 1949: 257)’nin Türkçedeki *+ru/ +rü*, Moğolcadaki *–ür* ve Mançucadaki *+ri* yön gösterme eklerini karşılaştırdığını belirten Choi, Korecedeki yön gösterme ekinin *+ro* eki olduğunu ifade etmektedir: Ko. *+ro, +ıro, +ĭro* < **+ro.* MKo. *+(ı)ro.* Örnekler (2010: 276):

Ko. *kıri+ ro* ‘oraya’ <*kıri* ora’ <**kı+ ri, kı* ‘o’.

Ko. *namnyək+ ıro* ‘güneye doğru’ <*namnyək.*

Ko. *anh+ ĭro* ‘içeriye doğru’ <*anh.*

MKo. *çipıro* ‘eve doğru, eve’ <*çip* vb.

Bugün bu ek, ‘araç eki’ (instrumental) fonksiyonunda ve ‘olarak’ anlamında da kullanılmaktadır. Aynı zamanda, sebep bildiren cümlelerde kullanılarak sebep de ifade etmektedir (Türközü ve Ölçer, 2012: 108-109):

가위**로** 종이를 잘랐어요.‘Makasla kağıdı kestim.’

[kaü**ro** çongirıl callassoyo]

반 지진**으로** 온 나라가 슬픔에 빠졌습니다. ‘Van depremiyle tüm ülke hüzne boğuldu.’

[ban ciçin**ıro** on naraga sılpıme paçyıosssımnida]

친구가 팀장**으로** 승진했어요. ‘Arkadaşım ekip başkanı olarak terfi etti.’

[çinguga timcang**ıro** sıngcinhessoyo]

Sonuç

Trk.*+ru/ +rü* // Ko. *+ro*

EK *+ri*

OK +*ri*

Eski Korecedeki yön gösterme eki, en erken dönemlerdeki metinlere bakıldığında *ri* olarak gözükmektedir. Bu ek, aynı şekilde Orta Korecede de devam etmiştir. Yalnız, Orta Koreceye geldiğinde, çok kullanılmış ve yorgun düşmüş bir ek hâlinde gelmiştir. Itabashi, ekin bu durumda daha fazla kalamadığını ve kaybolduğunu, daha sonraki dönemlerde de fosilleşmiş bir kalıntıya dönüştüğünü ileri sürmektedir.

Ko.
- 이 [i] + 리 [ri] + 로 [ro] ‘buraya doğru’
- 저 [čɔ] + 리 [ri] + 로 [ro] ‘şuraya doğru’
- 그 [kı] + 리 [ri] + 로 [ro] ‘oraya doğru’

Tr.
- bu + ra + y + ***a doğru***
- şu + ra + y + ***a doğru***
- o + ra + y + ***a doğru***

3.2.8. İkinci Yön Gösterme Eki (Directive Case)

Choi (2010: 276)’nin Türkçe ve Korece arasındaki bu yön gösterme eki için verdiği yapı şöyledir:

Trk.+*ra*/ +*re*// Ko. *+*re*

Choi, Türkçedeki bu yön gösterme ekinin +*ra* / +*re* olduğunu belirtmiş ve Orhun kitabelerinden şu örnekleri vermiştir (Choi ay.):

Orh., MK *taş*+ *ra* < *taş* ‘dış’

Orh. *şad*+ *ra* < *şad*

Orh. *içre* < *iç* ‘iç’

Orh. *öŋre* < *öŋ* ‘ön’

Orh. *kisre* ‘arkaya, batıya’ <**kiş* ‘arka’ (Tekin 1968: 135).

Choi'nin de bildirdiğine göre, Bang (1917: 10), Güney Türkçesindeki *bura, ora, nere* gibi yapılarda bulunan *+ra* eklerinin ET'deki bu *+ra / +re* şekillerinden ileri geldiğini belirtmiştir. Yine aynı yerde Choi, Moğolcadaki bu yön gösterme ekini *+*re:* olduğunu ifade etmiştir: Mo. *tere* 'o' <**te+ re.* Mançu-Tunguzcadaki hâli de yine *+*re:* şeklindedir: Ma. *ere* 'bu' < **e+ re,* Ma. t*ere* 'o' < **te+ re.* Ekin Korecedeki hâline geldiğimizde ise *+rə, +ri* < *+*re* şekliyle karşılaşmaktayız (2010: 277):

Ko. *irə* 'bura, buraya' <*i* 'bu' (krş. *irə+ ro* 'buraya doğru')

MKo. *iri* 'buraya' <*i* 'bu' (krş. *iri+ ro* 'buraya doğru')

MKo. *çəri* 'şuraya' <*çə* 'şu' (krş. *çəri+ ro* 'şuraya doğru')

MKo. *kıri* 'oraya' <*kı* 'o' (krş. *kıri+ ro* 'oraya doğru')

Sonuç

Trk.+*ra/ +re* // Ko. *+*re*

Ko.	이 [i]	+	***리*** [ri]	+	로 [ro]	'buraya doğru'
	저 [čə]	+	***리*** [ri]	+	로 [ro]	'şuraya doğru'
	그 [kı]	+	***리*** [ri]	+	로 [ro]	'oraya doğru'

Tr.	bu	+	***ra***	+ y + a	doğru
	şu	+	***ra***	+ y + a	doğru
	o	+	***ra***	+ y + a	doğru

Birinci bölümde de bahsettiğimiz gibi, yön gösterme eki *ri,* EK'de çok kullanılmış, ancak OK'de kaybolmuş ve fosil bir kalıntı hâlini almıştır. Yukarıdaki şekilden de anlaşılacağı üzere, bu ekten sonra, bugün de Korecede hem instrumental hem de direktif olarak kullanılan *ro* eki gelmiştir. Choi, Korecede /l/ ve /r/ seslerinin ayrı bir şekilde ifade edilmediğini ve bu iki fonksiyonunun tek bir ekle ifade edildiğini belirtmektedir. Ancak bu iki fonksiyon, bugün aynı ekle karşılansa da proto şekillerinin farklı olma ihtimali vardır. "Çünkü, hiçbir Altay dilinde, direktif

eki ile instrumental eki aynı fonksiyonunda görülmemektedir. Diğer Altay dillerindeki karşılıklarına bakıldığında, bu ekin proto şeklinin direktif eki için *+ro , instrumental eki için ise *+lo olduğu anlaşılmaktadır (Choi, durum ekleri, 46; Choi, 2010: 279)."

Şunu da bir varsayım olarak belirtmek gerekirse, acaba *ro* yön gösterme ekinin gelişini OK'de kullanımdan düşen veya şöhretini yitiren *ri* ekinin unutulmasıyla açıklayabilir miyiz? Yani özetle varsayım şudur ki, *ri* ekinin fonksiyonu zamanla unutulmuş ve kalıplaşarak sözcüğün gövdesi gibi olmuştur. Ekin varlığı da işlevi de unutulduğu için, yerine yine ihtiyaç gereği aynı işlevde ve varyantlaşmış haliyle *ro* eki gelmiştir.

3.2.9. Eşitlik Eki (Equative Case)

Choi (2010: 277)'nin Türkçe ve Korece arasındaki eşitlik eki için verdiği yapı şöyledir:

AT +*ça*// AK+*çə̄*

Kalkan, eşitlik ekini "Türkiye Türkçesinde eşitlik durum eki +CA'dır. Bu ekin bir yapım eki mi yoksa bir çekim eki mi olduğu konusunda görüş ayrılıkları bulunmaktadır. Gibilik, eşitlik ve benzerlik vb. işlevleri bulunan eşitlik durumunu da bir durum eki olarak kabul etmeyen kaynaklar vardır. Söz diziminde zarf tümleci olarak kullanılan +CA ekli yapılar az da olsa yer bildirerek cümlede dolaylı tümleç olarak da kullanılmaktadır (2006: 107)." ifadeleriyle özetlemiştir. Choi de, Türkçedeki eki +ça, +çe şeklinde belirtmiş, Orhun kitabelerinden ve ET'den şu örnekleri vermiştir (Choi ay.):

Orh. *otça* 'ateş gibi' <*ot*

Orh. *borça* 'fırtına gibi' <**bor*

Orh. *tagça* 'dağ gibi' < *tag*

Orh. *subça* 'su gibi' < *sub*

Orh. *eligçe* 'elli kadar' <*elig*

Orh. *ança* 'öyle' < *+*an* 'o' (Tekin, 1968: 136)

ET *ança* ‘o kadar’ <*ol*

ET *yiçe* ‘tekrar, yeniden’

ET *kaç* ‘kaç’ <**ka-ç* (Gabain, 1941: 185).

Ramstedt (II: 48), ET’deki ‘-ınca, -dığı müddetçe, -ıncaya kadar’ anlamındaki *+gınça/ +ginçe* zarf-fiilin de *+ça/ +çe* ekinden geldiğini belirtmektedir: ET *ınanmagınça* ‘inanmayınca, inanmadığı müddetçe’ < **ınan-ma-g+ın+ça.* Deny (1921: 634) ise ET’deki ‘zaman, vakit, devir’ anlamındaki *cag* kelimesinin özünde *+ça/ +çe* olduğunu belirtmiştir. Ancak, Gabain (1941: 45, 185,350) bu görüşe karşı çıkmıştır. Ona göre bu ek, isimden isim yapma eki *+ça/ +çe* küçültme eki ile aynıdır. Gabain, aynı zamanda *+çak* küçültme edatını da,*+ça* (küçültme eki) + *ok* (kuvvetlendirme edatı) şeklinde ifade etmiştir (Choi, 2010: 278).

Eşitlik ekinin Moğolcadaki hâlini **+ça* olarak belirten Choi, bu ekin *+magça/ +megçe* (< **mag+ ça*) ekinde bulunduğunu ifade etmektedir. Hatta ek, konuşma dilinde *+maçi/ +meçi* şeklinde görülmektedir: Mo. *garumagça* ‘çıkınca’<*gar-*, Mo. *iremegçe* ‘gelince’ <*ire-* (Ramstedt II: 47).

Korecedeki eşitlik hâli ise, ‘gibi’ anlamında olan *+çhəi* (<**çe*) ekidir. Günümüz Korecesinde de bu şekilde kullanılmaktadır: Ko. *çhəi hĭ-* ‘gibi yap-, davran-‘. Ramstedt (II: 46), Korecedeki 몇 [myəç] ‘kaç’ kelimesindeki *+ç*’yi eşitlik eki olarak alarak Türkçedeki ‘kaç’ kelimesi ile ilişki kurmuştur (Choi ay.). Ayrıca günümüzde 처럼 [çıorıom] ‘gibi’ şeklinde bir edat da bulunmaktadır.

Sonuç

AT *+ça*// AK*+çə̄*

3.2.10. Araç Eki (Instrumental Case)

Choi (2010: 277)’nin Türkçe ve Korece arasındaki eşitlik eki için verdiği yapı şöyledir:

AT *+lĭgu*// AK *+lo*

Kalkan araç ekini ise, "Türkiye Türkçesinde vasıta durum eki +(y)lA'dır. Araştırmalarda Eski Türkçede vasıta durum ekinin +(I^4)n olduğu ancak bu ek zamanla işlevini kaybettiği için "ile" edatından ekleşen +lA'nın kullanılmaya başlandığı belirtilmektedir. Cümlede; sebep, araç, birliktelik, zaman işlevleri ile zarf tümleci olarak kullanılmaktadır. Cümlede yüklem göreviyle de kullanılır. Bu durum ekinin bazı dil bilgisi kitaplarında bir durum eki olarak ele alınmadığı da belirlenmiştir," şeklinde özetlemiştir (2006: 107).

Choi (2010: 279), *+*lıgu* birliktelik eki hakkında Poppe (1977: 72-3)'nin fikirlerine şöyle değinmiştir; Yakutçadaki *+līn/ +lūn (*<*+*lū* (asıl birliktelik eki) + *n* (araç eki)) eki birleşik bir ektir. Tekin (1989) ise bu görüşe karşı çıkmıştır. Ona göre, Yakutçadaki *+līn/ +lūn* eki ET'deki *+ligü/ +lıgu* şeklinden gelişmiş bir ektir. Moğolcadaki araç eki ise *+*luga* ekidir. Bu ek, *+luga/ +lüge* birliktelik eki ve *+βar* (<*+*gar*) ekinden oluşmuştur. Tunguzcadaki ek ise *+*lū* şeklindedir. Tunguzcanın kollarından biri olan Evenki lehçesinde bulunan birliktelik eki *+nun*, >*+*lū*+*n* şekline gelişmiştir. *+*n* morfemi ise *+*lū* ekine göre daha arkaik bir ektir. Ekin Lamutçadaki şekli de *+ńun*'dur (Ramstedt II: 42, Poppe, 1977: 72-3).

Korecedeki durum ise şöyledir: *+*lo* > *+ro, +ıro, +ŭro.* Choi, örnekleri ise şu şekilde vermektedir (Choi ay.):

Ko. *son+ ŭro* 'el ile' <*son*

Ko. *mar+ ro* 'söz ile' <*mar*

Ko. *nunsmır+ ro* 'gözyaşı ile' <*nun+ s mır*

Ko. *sırım+ ıro* 'dert ile' <*sırım.*

Sonuç

AT *+lĭgu*// AK *+lo*

Daha önce de belirttiğimiz üzere, Korecedeki −(으)로 [(ı)ro] eki, hem '-A doğru' anlamında yön gösterme eki, hem de burada da olduğu gibi, araç ekidir. Altay dillerinin yapısı gereği, yön gösterme ve araç fonksiyonu bir ekte birleşemez. Yani,

muhtemelen bu eklerin proto şekillerindeki fonksiyonları birbirinden farklı olmalıdır. /l/ ve /r/ sesleri aynı işaretle, yani -ㄹ ile karşılandığı için ekin /lo/ şeklinde mi, yoksa /ro/ şeklinde mi varolduğu kestirilememektedir. Hangi proto şeklin hangi işlevde olduğu konusu da kesin olmamakla beraber, Choi bu eklerin proto şekillerini şu şekilde vermiştir (2010 ay):

+ro ⟶ yön gösterme işlevi için proto şekil

+lo ⟶ araç/vasıta işlevi için proto şekil

3.2.11. Diğer

3.2.11.1. Yükleme (Belirtme) Durum Eki (Accusative Case)

Choi, eserinde bu ekten bahsetmeyip, yalnızca yukarıda adı geçen ad durum ekleri ile Korece ve Türkçeyi karşılaştırmıştır. Bu ekin Korecede nasıl bir gelişim gösterdiği konusunda çeşitli görüşler ortaya atılmıştır.

Türközü ve Ölçer, akuzatif ekini *nesne eki* –을/–를 [ıl/rıl] olarak vermektedirler. Bu ek, konuşma dilinde istenildiği zaman kullanılmayabilir, fakat yazı dilinde kesinlikle kullanılması gerekmektedir. Eğer yokluğu, konuşma dilinde herhangi bir anlam karışmasına yol açıyorsa, o zamanlarda da kesinlikle kullanılmalıdır. Yükleme ekinin kullanımıyla ilgili birkaç örnek verelim (2012: 34-35):

숙재-**를**합니다 [sugceril hamnida] 'Ödevim-**i** yapıyorum.'

나는친구-**를**기다립니다 [nanın çingurıl kidarimnida] 'Arkadaşım-**ı** bekliyorum.'

영화-**를**봅니다 [yıongwoarıl bomnida] 'Film**(i)** izliyorum.'

그분은 신문-**을** 봅니다 [kıbunın şinmunıl bomnida] 'O kişi gazete**(yi)** okuyor.'

Ramstedt, *Korean Grammar* adlı kitabında akuzatif eki ile ilgili şu bilgileri vermiştir: Dolaysız nesne (belirtili nesne), fiil ile nesne arasındaki bağlantıyı daha açık bir şekilde ifade etmeye yarayan, hem ismin nominatif (yalın) ekli hâli hem de akuzatif ekli hâli kullanılarak yapılan bir nesne yapısıdır. Akuzatifler çoğu zaman, tümcede özel bir yeri olan fiillerin, yani bütün yükü taşıyan yüklemlerin, asıl

vurgulamak istediği anlamı da verebilmektedirler. Bunu yaparken de özellikle tümcenin nesnesiyle bağ kurarlar. Ramstedt, akuzatifle ilgili kısaca bilgi verdikten sonra şu örneği vermiştir (1939: 45, 97):

kogi-Ø čabatta ‘caught Ø fish / caught fishes’ (balık-Ø tuttu)

kogi**rĮl** čabatta ‘caught **the** fish / caught the fishes’ (balığ**ı** tuttu)

Itabashi, Ramstedt’in şu görüşünden de bahsetmektedir: Ramstedt (1957: 204), Orta Korecede *po-* ‘gör-‘ fiilinin Japoncadaki akuzatif eki *wo* ve Mançu-Tunguzcadaki akuzatif eki *be/wa* ile kıyaslanabilir olduğunu düşünmüştür. Ancak bu, Poppe (1960) tarafından kesin bir şekilde çürütülmüş ve bunların arasında ne fonolojik ne morfolojik ne de semantikal bir bağ olabileceği belirtilmiştir.

Miller (1977: 164) ise, EK akuzatif eki *hər*’ın EJ’daki akuzatif *wo* ile değil, daha çok EJ’deki ‘prosecutive’ fonksiyonundaki *wo* ile aynı kökten gelmiş olabileceği fikrindedir. Ona göre, OK’deki *hər* şekli *g-i-r şekline gitmektedir. Bu ek de, datif eki *ga ve latif eki *ru ekinin birleşiminden oluşmuş Proto-Altayik direktif eki *gärü / *ɤaru ile mukayese edilebilir.

Yine Itabashi’nin bildirdiğine göre, aslında EJ’da *i* şeklinde başka bir akuzatif daha bulunmaktadır. Bu şekil, EK akuzatif eki *hər* (< *gi-r) şekline gitmektedir. Baştaki hecede bulunan *gi, büyük ihtimalle PA’da bulunan akuzatif *i-gi*’den gelmektedir (1987: 113). Özetle, Itabashi kitabında Japonca ve Koreceyi karşılaştırırken EJ akuzatif *i* ve EK akuzatif *her* şekillerini almıştır.

Eski Korecenin akuzatif şeklinin nasıl olduğu konusu son zamanlara kadar tartışılagelmiş, ortaya çeşitli görüşler atılmış, ancak net bilgiler elde edilememiştir. Örneğin, Kim Bang-Han (1983), bu ekin kökeninin bir türlü bilinemediğini ileri sürmesine rağmen, Miller (1977) kökeninin aslında açık ve net olduğunu belirtmiştir. Ancak, Miller’in teklifi, bu konuda yeterli bir kanıt sayılmamaktadır. Eski Koreceye dair akuzatif eki ile ilgili teklifleri ve görüşleri kısaca gözden geçirelim (Itabashi, 1939: 147-159):

- Ramstedt (1952: 31), Kuzey Koredeki akuzatif şekli olarak ünsüzlerden sonra *ŭl, il,* ünlülerden sonra ise *i, ri, ril* eklerini; Güney Koredeki akuzatif şekli

olarak ise ünsüzlerden sonra *ŭl, il,* ünlülerden sonra da *i, ril* eklerini vermiştir. ŭ ve i ünlüleri ve ekin ikincil final elementi l ile birlikte, bu ek muhtemelen PA**i* akuzatif ekinin bir yansımasıdır.

- Lee-Ki-Moon (1975: 89), Ramstedt'in görüşünü doğrulamaktadır. Ancak Itabashi'ye göre Lee, ekin orijinal hâlini bulmayı denememiştir. Bu da onun EK hakkında savunduğu görüşlerden bazılarını geçersiz kılmaktadır.
- Miller (1977: 158), öncelikle ekin ilk formunu tartışmıştır. Ona göre, EK **həl* akuzatifi, Tunguzcadaki prosecutive eki **kila, *kili* ile karşılaştırılabilir. Bu ekler sadece, ikincil bir oluşum olduklarını anladığımız Evenki ve Lamut lehçesinde karşımıza çıkmaktadır.
- Kim-Bang-Han (1983: 186) ise, OK **hər* <*g-er şeklini savunmaktadır. Ama Miller gibi –g'nin herhangi bir Altay formu olduğu konusuna tereddütle yaklaşmaktadır. Kim, Korecedeki **hər* formunun Altayca bir elementle bağını kurabilecek bir kanıt bulamamıştır.

Eski Korecede esasen '*direct object marker'* işlevinde olmak üzere **her, *er* akuzatif şekli konusunda net olmasa da bir uzlaşma sağlanmıştır. Bu uzlaşmanın kökeni hakkında Itabashi'nin kabul ettiği görüşü de kısaca belirtelim: Itabashi, Miller (1977: 167)'in de bahsettiği üzere, *i breaking* diye adlandırılan bir olaydan söz etmektedir. Korecenin tarihsel gelişimi içerisinde en çok değişen vokal **-iĕ- < -e-* 'dir ve *her* şekli de bu –e- vokali ile yazılmaktadır. Yani **-iĕ-* bozulmuş ve *–e-* olmuştur. İlk hecedeki i ünlüsünün ikinci hecedeki diğer ünlüler yüzünden asimile olmasına ya da bozulmasına *i breaking* denildiğini belirten Itabashi, bu konuda bir sonuca ulaşır. Bu sonuç, **her, *er* şeklinin *i breaking* olayıyla ortaya çıkmış olabileceğiyle ilgilidir. Aynı zamanda EK *h sesi de PK *g ünsüzüne gitmektedir. Sonuç olarak, EK **her, *er* şekli PK **gir* (<**giru*) şekline gitmektedir. *gi* Altayik bir akuzatif eki, diğer *ru* ise Altayik bir 'lative, directive, prosecutive' eki olabilir. Akuzatifin orijinal formu üzerine, henüz net bir şey söylenememektedir (1987: 159).

Bu ek, *Hyangga*'larda **her, *er* şeklinde görülmektedir. Şu örnekleri aynı şekilde aktaralım (Itabashi, 1939: 151-153):

1. [*her*]

kočher kəska patčʌporiita (2:4.1-4.4)

koč **her** kəska patčʌri ita

flower **[obj.]** pick dedicate [cop.]

"I would pick and dedicate the flower (6:pp.62-63) [Çiçeği seçsem ve (ona) adayabilsem/sunabilsem]"

2. [*her*]

murupher kočomyə (7:1.1-2.2)

murup **her** kočo myə

knees **[obj.]** hold together and bow [conj.]

"I hold my knees together and bow (12:pp.74-75) [Dizlerimi bir arada tutup eğiliyorum]"

3. [*er*]

mastungpanger pamimorankokata (6:3.1-4.4)

mastung pang **er** pam i mor an ko kata

Mattung [hon.] **[obj.]** night [gen.] not knowing hold and went

"(Princess Səmhwa) secretly went away at night holding Mattung (in her arms) (11:pp.72-73) [(Prenses Səmhwa) bir gece gizlice Mattung'u (kollarında) tutmaya gitti.]"

Sonuç

EK **her*, **er*(< PK **gir* <**gi-ru*)

Günümüzde Türkçede belirtme durum eki, Kalkan (2006: 106-107)'ın da belirttiği üzere, *+(y)I4* şeklinde karşılanırken Korecede de bu ek, ünlülerle biten kelimelerden sonra –를 [rıl], ünsüzlerle biten kelimelerden sonra ise –을[ıl] şeklinde görülmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
KORECE VE DİĞER ALTAY DİLLERİNDEKİ AD DURUM BİÇİMBİRİMLERİ TABLOSU

	Türkçe	**Korece**	**Moğolca**	**Mançu-Tunguzca**	**Japonca**
yalın durum (nominative)	Ø <ET *+i (sadece 3TK'de)	+*i* (~+*ga*) (özne eki)	Ø <EMo+*inu*, +*anu* (özne belirt.)	Ø <EMa+*inu* (özne belirt.)	+*ga* edatı <EJ *+*i* (özne eki)
ilgi (genitive)	*+*n* (TT +(n)I[4]n)	*+*n* <EK *+*i*	*+*n*	*+*n*: > Tung. +*ngī* > EMa +*inu*	+*no* <EJ*+*n*,+*na*, +*nö*,+*ga*
sıfır ilgi	Ø	Ø	Ø	Ø	*Ø
yönelme-bulunma (dative-locative)	+*a*/ +*e*	+*a*/ +*e* <EK **a*/**ai*/ **ahi*	+*a*/ +*e*	+a/ +ya	+ni
İkinci yönelme-bulunma	+ka /+ga	*+ke	*+gā	Tung (Lam) *+gā:	?
bulunma eki (locative)	+da /+de	*+tā	+da EMo *+du, +da, +a	*+*dā* Ma +de Tung *+du, +da, +a	+*de* < EJ +tu, +du, +da
yön gösterme (directive)	+ru /+rü	+ro < OK +ri < EK +ri	*+rū	+ri < *+rū	EJ +ni
ikinci yön gösterme	+ra /+re	*+re	*+re	*+re	?
eşitlik (equative)	AT +ça	AK +çē	*+ça	?	?

araç (ınstrumental)	AT +lĭgu	AK +lo	*+luga	Tung *+lū	+to < EJ tö
yükleme (accusative)	TT +*y(I)*[4] < ET +(*i*)*g* < ET *ma (emphatic suffix)	MK+*ıl/+rıl* <EK **her, *er* < PK **gir*<*gi-ru	WMo *+*i* < EMo *ba* *(emphatic suffix)*	EMa *be* ETg *wa*	MJ *o* (/wo) < EJ wo

SONUÇ

Her bölümü, bölümler içerisinde geçen özet niteliğindeki cümlelerden de yararlanarak kısaca değerlendirmeye çalışacağız.

Birinci bölüm: "Altay dillerinin soyca akrabalığı henüz kesin olarak ispat edilmemiş sayılabilir. Fakat Altay dilleri teorisine karşı olanlardan hiçbir kimse şimdiye kadar, bir dilcinin kabul edebileceği deliller göstererek teoriyi çürütememiştir" (Tekin, 2013).

K. M. Lee (1981)'nin Korece'nin Altay dilleri içerisindeki yeri konusunda genel bir sonuç oluşturabilecek şu cümlelerini sonuç olarak değerlendirmekteyiz: "Korecenin esas yapısında Altayca ögelerin dışında, bunlardan üstün gelebilecek herhangi bir unsurun varlığı ihtimali yoktur. Korecede henüz bilinmeyen pek çok ögenin bulunduğu bir gerçektir; ama bunlar, Korecenin esas yapısında mevcut olan Altayca ögeleri ortadan kaldırmaz.". Yani eğer Korece bir dil ailesine dahil edilmek isteniyorsa, en doğrusu 'Ockham's razor' mantığını uygulamaktır. Bu mantık, 14. yy filozoflarından Ockham'lı William'ın, her şeyin birbirine eşit olduğu bir ortamda, en basit açıklama doğruya en yatkın olandır, düşüncesine dayanmaktadır.

İkinci bölüm: Kendi içerisinde özel bir tarihsel gelişim yaşamış olan Korece, tam anlamıyla 1443/1446 yıllarından itibaren, yani Korece için en bilimsel alfabe olarak gösterilen Hangıl alfabesinin icadıyla beraber takip edilebilir olmuştur. Bu alfabenin icadından önce Korecenin asıl yapısı tam anlamıyla görülememekte ve seslerin nasıl kullanılıp telaffuz edildiği bilinememektedir. Bunun sebebi, 'hanca' adı verilen Çince karekterlerdir. Bu karekterler, Korecenin çoğu sözcük kökünde (%60'ı) hâlâ yaşamaktadır. Eski Koreceye ait külliyat da fazla değildir. Bu sebeple hanca dolu EK dönemini ancak OK'deki ses ve söz varlığından hareketle ve tahminlerle tasarlayabilmekteyiz. Ancak OK dönemi bile genel olarak bakıldığında, net bir şekilde aydınlatılamamıştır ve yeniden yapılandırılmaya ihtiyaç duymaktadır. H. W. Choi, Ramstedt, Poppe, P. Ç. Park, W. J. Kim, Itabashi, P. H. Kim gibi bilim insanları Korece, Ana Altayca ve diğer Altay dilleri arasındaki fonolojik ve morfolofik bağlardan söz etmektedirler.

Bunların yanı sıra Korece, ‘güneş ülkesi’ olarak gördüğü ABD hayranlığı sebebiyle, bugün İngilizce kelimelerin etkisi altındadır. Buna rağmen geçmişten getirdiği homojen yapısını korumayı da başarabilmiştir.

Üçüncü bölüm: Çalışmamıza başlarken Altay dil ailesinin varlığı ve Korecenin de bu dil ailesinde yerinin olduğu inancından yola çıkarak bu doğrultuda Korecenin diğer Altay dilleriyle olan ilişkisini ad durum ekleri açısından, dördüncü bölümdeki tabloda da görüleceği üzere, elimizden geldiğince göstermeye çalıştık. Korece ve diğer Altay dilleri arasındaki benzerlikler yahut farklılıklar; yalın durum eki (nominative), ilgi eki (genitive), sıfır ilgi eki, yönelme-bulunma eki (dative-locative I-II), bulunma eki (locative), yön gösterme eki (directive I-II), eşitlik eki (equative), araç eki (ınstrumental) ve yükleme durumu eki (accusative) üzerinden, ulaşılabilen en eski (farazi) biçimleri de verilerek değerlendirildi.

Görüldü ki, Korecedeki ad durum biçimbirimleri, yeri geldiğinde Türkçeyle ve diğer Altay dilleriyle, yeri geldiğinde ise Ana Altayca birtakım şekillerle benzerlikler göstermektedir. Altay dilleri arasındaki biçimlerin günümüzdeki şekilleri farklılık gösterse de, eskiye doğru gidildikçe bu şekillerin bağları kurulmaya başlanmakta ve benzer gelişim süreçleri takip edilebilmektedir. Ancak daha önce de belirtildiği üzere, özellikle Korece açısından en erken dönemlerin ışığını açabilecek, kanıt niteliğinde belge veya herhangi bir kayıt bulunmamaktadır. Dolayısıyla, görülen benzerlikler, ne yazık ki, net ifadeler kurulmasına imkan vermemektedir.

KAYNAKÇA

AALTO, P. (1955), "On the Altaic Inıtial –p",CAJ 1. s. 9-16.

AKALIN, M. (1998), *Tarihi Türk Şiveleri,* Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları: 161, Seri: IV, Sayı: A. 43, Ankara.

AKAR, A. (2005), *Türk Dili Tarihi,* Ötüken Yayınevi, İstanbul.

AKAR, A. (2010), "Lehçe Oluşma Şartları ve EvreleriBakımından Eski Türkiye Türkçesi", *TÜBAR*-XXVIII-/2010-Güz.

AKBAY, O. H., "Japonca ve Türkçedeki Eylemlerin Üye Yapısı –Dil Öğretimi Amaçlı Bir Karşılaştırma-", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Doktora tezi), 2006.

AKSAN, D. (2009), *Her Yönüyle Dil, Ana Çizgileriyle Dilbilim*, TDK, Ankara.

ALKAYIŞ, F. (2012), "Türkçede Hâl ekleri ve Fiil Kiplerinde Çok Terimlilik Sorunu", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi,* Güz- C.11, S.42: s. 276-287.

ALTUNDAĞ, P., "Korecedeki Çince kökenli Kelimelerin (Hanca) Yeri ve Korece Öğretimi".

ALYILMAZ, S. (2010), "Türkiye Türkçesinde Bulunma Hâli Kategorisi", *Dil Araştırmaları,* Güz- S.7, s. 107-123.

ARIKOĞLU, E. (2007), "Greenberg'in Avrasyatik Dil Teorisi ve Türkçe", *Dil Araştırmaları Dergisi,* C.1, S.1, Güz 2007, s.109-114.

AYDIN, E. (2012), *Orhon Yazıtları (Köl Tegin, Bilge Kağan, Tonyukuk, Ongi, Küli Çor),* Kömen Yayınları, Konya.

BANGUOĞLU, T. (1990),*Türkçenin Grameri*, TDK, Ankara, s. 326.

BARRINGER, H. A., & CHO, S. N. (1989). *Koreans in the United States: A Fact Book,* Honolulu: Center for Korean Studies, University of Hawaii.

BAUER, L. (2007), *The Linguistics Studies of Handbook*, Edinburg.

BOZ, E. (2012), *Türkiye Türkçesi Biçimsel ve Anlamsal İşlevli Biçimbilgisi (Tasnif Denemesi)*, Gazi Kitabevi, Ankara.

CAFEROĞLU, A. (1958), *Türk Dili Tarihi I,* İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul.

CASTRÉN, A. M (1850),"De affixis personalibus lingauarum altaicarum".

CASTRÉN, A. M (1862), *Kleinere Schriften.*

CHAMBERS, J. K. (1992), Dialect Acquisition,*Language,* Vol. 68, No. 4, University of Toronto, s. 673-705.

CHOİ, H. W. (1991), "Ana Altayca İyelik Zamiri *n", *Türk Dilleri Araştırmaları*, Ankara.

CHOİ, H. W. (1997), "On Some Evidences of the Affinity of Turkic and Korean", *Korea Unıversity of International Studies.*

CHOİ, H. W. (2004), "Eski Korecede Türkçe Ödünç Kelimeler", *Bilig Dergisi*, Yaz/ S.30, s.85-93.

CHOİ, H. W.(2010), *Türkçe, Korece, Moğolca ve Mançu-Tunguzcanın Karşılaştırmalı Ses ve Biçim Bilgisi,* TDK, Ankara.

CHOİ, H. W., "Korece ile Türkçenin Durum Eklerinin Karşılaştırılması", s. 35-47.

CLAUSON, G. (1969), "A Lexicostatistical Apprasial of The Altaic Theory", *Central Asiatic Journal* XIII: 1-23.

DEMİRCAN, A. (2007), "Dillerin Sınıflandırılması ve Türkçenin Dünya Dilleri Arasındaki Yeri", Ankara.

DOERFER, G. (1963), *Türkische und mongolische Elemente im Neupersischen I,* Wiesbaden.

DOERFER, G. (1980-81), "Temel Sözcükler ve Altay Dilleri Sorunu", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı,* Belleten.

DOERFER, G. (1984), "The Problem of Rhotacism/Zetacism", *CAJ,* 28:1-2, s. 36-42.

ERCİLASUN, A. B. (2011), Türk Dili Tarihi, Akçağ Yayınları, Ankara.

ERDEM, M. (2012), "Yön Ekleri: Çekim Ve Türetim Özellikleri Bakımından Tarihsel Bir Degerlendirme" (Prof. Dr. Mine Mengi Adına Türkoloji Sempozyumu (20-22 Ekim 2011) Bildirileri), Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi, Adana, s. 624-632.

ERGİN, M. (1992), *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınları, İstanbul, s. 226-228.

ESİN, E. (2003), *Türklerde Maddi Kültürün Oluşumu,* Kabalcı Yayınevi, İstanbul.

GABAIN, A. v., BANG, K. W. (1869-1934). Berlin'deki Macar Enstitüsünden Türkoloji Mektupları, UJ 14.

GEMALMAZ, E. (1992), "Standart Türkiye Türkçesi (STT)'nin Formanlarının Enformatif Değerleri ve Bu Değerlerin İhtiyaç Halinde Bu Dilin Gelişimine Muhtemel Etkileri", Erzurum.

GENCAN, T. N. (2001), *Dilbilgisi,* Ayraç Yayınları, Ankara.

GENCER, Z., "Japonca ve Türkçede Görünüş (Aspekt)", Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Doktora Tezi), Denizli, 2016.

GOMBOCZ, Z. (1912), "Zur Lautgeschicte der altaischen Sprachen", KSz 13, s.549-576.

GÖKÇE, F. (2003), "Akraba Olmama Kanıtlanabilir mi? Altay Dilleri Sorunu", *Türkbilig,* 2003/5*:* 157-168. (Orijinal metin: DOERFER, G., "Is Non-Relationship Provable? The Case of Altaic", *Folia Orientalia, Studia In Honorem Stanislai Stachowski Dicata*, Vol.:XXXVI, Krakow, 2000, s.111-124.)

GÖKMEN, M. E., KİM, Seong-Ju, (2002), *Korece Dilbilgisi*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.

GÜVENÇ, B. (1995), *Kültür ve Demokrasi (Derlemeler),* Gündoğan Yayınları, İstanbul.

HAMP, Eric P. (1970), "On The Altaic Numerals", *Studies in General and Oriental Linguistics, Presented to Shirô Hattori on the Occasion of His Sixtieth Birthday,* Edited by Roman Jakobson and Shigeo Kawamoto, TEC Corporation for Language and Educational Research, Tokyo, s. 188-197.

ITABASHI, Yoshizo, "Altaic Evidence For The Japanaese and Korean Case Suffix Systems", University of Washington, (Doctor of philosophy), 1987.

JANG, Juyeong, "Türkçede ve Korecede Gelecek Zaman", Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2016.

KAFESOĞLU, İ. (1996), *Türk Milli Kültürü,* Boğaziçi Yayınları, İstanbul.

KALKAN, U., "Türkiye Türkçesinde Hal (Durum) Kavramı ve Hal (Durum) Eklerinin İşlevleri", Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi), Afyonkarahisar, 2006.

KARAHANLI, L., "Yükleme (Accusative) ve İlgi (Genitive) Hali Ekleri Üzerine Bazı Düşünceler".

KARTALLIOĞLU, Y.(2008), "Türkçe'de ve Moğolca'da Çekim Edatlarından Önce Gelen İsim ve Zamirlerin Aldığı Hal Ekleri", *TÜBAR* – XXIII, 2008-Bahar.

KIM, Bok- Lim C. ve RYU, Eunjung (2005), "Korean Families", içerisinde; MCGOLDRICK, M., GIARDANO, J., GARCIA-PRETO, N. (2005), *Ethnicity & Family Theraphy*, The Guilford Press, New York, (Çevrimiçi) https://books.google.com.tr, 14-15 Mart 2017.

KIM, P., H. (1978), 'Altay ceę wa Hangukę' (Altay Dilleri ile Korece), *Tongamunhwa*, 15, 1978, s.15.

KIM, B. H. (1983), *Hankugəı Kyetong* (Korecenin Kökeni), Seul.

KİM, W. J. (1963), (Korecenin Fonolojik Sistemine Dair Yeni Bir Görüş), 'Kuge imunçege ı sin koçal', *Cindanhagbo*- 24, s. 69-72.

KOÇ, N. (1996), *Yeni Dil bilgisi*, İnkılap Kitabevi, İstanbul, s. 169-171.

KORKMAZ, Z. (1992),*Gramer Terimleri Sözlüğü,* TDK, Ankara, s. 77.

KORKMAZ, Z. (2003), *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi),* TDK, *Ankara.*

KOTWICZ, W. (1935) "Les pronoms dans les langues altaiques", Prance Komisji Orjentalistycznej Nr. 24, Krakow.

LAVROV, V. A. (1950), *GradostroiteL'naya kul'tura Sredney Azii*, Moskova, s.77.

LEE, Iksop, LEE, Sang-Oak, (1997), *Hanguk-ui eoneo,* Shingoo Munhwasa Press, Seoul.

LEE, K. M (1975),"Hankugę hyęn sęnsa (Korecenin Gelişim Tarihi)", *Hankug Munhwasa Daekye-V* (Kore Kültür Tarihi-V), Seoul, s. 75.

LEE, K. M (1981),"Hankugę hyęn sęnsa (Korecenin Gelişim Tarihi)", Seoul, s.86-88.

LEE, K. M (1998), *Gugeosagaeseol (Kore Dil Tarihi),* Seoul.

LEE, Ki-Moon ve RAMSEY S. R. (2011), *A History of Korean Language,* Cambridge University Press, New York.

LEE, S., R. (1955), "(15.yy. Korece Ses Sistemi ve Diftonglu Ünlülerin Kaynaşma-Contraction- Şeklinde Gelişmeler Üzerine)", s.331.

LIGETI, L. (2011), *Bilinmeyen İç Asya* (Çev. Sadrettin Karatay), TDK, Ankara.

LUBIMOV, K. (1967), "Türkçede Kaç İsim Hali Var?", *Dil Bilgisi Sorunları I,* Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, s. 57-61.

MERT, O. (2003), "Türkçe'de Hal Kategorisi ve Öğretimi", *A.Ü Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S.21, Erzurum.

MILLER B., V. (1971), *Japanese and the Other Altaic Languages,* Chicago, s. 44.

NAHM, A.C (ed.) (1973), *Korea Under Japanese Colonial Rule: Studies of The Policy and Tecniques of Japanese Colonialism,*Western Michigan University.

NEMETH, G., "Die türkisch-mongolische Hypothese", ZDMG 66 (19-22), s. 1-37.

O'GRADY, W. (1991), *Categories and Case / The Sentence Structure of Korean,* John Benjamins Publishing Company, Amsterdam / Philadelphia.

ÖLMEZ, M. (2015), (*Orhon-Uygur Hanlığı Dönemi*) *Moğolistan'daki Eski Türk Yazıtları (Metin-Çeviri-Sözlük),* Bilgesu Yayıncılık, Ankara.

ÖNLER, Z. (2012), "Türkiye Türkçesinde Ad Durum Kategorisi" (Prof. Dr. Mine Mengi Adına Türkoloji Sempozyumu (20-22 Ekim 2011) Bildirileri), Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi, Adana, s. 706-710.

ÖZTÜRK, A.(1973), *Ötüken Türk Kitabeleri,* Ötüken Yayınevi, İstanbul.

PARK, P., Ç. (1971), *Kodaekugęı yęngu-ımunpyęn* (Eski Korece Üzerine Fonolojik Araştırma), Seul.

PAYLI, S. S., "Altay Filolojisi ve Türkoloji Etütlerine Kılavuz", (Orijinal metin: Benzing, J. (1953), *Introduction to the Study of Altaic philology and Turkish* Studies (German: Einführung in das Studium der altaischen Philologie und der Turkologie), Harrassowitz, Wiesbaden.

POPPE, N. (1926), *Altaisch und Urtürkisch*, Ungarische Jahrbücher, Berlin, 1926. s. 94-121.

POPPE, N. (1960), *Vergleichende Grammatik der altaischen Sprachen*, Wiesbaden, s.10-15.

POPPE, N. (1965), *Introduction to Altaic Linguistics.*

POPPE, N. (1965), *Vergleichende Grammatik der altaischen Sprachen, Teil 1: Vergleichende Lautlehre,* Wiesbaden 1960.

RAMSTEDT, G, J. (1957), *Einführung in die altaische Sprachwissenschaft* I. MSFOu 104-1, Helsinki, s.37.

RAMSTEDT, G. J. (1939), *A Korean Grammar,* Suomalais-ugrilaisen Seuran Toimituksia LXXXII, Helsinki. (Bu yayım; Suomalais-Ugrilainen, Helsinki 2007)

RAMSTEDT, G. J. (1949), *Studies in Korean Etlmology*. (MSFOu XCV).

RAMSTEDT, G. J. (1952),*Einführung in die Altaische Sprachwissenschaft.*

ROBBEETS, M, I. (2005), *Is Japanese Related to Korean, Tungusic, Mongolic and Turkic?,* Harrassowitz Verlag- Wiesbaden.

RONATAS, A. (2013),*Türkolojiye Giriş (An Introductıon to Turkology*) (Çev.İsa Sarı), Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.

SANJEYEV, G., D (1959), *Introduction to Altaic Linguistics.*

SEREBNINNIKOV, B. A. (1960), 'O nekotarıḫ spornıḫ voprosaḫ sarvnitel'no istoriçeskoi fonetiki tyurkskiḫ yazıkov', *Voprosı yazıkoznaniya* 4, s. 62-72.

SHIROKOGOROFF, B. (1939), *Notes on the Bilabialization and Aspiration of the Vowels in the Tungus Languages* = Tunguz Dillerindeki Seslilerin Bilabialisationu ve Aspirationu Hakkında Notlar, Lemberg.

SOHN, Ho-Min (1999), *The Korean Language*, Cambridge University Press, (Çevrimiçi) https://books.google.com.tr, 12-16 Mart 2017.

STAROSTİN, S., DYBO, V., MUDRAK, O. (2003), *Etymological Dictionary of The Altaic Languages,* V.1.8, Brill, Leiden-Boston.

STEFAN, Georg (2004), *Proceedings I.C.M.T.S, V.2* "Unreclassifying Tungusic", s.45-59.

STRAHLANBERG, P., J, von (1730), "Das Nord und Östliche Teil von Europa und Asia".

STREET (1962), 'Review of N. Poppe's Vergleichende Grammaik der altaischen Sprachen', Language 38, s.92-99.

ŞİRİN, H. (2015), *Kül Tigin Yazıtı –Notlar-*, Bilge Kültür Sanat, İstanbul.

TEKİN, T. (2013), *Altayistik (Makaleler 1),* TDK, Ankara.

TEMİR, A. (1955), "Türkçe ile Moğolca Arasındaki İlgiler", *Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi,* C. XIII, S.12: 3-25.

TEMİR, A., "Ural-Altay ve Altay Dilleri", TDEK, s.114-118.

THOMSEN, V. (2011), *Orhon Yazıtları Araştırmaları,* TDK, Ankara.

TOKLU, M. O. (2013), *Dilbilime Giriş*, Akçağ Yayınları, Ankara.

TSERENPIL, D., KULLMAN, R. (1996), *Mongolian Grammar,* Hong kong.

TSINTSIUS, V., I. (1975), 'On the Pre Altaic System of Consonants', *Researches in Altaic Languages,* Budapest, s. 300-301.

TUNA, O. N. (1992), *Türk Dünyası El Kitabı,* "Türk Dilleri- Altay Dilleri Teorisi", Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yay.:121, C. 2, Ankara, s. 7-58.

TUNCOKU, A.M. ve TOORU, Hayaşi (1989), *Türkçe Konuşanlar İçin Japonca Dilbilgisi*, Biblio Limited Yayınları: 16, Tokyo.

TÜRKÖZÜ, S. G. (2009), *Korece ve Türkçe Arasındaki Benzerlikler, Dil-Kültür Bağıntısında Korece ve Türkçe*, Likya Yayınları, Ankara.

TÜRKÖZÜ, S. G. ve Kim Seongju (2015), *Korece 1 (한국의)*, Lotus Yayınları.

TÜRKÖZÜ, S. G. ve Kim Seongju (2015), *Korece 2 (한국의)*, Lotus Yayınları.

TÜRKÖZÜ, S. G. ve ÖLÇER, M. (2012), *30 Günde Korece*, Fono Yayınları, İstanbul.

ULUTAŞ, İ. (2004), "Altay Teorisinin Leksikoistatistiksel Bir Değerlendirmesi"., *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, ISSN 1300-9435, 2004, Sayı: 10, s. 153-174. (Orijinal Metin: Clauson, G. (1969), "A Lexicostatistical Appraisal of the Altaic Theory", *Central Asiatic Journal*: 13.)

ÜMİT, Z, Ü. (2014), *Korece Öğrenme Kitabı ve Kore Cumhuriyeti Tanıtımı,* Zinde Reklam Yayıncılık, İstanbul.

VARDAR, B. (1988), *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlügü*, ABC Kitabevi, İstanbul, s. 88.

VLADIMIRTSOV, B., Y. (1911), "Turetskiye elementı v mongol'skom yazıke", ZVO 20, s.153-184.

VLADIMIRTSOV, B., Y. (1929), *Sratnitel'naya grammatika Mongol'skogo pis'mennogo yazıka i halhaskogo nareçiya, Vvedniye i fonetika,* Leningrad.

YETİŞEN, A., "Türkçe ve Japonca'da Ad-Durum ve İyelik Eklerine İlişkin Bir Karşılaştırma", s.135-145.

YILMAZ, E. (2002), *Çuvaşça Çok Zamanlı Morfoloji,* Grafiker Yayıncılık, Ankara.

YOON, James, H. (2004), *Non-Nominative (Major) Subjects and Case Stacking in Korean*, Chapter 13: 265-315.

In Memoriam: Samuel Martin, (Çevrimiçi), Illuminated Korean and Japanese Languages, http://news.yale.edu, 12-17 Mart 2017.

http://turkcekorece.blogspot.com.tr/ /yer-belirtme-bulunma-eki, 26 Mart 2017.

http://www.koreanwikiproject.com/wiki/index. TTMIK/seviye-1, ders 18., 25 Mart 2017.

https://en.m.wikipedia.org/wiki/Korean_mixed_script#

https://tr.wikipedia.org/wiki/Korece, 15-16 Mart 2017.

https://tr.wikipedia.org/wiki/Tamilce, 15-16 Mart 2017.

https://www.ethnologue.com/language/kor/19.
https://www.makaleler.com/altay-dil-teorisi-bu-teoriye-karsi-cikan-arastirmalar-ve-dayanaklari.
https://www.wattpad.com/280391548-korece
www.omniglot.com.

EKLER

Ek- 1: Hanca ile yazılmış, 30 Haziran 1933'ten kalma bir gazete[30]

路上에서少女掠取

醜業中人에賣渡

◇金神通 팔아먹은 男女檢擧

判明된誘引魔手段

[30]https://en.m.wikipedia.org/wiki/Korean_mixed_script#

Ek- 2: Üç Krallık Dönemi boyunca Kore yarımadası

